

શાન્તિ અને સુખ અર્પે છે શુભ-વૃત્તિઓ. સાચું સુખ મેળવવા પહેલામાં પહેલી-વહેલામાં વહેલી તકે-જરૂર છે અશુભ વૃત્તિઓના સડાને કાપીને બહાર કાઢી નાંખવાની. અગણિત છે અશુભ-લાગણીઓ પરંતુ તેમાં કેટલીક તો પ્રચંડ તાકાત ધરાવે છે, અને એના બળમાં જ બાકીની અશુભ લાગણીઓનું જીવન છે. જો એ બળવાન લાગણીને વિનાશ થાય તો બાકીની બધી જ અશુભ લાગણીઓનું તત્કાલ મરણ થાય.

વિરાટ-શક્તિ ધરાવતી અશુભ લાગણીઓ છે અહં અને મમની

અહં જન્મ આપે છે ક્રોધને.

મમ બિત્તન કરે છે કામને.

ક્રોધ અને ક્રોધ જે આંતર સંસારમાં હોય ત્યાં બયાનક ઉચ્ચપાથલો મચવા લાગી જાય છે.

શુભ લાગણીઓ એક પછી એક જન્મીનદોસ્ત થતી જાય છે. એના વિનાશમાં જીવનના થોડા ઘણા પળ સુખ અને શાન્તિ પાળી ઉઘડાં લે છે.

સ્વાર્સાસ્વાસમાં ઘુંટાતો અહંને નાદ મોળો ન પડે, નષ્ટ ન થાય, ત્યાં સુધી બાહ્ય સંસારનું રાષ્ટ્રગુંચ તત્ત્વ ગુંચવાઈ જાય. ‘મમ’ની ઉપાસના અટકે નહિ, ત્યાં સુધી બાહ્ય સંસારની ગુંચા વગી વધતી જાય. એ ગુંચા એટલી

અધી વધી જાય છે પછી એને ઉઠેલવાનું કામ પડતું મૂકવું પડે.

ચાહેલો, હારેલો, અને હતાથ જનેલો માનવ એ ગૂંચવાડાભર્યા સંસારમાં જ સુખની કદપના કરીને મન-વાળી લે, સમાધાન મેળવી લે.

તો શું એ ગૂંચો સદૈવ અણઉકલી જ રહે!

ગૂંચવાડા ઉભા કરનાર અહું અને મમની લાગણીનો વિનાશ કોઈ રીતે શક્ય નથી?

એકાદ ન્યુટ્રાન ગોમ્બ એ આંતર સંસારમાં ફેંકવામાં આવે તો એ બેય લાગણીઓનાં હાડકાંની કણી પણ ભેવા મળે ખરી!

વૈજ્ઞાનિક મગજમાં તો ન્યુટ્રાન અને કોળાલ્ટ વસ્તુઓ જ કરે, ફોક્ટો ઉરચા કરે છે ચન્દ્રલોકના સોડામળા સ્વપ્નાં આવ્યા કરે!

એને ક્યાં ખબર છે કે આંતર સંસારની સામાન્ય શક્તિ પણ બાહ્ય સિદ્ધિઓને થૂંકે તેવી છે, કેમકે બાહ્ય સિદ્ધિઓના મંડાણ તો એ આંતરસંસારમાં જ થયા છે ને?

બધે એક વૈજ્ઞાનિક પોતાની બાપામાં આવી વાતો મરતો રહે. વૈજ્ઞાનિક રોવા છતાં આંતરસંસારથી પૂરો અજાત છે. જોશી તો અત્યંત ડયાપાત્ર છે. આપણે એને નહિ ધિષ્ટાવીએ.

ચણુ દવે એ તો વિચારવું જ પડશે કે આંતર સંસારની

અશુભ લાગણીઓને ધૂળ ચાટતી કરી દે, ધારાશાયી બનાવી દે તેવું કોઈ વિજ્ઞાન છે કે નહિ ? તેવા વૈજ્ઞાનિકો ક્યાંક પણ વસે છે કે નહિ ? આ પ્રશ્નનું સમાધાન ન થાય ત્યાં સુધી બીજી બધી જ વિચારણાઓને હવે સ્થગિત કર્યો જ હટકો છે.

અહીં અને મમની લાગણીઓને કોઈ કળરમાં દફનાવ્યા વિના તો બાહ્ય સંસારમાં ક્યાંયથી પણ વાસ્તવિક સુખ ટપકી શકે તેમ નથી.

માનવ જગતની આ સમસ્યાને એક મહા માનવે ઉઠેલી નાંખી છે એનો ઉઠેલ બતાવી દઇને એણે આ વિશ્વમાંથી વિદાય લીધી છે અને એ મહાદેવ બન્યા છે. વિશ્વોદ્ધારક બન્યા છે.

ક્યાં છે એ ઉઠેલ ? અહીં-મમની લાગણીઓ શી રીતે નાશ પામે ? કયી જાતના બોમ્બથી ? કયા રોકેટથી કે કયી આણ્વિક શક્તિથી ?

એ મહા માનવે ઉદ્ધોષણાપૂર્વક કહ્યું, ‘આંતર-સંસારના એ બે મોટા દેત્યોને હત-પ્રહત કરી દેવા માટે સ્ત્રીકારી હો, સર્વજ્ઞ વીતરાગ ભગવંતોની શરણાગતિ.

શરણાગતિનો ભાવ આડંની લાગણીને મીઠુની જેમ ઓગાળી નાંખશે, મમની લાગણીને વાળી ઝૂંટીને સાફ કરી નાંખશે.”

શરણ્યની શરણાગતિનો ભાવ એ જ દોઝોટ બોમ્બ.

એ જ પ્રયત્ન આણુવિક બળ. કે બીલું જે કાંઈ કહો તે એ જ છે. આંતર સંસારમાંથી અહું-મમને દૂર કરવા માટે તારક-દેવાધિદેવોનું અનન્ય શરણ અનિવાર્ય છે. અત્રીમ-ઉપ-કારીઓના ચરણનું એ શરણ સઘળી માનસીક અશાન્તિઓને, હાથપોયને અને જંજળોને કારી દેવાં ધરાર કાળેલ છે.

શરણ્યને શરણે ગયેલો પોતાના જીવનમાં એવો કોઈક અજમ-અગોચર આનંદ અનુભવે છે કે જે એના રૂંવાડે રૂંવાડામાંથી પસાર થાય છે, લોહીના કણે કણમાં એ આનંદ ઊછાળા મારતો રહે છે.

વિશ્વનું દારિદ્ર એને ત્યાં ઉભરાય, એની કાયાના રોમેરોમમાં રોગો ખદળદી ઉઠે, અને કૌટુંબિક ક્ષેષ કંકાસની આગમાં એ ઝડપાઈ જાય તો પણ શરણ્ય કદી દુઃખની લાગણી અનુભવતો નથી. દારિદ્ર એની નજરે ચ ચડતું નથી, દીનતા એને દેખાતી નથી, રોગ એને કંઈ કદી શક્તા નથી, ક્ષેષ-કંકાસના હતાશનમાં ચ એ દિમ-ગિરિઓની હંડક અનુભવતો જીવનભર સુધી પસારી મારીને જોતી મોકે છે.

શરણ્યના જ્ઞાનમાં, શરણ્યના તાનમાં, શરણ્યની મૂલમાં એને બીલું કશું ચ સંભળાતું નથી. દેખાતું નથી કે રૂપરંગનું નથી.

શું હવે સર્વજ્ઞ શ્રી વીતરાગ ભગવંતોની શરણગતિના ભાવમાં?

એવું તે ક્યું ચમત્કારિક બળ એમાં છુપાયું હશે જે માનવ સંસારને દુર્લભ પ્રાયઃ શાન્તિ આપી શકે! અને તે ય ભીષણ દુઃખમાં, કારમી ચાતનાઓમાં અને કલેશ-કંકાસની હેયાં હોળીના ભડકાઓમાં.

માનવ-મસ્તિષ્ક આ પ્રશ્નનું સમાધાન આપી શકે તેમ નથી કેમકે માનવ મસ્તિષ્કનો એ વિષય જ નથી. કદાચ સાહસ કરીને પણ આ પ્રશ્નનું સમાધાન ડોઈ આઈનસ્ટાઈન લેબ્સ કરવા જાય તો તે ય સમાધાન કરતાં કરતાં તેની છલ જ થોયરાઈ જાય કેમકે માનવ લેજની મર્યાદાતીત આ વાત છે. આ તો છે હૃદયની વાત. માનવ-હૃદયના ઊંડાણ-માંથી ભભકી ઊઠતી વાસના-દાહક આગની વાત.

હૃદય જ એને કહી શકે.

હૃદય જ એ સમજાવી શકે.

ધણું બળ કરીને કદાચ ધુલ્લિકહેવા લાગે તો એટલું જ કહી શકે કે, “એ ભાવમાં ‘દાંખક’ એવું છે જે વિશ્વના સમગ્ર મુખને ચરણોમાં આળોટતું કરી મૂકે છે, એવું કાંઈક છે જે દુઃખોની આગભરી વેદનામાં પણ અનિર્વાચ્ય આનંદ બદ્ધ છે.”

એ ભાવનો રસ ત્યાં આત્માના પ્રદેશે પ્રદેશમાં દેવાઈ જાય છે ત્યાં શરણાગત ગાંડો બને છે. એને એવો કોઈ નથી ચડે છે કે એના ઘેનમાં ચડીના પણ મુખને એ હૃદય છે. દેવેન્દ્રોની કદિને ય હસી નાંખે છે અરે! એના મુખને પણ તુચ્છકારી નાંખે છે. નથી સમ-

જાતું આટલું સત્વ શાસ્ત્રી આવે છે? નથી કળાતું આ નશાતું ઉત્પાદક તત્વ. એટલું જ સમજાય છે કે એ ભાવમાં અગમ-અગોચર આનંદ આપવાની પ્રયત્ન શક્તિ પડેલી છે.

માનવી ઉર્વશીઓના સ્નેહપાશમાં વીંટળાએલો, માનવલોકનો દુર્ગેરપતિ, ભૂલોકના નંદનવનમાં પડ્યો પાથર્યો રહે છતાં ‘અહ’ અને ‘મમ’ ની વડ્ડ વૃત્તિઓ તેને સુખ-શાન્તિ અનુભવતા દેતી નથી એ તદ્દન સત્ય હકિકત છે. શરણાગતિનો ભાવ આ વડ્ડવૃત્તિને તદ્દન શાંત કરી દે છે. ધીરે ધીરે એ વૃત્તિના પગદંડાને ઉગેડી ફેંકી દે છે. આણું ‘દાંધક’ બની જાય છે, જે બુદ્ધિથી સમજાતું નથી, મોઢેથી સ્પષ્ટ દહીં થકાતું નથી.

ગમે તેમ હોય, પણ શરણાગતિનો ભાવ, માનવ અંસારની. અજળ-ગજળની બાળત છે. અનોખી વસ્તુ છે.

દુઃખને નોતડું દેતી અહ-મમની લાગણીઓને હલ-પ્રહલ કરી દેતી, ધમં માતાની શરણાગતિની ઉપાસનામાં તો જવાંમંદીની જરૂર પડે છે. કાયરતું તે અહીં કામ જ નથી. મોહ-માયાની અગુણ લાગણીઓને વધુ પડતો પરવશ બનેલો દોષપણ માનવ કાયર છે.

આત્મી તે જરૂર છે મરણવાની કે જે આ ભાવ-સ્તન ત્રાસ ન લાગે ત્યાં સુધી હવ-અયોસહતા એલ એલતો રહે તે.

આત્મી જરૂર છે લેલગંડી છાતીની કે જેની એક રજકણ

પણ આ ભાવ સમ્રાટની સાધનામાં આડે આવતાં પ્રલોભનો સામે જરે નહિ; આહીં આવશ્યક છે મદ્દભરી ઘેલછા કે જેમાં સંસારનાં રંગે રંગાએલું કેઈ સોણલું પ્રવેશ પામી ન શકે.

શરણાગતિનો ભાવ એટલે સઘળા ય રસોનો રાજા. આ રસની જેમ જેમ જમાવટ થતી જાય તેમ તેમ માનવ પોતાનું ભાન ભૂલે, ખાન-પાન વીસરે, મમતાની આરાધના પણ ફગાવે. કાયાનું અસ્તિત્વ પણ એના ચિત્તમાંથી જોઈ નાંજે.

એ વખતે રસેશ્વરના પાન કરતા ભક્તની સૃષ્ટિમાં જે જ વસ્તુ વિદ્યમાન હોય.

ભક્ત અને ભગવાન.

સમગ્ર સંસાર ઉપર કાળો અંધાર-પટ (ખેડેક આઉટ) છવાઈ ગયો હોય, ક્યાંય કશુંય ન દેખાય.

સમગ્ર આંતર સંસારમાં પ્રકાશ પ્રકાશ રેલાતો હોય, આત્માના પ્રદેશે પ્રદેશ ઉપર એ પ્રકાશ ફરી વળ્યો હોય.

શરણાગતના છુવનની આ જ ધન્યતમ પળો જાને છે. આહીં શરણાગત સાચા અર્થમાં યોગી જાને છે.

યોગી જગતને માન્ય કુળગિનીનું ઉત્પાનજન્ય કે આશ્રયર પરમર્ષિએ કહેલા અન્ધિનેદથી ઉત્પન્ન થતો-અવાચ્ય આનંદ, આ રસેશ્વરની જમાવટમાં જ શું નહિ. મળ્યાતો હોય ?

એકવાર આ રસ-ઝરણું અંતરમાં વહેતું થઈ જાય છે પછી તો વિશ્વના નવરસ પણ સુષ્કા-દ્વિષ્કા બની રહે છે. સાંસારિક કાર્યોમાં પણ જે કાંઈ મુખતું અવેદન થાય છે તેમાં ય આ રસ-ઝરણું તો ભળે જ છે. એટલે શરણાગતનો આત્મા અંસારમાં રહીને પણ જે મુખાનુભવ કરે છે તેમાં પણ એના મનમાં તો અંસાર-મુખથી પર એવા શરણાગતના મુખાનુભવની લાગણી જ બહુધા અનગનાટ કરતી હોય છે.

શરણાગત કદી પણ અંસાર-મુખને આડું માનતો નથી.

‘સારા’ જેવું એને કશું લાગતું નથી. કેમકે એ સુદર પણ એને મન અત્યંત ભયજનક બની રહ્યું હોય છે.

જેની પાછળ આખો ય અંસાર ગાંઠો બન્યો છે, જેના માટે સમગ્ર જીવનની દુશ્મની કરવામાં આવે છે, રસ્તે ચાલતો દોડપણ અંસારી જેમાં મુખના અવેદનની જ વાત કરે છે, એ રમા કે રમા એ સ્વજનો કે એ આત્માણી તરવેડીઓ, બધા ય માં આ ચોલિયો હાંમીને ભરેલા દુઃખની જ વાત કરે છે. હા, એ ય એ જ અંસારમાં રહે છે અને એમાં રહીને જ આ સ્વેચ્છિકની મસ્તી માને છે પણ છતાં એ અંસારને ભયંકર માને છે. સૌંદર્ય એવાથી ખીંતો રહે છે, સાવધાન રહે છે. માંદાંદો એવડો હાંમલ રૂદ્ધો-રુદ્ધો રહે છે.

પોતાના ભાવિ જીવનોના સમગ્ર સંતાપોના વિવેચક આ રસ-રાગને એ પગભર વીસરી શકતો નથી. અનંતા-

નંત પાપ-વાસનાઓના વિષને ઉતારી નાંખનાર, પિયુષના છંટકાવ કરનાર એ શરણ્યના ગાનને ગાયા વિના એને ચાલતું નથી.

હાલતાં ને ચાલતાં, બેસતાં ને બેઠતાં એક જ વાત કહ્યા કરે છે, “શુ” રાચવું”તું” આ ઈ”ટ-મટોડામાં, રાખની હગલીઓમાં. રાચી-માચીને બદ્ધ-મૂલ કરવાની. કુવાસનાઓને ફેરવવાના કાળા-કરમના કૂચડા, ઘાયલ આત્માને અંતે... કુકરાવવાની એકાંતહિત વત્સલ દેવાધિદેવની આજ્ઞાને. ઓહ એના જેવું તે બીજું ઘોરતમ પાપ કશું હોઈ શકે! ‘પોસાય, નહિ પાલવે, નહિ પરવડે, આ સંસારના રંગે રાગ! એ!...સહુ પાછા આવો. ગાંડા ન બનો. તુચ્છ સુખમ મોહી ન પડો. ઝટ પાછા આવો. આ શરણ્યની શરણાગતિ સ્વીકારો. એના રસ-પાન કરો, ઘૂંટડે ઘૂંટડે ગટગટાવો. રસ તમારા હૃવનના દેદાર બદલાઈ જશે. રસ-રાજ્ય આસ્વાદ્યા પછી તો પેલા મોહ-મૂઢતાના રસ તો લુપ્ત થઈ જશે.”

દોઈ રખે આને ગાંડાનો બકવાટ માનવાની ભૂદ કરી બેસે! આ તો છે સમગ્ર શાસ્ત્રોનો નીચોડ. અનુભવી-ઓનું તારણ, આર્ષની વેદ-વાણી.

ભક્તને તો ભગવાન જ એનું રાવું સર્વસ્વ બની રહે છે. ભગવાનની ભક્તિ જ એનું હૃવન બને છે. ભક્તિને બોઈને કશું એને બચતું નથી ભક્તિ મેળવીને કશું એને

સિદ્ધિ એને વરી શકે ખરી? શરણના લાનમાં બધું ભૂલી
જાય તેમ પણ બને ખરું?

હા, જરૂર બને. પણ તે માટે માનવે સમય-સંસારને
પર્યાયાર્થિક નયની આંખોથી નીહાળવો પડશે. સઘળું થ
નાશવંત છે એ વાત આત્મસાત કરી દેવી પડશે. “સંસાર
ગમે તેટલો સારો મનનો દેખાય છતાં મણિધર-સર્પની
જેમ અત્યન્ત ભયંકર છે, રામા અને રમા એકાએક છોડીને
અહીંથી ચાલી જવાનું છે અને તેથી જ આ સાધનો ચિર-
જીવ સુખ આપી શકે તેમ નથી જ. આમાં કાંઈક ખૂટે છે,
ક્યાંક ઠશુંક ખોટવાય છે, ક્યાંક ભૂલ થતી હોય તેમ
લાગે છે.” આવી બધી દેટલીએ સૂત્રાત્મક બાબતો જો હૃદયે
દોતરાઈ જાય તો હારેલાં-થાકેલાં અને મુંઝાએલાં એ મનમાં
એકદમ એક પ્રશ્ન ઉભો થઈ જાય કે, તો પછી સુખ ક્યાં?

સંસાર ભયંકર લાગ્યા પછી, ત્યાંથી નાસી
છૂટવા માટે તલપતો એ માનવ ઝાડ્યો હાથમાં ન રહે,
વાયો વડે નહિ. નવા ઊભા થઈ ગએલા પ્રાણની ખોળમાં
એના જીવનની ખેતી કરી નાંખે. અને એમાં જ એને હાથ
લાગી જાય તારક-તીર્થાધિપતિનું તત્ત્વજ્ઞાન. જન્મથી જ
મળી ગયું હોય તો હવે હૈયાથી સમગ્રજીવ જાય એ તત્ત્વ-
જ્ઞાનમાં ખીચાળીય બંનેનું સત્ય.

અને..... એકદમ ઝૂંટી પડે મરુતક એ ત્રિબુવનપતિને.
“પ્રભો! આજે જ મારી સઘળી જુગી ઝેડેલી નાંખી, મારાં

રસ્તે પથરાએલું ઘેરું ધુમ્મસ આજે આપે વિદારી નાંખ્યું,
મારી દિશા આદ્ર થઈ ગઈ, મારું ચિત્ત સ્વચ્છ થઈ ગયું.”
મને અતીવ આશ્ચર્ય થાય છે એ જાણતું કે આપે શી
રીતે આ તત્ત્વજ્ઞાન પ્રાપ્ત કર્યું? કેણે આપને બતાવ્યું?
તદન અગમ્ય પ્રદેશોનું સફળ જોડાણ આપે કેવી રીતે કરી
નાંખ્યું? મારા અનુભવની એકે એક વાત જ આપના
હિત-વચનો સાથે મળી જાય છે.

આટલી જ ભોળી ભક્ત બને છે અને યોગીવર એના
ભગવાન બને છે. પછી તો સંસાર ભૂલી જવાય. ક્યારેક
આદ આંધ્રે તો ય ખટકે; ભોગવાય તો ય અકારો લાગે,
એમાં ભરમાય તો ય પાછો અવેળા જાગી જાય, ક્યાંક ભૂલાય
તો ત્યાંથી ભાગી પડાય.

અને આ બધું ય કદાચ જાણતાં કે અજાણતાં એનાથી
બની ગયું તો ય તે માત્ર કાયાથી. ચિત્ત તો શરણ્યના
અસંજોગમાં જ બદલા આજોટનું રહ્યું.

શરણાગતિના-ભાવનો સ્વાગી શું કરતો હોય? કેમ
સંતોષી હોય? વિગેરે વિચારવાને સ્થૂલ આધાર આપીને
નિરાળવાંમી રહે એ વાત હવે બદલાયે રહી જાય છે કે
રેવાપિંડેવ શરણાગતિના કેવો સુખી આ સંસારમાં હોય
ન જ હોઈ શકે. શરણાગતિના ભાવ વિના વારાવિટ સુખની
આવી પાતળી પાંદ ખણી ક્યાંય લેવાય ન જ શકે.

જાન્યારી ૧૯૫૨ના માર્ચે જ્યાં જ્યાં માર્ગે માર્ગે

અહું-મમની લાગણીઓનો નાશ કરવો પડ્યો. દુઃખના ઉગમસ્થાન સમી એ લાગણીઓનો વિનાશ કરવા તારક-તીર્થોધિપતિના શરણે જવું જ પડ્યો. મનોમંદિરમાં શરણાગતિના ભાવ-સમ્રાટના પધરામણા કરાવ્યા સિવાય તો અહું અને મમની લાગણીઓ પોતાની ઉચ્ચતા મૂકશે નહિ. એની સાથેના કોઈપણ ક્રિયાકાંડ, કોઈપણ જ્ઞાન, કોઈ પણ ધ્યાન સુખ-શાન્તિને લેશ પણ નહિ આપી શકે. અરે! એવા જ્ઞાન-ધ્યાન કે ક્રિયાકાંડ તો વિષયો-ભોગની જેમ ક્રિપાક-ક્ષણની ઉપમા પ્રાપ્ત કરે છે.

એટલે જીવન-વિકાસનું, વાસ્તવ-સુખની પ્રાપ્તિનું, સમાધિ-રસની જમાવટનું આદ્ય સોપાન છે. તારક શ્રી તીર્થોધિપતિની શરણાગતિ.

આ સોપાન ઉપર પગ મૂકવા જોઈું બળ ઉત્પન્ન કરી આપવામાં સહાયક બને છે આ લઘુ-પુસ્તિકા.

ભાવ-સમ્રાટને આ પુસ્તિકામાં પધરાવવામાં આવ્યા છે. હવે સદુ કોઈ એ ભાવ-સમ્રાટને પોતાના હૃદયમાં પધરાવે, એની પૂજા કરે, ઉપાસના કરે, અનેકના હૃદયમાં એના પધરામણા કરતા રહે એ જ આ લેખનનો ઉદ્દેશ છે.

સમગ્ર સંસારને પજવતાં પ્રશ્નોના ઉકેલ છે આ પુસ્તિકા. માટે તે એકાદ માનવનું કે નાનકડા માનવજાતીનું આ જવાબદાર નથી પણ યાતનાભર્યા સકળ સંસારનું જવાબદાર છે. સદુ તેને જુઓ, વેદર્થને દર્શાવ્યા, જીવનમાં પધરાવેલાં

મંધારપટ્ટેને હલેચીને અત્યંતું દર્શન કરે. અત્યંતે વધાપ.
 અંત ણને. પોતાનું અત અજવાળે. અમકારા મારતું અંતનું
 એ અત ગારી અપિતું કલ્યાણ કરવાની અખંડ પરંપરાનું
 સર્જન કરે.

અનંતશઃ અભિવાદન હો શરણ્યને! શરણાગતને!
 શરણાગતિના એ ભાવ સમ્રાટને સંસ્કરને! યોગીજોના
 પ્રાણેશ્વરને!

મંગલ-વચન

અનાદિ અનંત સંસારમાં કુર્મને પરવશ આત્મા જન્મ મરણની પરંપરામાં અટવાતો જ રહ્યો છે. તે જન્મેથી અનાથપણે, છુટ્ટેથી દીનતાવડે; અને અણરણપણે મર્યો. ન એને કોઈ આ આરગનિરૂપ સંસારમાં આધાર મળ્યો, ન કોઈ એને શરણ પ્રાપ્ત થયું, ન કોઈ એના વરિસ નરીકેની ચિંતા કરનાર યથાર્થ નાથ એને ભેટ્યો, કેવલ કુર્મને આધીન થઈ, પરવશપણે જન્મી, પરાધીનપણે છુટ્ટી, ફેવડે અનિચ્છાએ અશરણ બનીને મરી તેણે સંસારમાં પરિભ્રમણ કર્યું છે.

સંસારમાં પ્રત્યેક આત્માનો આ કુમનશીળ ભૂતમાલ છે. આમાં કોઈ આત્મા બાદ નથી. કુર્મ, કપાય તથા દલેશની પરંપરાના દારણે જન્મ-જરા ને મૃત્યુની પરંપરામાં અટવાઈ ગઈ કોઈ આત્મા નાસ્તિક પ્રધારની ગતિઓમાં ભૂતપ્રાણમાં પરિભ્રમણ કરીને આવ્યો છે.

આત્માની સ્વાસ્થ્ય સમાજના આ દરજ્જા પ્રતિરક્ષા છે. જ્યાં મારે આત્માને ભૂતપ્રાણમાં જન્મ દરિયા સારતો. તે જન્મ-પ્રાણ મરણના પથેથી મૂર્ત મૂલ્યવંત દારણે એને પાછો પોતાના જન્મની નીચી ભૂત-સમાજમાં નાંકી દેવડો મળે.

કે માનવભવમાં શાતા-મુખ કે પૌદ્ગલિક વિષયન્ય આનંદનો એણે અનુભવ કર્યો; પણ એને ક્યાં જે શાન્તિ લાગી નહિ. શાન્તિના મંગલ દર્શન તેને થયા નહિ. સમતા અને સમાધિનો ક્યાં જે સાક્ષાત્કાર થયો નહિ.

મુખના સાધનો પ્રાપ્ત થયા, ભોજોપભોગની સામગ્રી મળી, પણ તૃષ્ણા, મૂર્છા, તથા વિકારોની વિષ-વેલડીઓથી ઘેરાઈને પરિણામે ભૂતકાલમાં આ આત્માએ કેવલ કપાયોની કારમી વિટંબનાઓ સહી, ને હુઃખ, હુઃખ ને હુઃખના પરંપરા તેના માથે પટકાઈ.

આ બધું શાથી ? આત્માને તેનો કોઈ નાથ ન મળ્યો. શરણુ સ્થાન તેને પ્રાપ્ત ન થયું. કેવલ ઝંઝવાના નીર જેવા વિષય અને કપાયનાં મુખો પાછળ પાગલ બનીને લટકત આ જીવને યથાર્થ દર્શન લાખ્યું. વસ્તુ સ્વરૂપતું યથાર્થ જ્ઞાન ન થયું. માટે જ એ મોહ મૂઢ બનીને હુઃખના કારણને મુખ માનીને બેઠો.

હુઃખની પરંપરાના મૂલને મુખની પરંપરા માર્ગ અથડાયો અશરણપણે, કુટાયો અનાથપણે અને રીબાથે કેવળ દીનભાવે.

પણ જ્યારે કાંઈક કર્મની લઘુતા આત્મામાં આવે છે, ને પાત્રતા તેનામાં પ્રગટે છે એટલે અનંત પુણ્યાદિથી પ્રાપ્ત માનવ જીવનમાં કાંઈક જીવન બની શારા શ્રવાણ પ્રત્યે સદ્ભાવ હુક્ત બની, પેલાના ભૂતકાલની અનંત વ્યથાઓથી અકળાઈ,

ળને છે, ઉત્સુક ળને છે. કેમકે ઝોના સિવાય સંસારમાં ઝોને કોઈ તારક, ઉદ્ધારક, તથા ઉપકારક જણાતું નથી. ઝોટલે અનન્ય શ્રદ્ધાભાવે મન-વચન તથા કાયાના ઝોટ્રી ભાવે સહૃદયતાથી કૃપાસાગર દેવાધિદેવના શરણે તે પોતાની જાતને સમર્પિત કરી દે છે.

આવા શરણાગત આત્માની હૃદય સંવેદના આ પ્રકાશનમાં શબ્દસ્થ ળને છે. અનંત ઉપકારી અરિહંત પરમાત્માનાં શરણે પોતાના દોષો, પોતાની ક્ષતિઓ, તથા પોતાની વાસનાનો એકરાર કરવાપૂર્વક તેનાં શરણોને પામીને કૃતકૃત્ય ળનીને અપૂર્વ આનંદરૂપ સમાધિ ભાવમાં રમતા આત્માની ઉર્મિઓ અહિં આલેખાય છે.

ભાપાની સૌમ્યતા, શૈલીની સુંદરતા, ભાવની મધુરતા તથા વ્યાવહારિક અનુભવ અને શાસ્ત્રાધ્યયન સાથે મનન, ચિંતનનો પ્રોઢ પરિપાક અહિં પાને-પાને, પેરે-પેરે તથા વાક્યે-વાક્યે જણાઈ રહ્યો છે. શ્રી વજ્રપાણિયો આ પ્રકાશનમાં ખરેખર અનંત કૃષ્ણસાગર દેવાધિદેવ શ્રી અરિહંત પરમાત્માના પરમ ઉદ્ધારક અરણોત્તું શરણ ગ્રહી, ગૌરવપૂર્વક પોતાની જાતની ધન્યતાનો અને રૂગલે ને પગલે અનંત શક્તિના સ્વામી આત્માઓ અનુભવેલી, પરવશપણે સદેહી પાશવાદ યાતનાઓનો ધ્રુનિદ્રાત્ર સહૃદયભાવે-જાતક જેમ પોતાના માતા પિતા સમશ કોઈ તેમ-આલેખ્યા છે.

શ્રદ્ધા, સદ્ભાવ, તથા સમર્પણપૂર્વક હૃદયના ભાવોને

દેવાધિદેવતાં ચરણે અહિં ભક્તિભાવે દાસવ્યા છે. શ્રી.
 અહિંત પરમાત્મા જેવા અનંત ઉપદ્રવીના ચરણે વર્ષ.
 નેમના માર્ગની આરાધના કરી પરિપૂર્ણ થયેલ શિદ્ધ
 મગવંતોના આશ્રયે રહી, શ્રી અહિંત પરમાત્માના માર્ગમાં
 ગાદાયક શ્રી આધુ ભગવંતોનાં ચરણે માથું મૂકી ભક્તજન,
 ભાવિક આત્મા, પોતાના ભૂતકાલની અનંત ક્ષતિઓના,
 અપરાધોના તથા આત્માના અનંત દોષોનો, દુષ્ટ્યોનો,
 ઝોકાદ કરી નિંદાગદાં કર્યાપૂર્વક એ દેવાધિદેવતાં ચરણે
 ને પાગી જનના ગૌરવને, હૃવનની ધન્યતાને વધાવતાં પાતાના
 સમૂત માટે, હૃવનની આરાધના રૂપ કમાણી માટે, જે કાલ
 વિચારે છે, સમજે છે, ને કરે છે, એ પ્રત્યુત પ્રકાશનમાં
 શ્રી વજ્રપાણિએ પાતાની શાંત સુમધુર ભાષામાં, શ્રાવેલી
 સંસારતા, મીડીની સરળતા તથા વાણીના ઝોલસાપૂર્વક અહિં
 સંક્ષિપ્ત રીતે મૂકેલા છે.

અર્થઘટ્ટ આ પ્રકાશન. સંસારમાં સર્વ કાલ ભગવત
 ભક્ત આત્માની વર્ગને ગુણ-ગુણ ઉપકાર ભક્તિ દેવ
 નિરૂપે છે.

આંતર્ય ને સુદુ મધુર ભાષાને સંજ્ઞાસ્વાત
 અહિંત પરમાત્માના પરમતત્ત્વ સરણે, પરમાત્મા
 સર્વ વર્ણના-વર્ણના, હૃવનના નિર્લિપ વર્ણોના-વિલસ-સ્વાત
 સંતોષેના સમાવેશો, ભાષના કલ્પના, નરેશ દેવતા
 ભાષની નિર્ભયતાને લેવાનિવર્તન સમાવેશ અહિંતની સર
 દેવ સમાવ વર્ણો, ને સમાવ વર્ણો, નરેશ દેવ

કરો. હૈયાના ઉંઠાણમાં જેસી વિચાર્યા જ કરો. ભક્ત અને ભગવાન વચ્ચે હૃદયના નિખાલસલાવે થતો આ વાર્તાલાપ નિત્ય નૂતન લાગે છે. વાંચતા કે વિચારતા નવું ને નવું બાણવા-સમજવા મળે છે. ક્યાંય કૃત્રિમતા નથી, ક્યાંય શબ્દોનો આડંબર નથી, કે ક્યાંય શૈલીની શિથિલતા કે ભાષાનો બાહ્ય ભપકો નથી. આત્માના ઉંઠાણમાં પરમાત્માના શરણુભાવને પામી જે કાંઈ શુભ વિચારણાઓ સ્ફુરી, પોતાની ભૂતકાલીન કારમી ચાતનાઓની જે કાંઈ વ્યથા હૈયે ચઢી, ને પરમાત્મા શ્રી અરિહંતદેવનાં શરણુ ભાવને પામી આત્મા જે કાંઈ ધન્યતાને પામ્યો, તે સહજ ભાવે સરળ શૈલીએ સિદ્ધહસ્ત લેખક શ્રી વજ્રપાણિ અહિં આલેખે છે.

એઓ સાચું જ કહે છે કે, ‘શરણાગતિ અહિં ને ઓગાળી નાંખે, અને નમ્ર બનાવે.’ ખરેખર અહિંનો ભાર ત્યાં સુધી આત્મા માથા પર લઈને ફરતો હોય ત્યાં સુધી અનંત ઉપકારી દેવાધિદેવના ચરણોની સેવા પામવાનું, શરણોને સ્વીકારવાનું સૌભાગ્ય તેને કદી મળતું નથી. અનાદિ અનંત સંસારમાં આ જ કારણે આ આત્મા, અનાથ, અશરણુ તથા દીન બનીને આથક્યો, ભટક્યો ને અનંત ચાતનાઓના મહાસાગરમાં ડૂબ્યો.

અહિં ઓગળે એટલે આત્મા નમ્ર બને છે. તો જ તે પોતાની લઘુતાનો, પામરતાનો તથા દોષોનો સાદૃશ્યભાવે એકરાર કરે છે, તો જ તેને અનંત ઉપકારી, પતિતપાવન, અનંત ઉદ્ધારક દેવાધિદેવના પોતાની જાત ઉપરના અનંતાનંત

ઉપકારોની આજ્ઞા સમૂહિ વડે છે. ને એ બાવિઠ બહુ નેમને પાળીને, નેમનાં ધરણુભાવને સ્વીકારીને, ધન્ય બને છે. ધન્યતાનો અનુભવ કરે છે.

આ હૃદયને આલેખતાં, શ્રી પરમેષ્ઠિ ભગવંતોનાં ધરણી, મહત્તા આંકતાં શ્રી વજ્રપાણિ કહે છે કે, 'મંગલમય પરમેષ્ઠિ ભગવંતોની પ્રામિષ્વરકતા માનવહૃવનના મૂલ નો દેવતા આંકી શકાય? એ હૃવનનું પ્રત્યેક વર્ષ, પ્રત્યેક માસ દેવતા કિંમતી કહેવા? એ માસનો પ્રત્યેક દિન, પ્રત્યેક પળ દેવલી ગમૂલ બની રહે?'

ખરેખર શ્રી પરમેષ્ઠિ ભગવંતોના કાળે ગયેલા બાવુક શકારીદા બહુવચનની પળ-પળની કાળ સદૃશ છે. તેના લન, મન, ધન, ને તેના જન્મ-હૃવન, ને મૃત્યુ ધન્ય બને છે. જનન (પદાર્થ શ્રી અગ્નિન પરમાત્મા પ્રત્યે, તેના પરમાત્મા આશન પ્રત્યે, ને તેના મંગલમય માર્ગની આરંભના મંત્રી જગતને આરંભવાને આજ્ઞા મોકલે, આજ્ઞાધનાની પ્રેરણા મળતાં મૃત્યુ સ્વા ભગવંતે પ્રત્યે, તેના મૃત્યુમાં ભુવમાન-ભાવ મગદશે નથી. મહાભાવ કે ભગિ, મહા મરે, અમર્યાદાવ ને આમર્યાદા સંકલે નથી, ને દરજે નથી, તેના હૃવનની ને કિંમત નથી. ને સર્વ દેવ, દેવદાતા, મહાદેવ.

છે, કૃતકૃત્ય છે, તારક તથા ઉદ્ધારક છે, કે જે આત્મામાં શ્રી પરમેષ્ઠિ ભગવંતે પ્રત્યે બહુમાનભાવ, અનન્ય શ્રદ્ધા અને સદ્ભાવરૂપ શરણાગતિ પ્રગટી છે. નહિતર શરણાગતિના ભાવ વિના ઉપરોક્ત બધી યે આરાધના-અનુષ્ઠાનો નિષ્ફલ છે.

માટે જ લેખક શ્રી વજ્રપાણિ અહિં યથાર્થપણે શરણાગતિનું મૂલ્યાંકન કરતાં કેટકેટલું સુંદર પ્રતિપાદન કરે છે. એ જણાવે છે કે, ‘શરણાગતિનો ભાવ પગ-પગમાં રોડ કમોના ઠેરના-ઠેર સજગાવી મૂકે છે, કાળા કુસંસ્કારોને ખાળીને ખાળ કરી નાંખે છે, અજ્ઞાનતાં અધાર ઉઘેચી નાંખે છે. લાખ લાખ રૂની ગંભીર ખડકાયેલી હોય પણ એક ચીનગારી પાસે એ શી રીતે ઉભી રહે!’ (પૃષ્ઠ-૩)

આગળ વધતાં તેઓ કેટ-કેટલી સુંદરને મનનીય વિચાર-ધારાનો પ્રકાશ શરણાગતિ વિષે રેલાવતાં જણાવે છે કે, ‘અધર્મના અને કુકર્મના વિરાટ અસ્તિત્વ પણ શરણાગતિના એક જ સાચા ભાવની ગેરહાજરીમાં જ ખુમારી અનુભવી શકે...એ ભાવ સમ્રાટનો જન્મ માત્ર અધર્મ અને કુકર્મોનો સર્વનાશ નોતરી લાવે!’ (પૃષ્ઠ-૩)

એ સાચી દરકાર છે કે, શરણાગતિનો ભાવ એ જ સાચો ભાવ છે. સર્વ અનુષ્ઠાનોનું મૂલ ભક્તિ છે; અને સર્વ ભક્તિનું મૂળ શરણાગતિ ભાવ છે. જ્ઞાનયોગ આવે છે ભક્તિ-યોગથી દયાદિ તપ, તથા ક્રિયાયોગ પણ ભક્તિયોગનો જ મર્યાદા ગાય છે. ને એ ભક્તિયોગ શરણાગતિ ભાવ સાચો.

વિના આત્માની અશરણતાનો એકરાર કર્યા વિના, તે અગ્રીમ ઉપધારી પરમ કુરુણાસાગર દેવાધિદેવના ચરણ-શ્રવણની એક માત્ર દિકારકતા તથા તારકતા અમર્યા વિના આવે નહિ, એ નહન સમજી શકાય નેવી વાત છે.

શ્રી વલ્લભાણિ એક કલાકારની જેમ આરમ્ભના પાપાણુ ઉપર પાતાના શિષ્ય સર્જન દ્વારા સુંદર કલાકૃતિને સજીવ બનાવે તેમ આ પ્રદાનનમાં પાને પાને-પાને, શબ્દે-શબ્દે, વાક્યે-વાક્યે, પંચ-પદમેષ્ટિ ભગવંતેના પ્રત્યેના પાતાના દેયામાં ભરેલાં નિષ્પાળાય શ્રદ્ધા, ભક્તિ, અને ભરુમાનભાવ કંઈએથી ભેદ્ય તેમ જગ્યાઈ આવે છે. લેખકની મીઠી એટલી સજીવ અને વાચ્યભવથી ભરેલી અપારગતી છે, કે જેના ચોળે પ્રસ્તુત પ્રદાનને બાંધનાર, વિચારનાર તથા સમજનાર પ્રત્યેક યોગ્યતા ધરાવતી તદ્દયમા પરમાત્મા શ્રી અનિહંત પરમાત્મા અત્યે આંજ્ઞાભાવ તથા ભક્તિભાવ અને અનન્ય નિષ્પાળાય પ્રગટયા વિના નહિ શકે !

પ્રસ્તુત પ્રદાનના ૧ થી ૬૬ પેઠા ભૂમી અને તેના ઉપરથી પદ્મનાભનામજ શ્રી અનિહંત પરમાત્માનાં પ્રસ્તુત પદ્મ અને પદ્મોગ્રમાં અનન્યભાવે રાખે રાકે નિષ્પાળાયે વિદ્યારૂપે સમજાવેલાંથી બાક્ય જે અનિહંત પરમાત્મા સ્વાદેશ્વર છે, કે જેના સમક્ષ સર્વે અનન્ય નિષ્પાળાય રાકે અનિહંત પરમાત્મા પ્રત્યેક આત્માના પાપાણુને જે સમક્ષ સમજાવેલાં તેના અનિષ્પાળાય નહિ રાકે અનન્ય પરમાત્માનાં આત્મદેવ સદૃશ વાચકો અને લેખક છે, અનન્ય નિષ્પાળાય ભ. સ. જી. ર. - પદ્મ. ર. ૧૨૨

લાલુકના આત્મામાં સમતા તથા સમાધિનો મહા-સાગર પડ્યો હોય તે ક્રીડર ન કરે, અસ્વસ્થતા ન અનુભવે; પણ વિજળી ઝળુકે ને મોતી પસેવવા જેવી સાવધાનીપૂર્વકે જગૃત લાવે પોતાના લવ-લવાંતરનું-સદ્ગતિનું લાથું બાંધવા તે સજ્જ બને તેને અનુલક્ષીને છેલ્લા પ્રકરણમાં અંતિમ કાલની આરાધના આલેખાઈ છે.

એકંદરે અહિં આલેખાયેલ પાંચે પ્રકરણો, પ્રત્યેક અરાધક આત્માને આરાધનાનું, જીવન-મરણની સાધનાનું ને લવ-લવાંતરની સદ્ગતિનું પુણ્ય લાથું બાંધવા માટે ખૂબ જ ઉપકારક અને આલંબનરૂપ છે. સિદ્ધહસ્ત લેખક શ્રી વજ્ર-પાણિએ પોતાની શક્તિ, સામગ્રી તથા મન, વચન અને કાયાના શુભયોગોનો સુંદર સદુપયોગ કરી આવું શ્રેષ્ઠ પ્રકાશન સમ્પૂર્ણ છે. તે તેમની શક્તિ તથા ક્ષયોપશમની સાચી સફલતા છે.

સાહિત્ય જગતમાં રત્ન સમા આ પ્રકાશનની પાછળ તેમણે જે ચિંતન, મનન અને નિદિધ્યાસનનો પરિપાક દાલવ્યો છે, શ્રાવણ-ભાષા તથા શબ્દોની સુંદર સંકલન દ્વારા તાત્વિક અને સાત્વિક નિર્મળ સુવિચાર ધારા જે રીતે શબ્દસ્થ કરી છે, તે માટે તેમનો આ પરિશ્રમ પ્રશંસનીય છે. શબ્દે-શબ્દે, વાક્યે-વાક્યે, ને અક્ષરે-અક્ષરમાં જે જગદુદ્ધારક વિશ્વબંધુ અનંત દયાસાગર શ્રી અરિહંત પરમાત્મા પ્રત્યે હૃદયનો નિઃશબ્દ અગાદગી રહ્યો છે. તે

માટે પ્રસ્તુત પ્રકાશનના લેખક શ્રી વજ્રપાણિ આપણા
કાર્તિક અભિનંદનના અધિકારી બને છે!

તેમની શક્તિઓત્તેજ-સંઘને આશિર્વાદ રૂપ બની છે,
વાંચનાર-વિચારનાર પ્રત્યેક આદ્યનાં હૈયાના સુષુપ્ત શુભ
બાંધાને જાગૃત કરનાર આ પ્રકાશનના લેખકની શક્તિ આ
જ કારણે ધન્ય બની છે. આદ્યના સદ્ભાવપૂર્વક લેખકની
શક્તિઓત્તેજ શ્રદ્ધાંજલી અર્પવાપૂર્વક તે કદીથી કે આવા
સુંદર સંઘ-સન્નતા લેખક શ્રી વજ્રપાણિ ખાતાની શક્તિમાં
વાળે વધુ પ્રગતિ કરી પરમનારક શ્રી જન શાસનની તથા
તેના કાર્યાલયર શિદ્ધાંતોની સંસ્થાર સમસ્તને રૂપ લાગુ
કરાવે! ને ઉપદેશન સંજલ માર્ગમાં વિકાસ સાધવા દ્વારા
સ્વ-પર-મેય કરવાનું સામર્થ્ય પામે! વાંચક વર્ગ પ્રકાશનના
પ્રત્યેક વિષયને આદ્ય બાંધે વાંચી, વિચારી અનંત-સમયની
રેવાધિરેવ શ્રી આદ્યના પરમાત્માના ચરણે સમર્પિત બની
સંજલની માળને વહે!

લી. સં. ૨૨૮૯
સા. સં. ૨ નિ. સં. ૨૦૧૯
પાલ નાગીનના રોડ

સંગ્રહ એક સા. અભિલેખ
સમગ્ર સેવક સંઘ
સં. ૨૨૮૯ સંગ્રહ એક

વિલોકિતે મહાભાગે ત્વયિ સંસારપારગે
આસિતું ક્ષણમણ્યેકં સંસારે નાસ્તિ મે રતિઃ ।

હે યશસ્વિનૃ! સંસાર પારગામી! મેં આપને
ત્યારથી નીહાળ્યા છે ત્યારથી આ સંસાર ભારા માટે
ખારો-ખાટો થઈ ગયો છે. હવે આ સંસારમાં એક સમય
પણ રહેવા હું લાચાર બની ગયો છું.

શરણાગતિ

મંગળમય પરમેષ્ટિ ભગવંતોની પ્રાપ્તિપૂર્વકના માનવ-જીવનના મૂલ તો કેટલા આંકી શકાય? એ જીવન પ્રત્યેક વર્ષ, પ્રત્યેક માસ કેટલા કિંમતી કહેવા? એ માસ પ્રત્યેક દિન અરે! પ્રત્યેક પળ પળ કેટલી અમૂલ્ય બની રાં

જે પળમાં પરમેષ્ટિ-ભગવંતોનું સ્મરણ નથી માનવ-જીવનની પળ નથી. એવી અમંગળ પળો એ અમંગળ દિવસો કે રાત્રિઓ આ ઉત્તર જીવનના કાળ ગણી શકાય નહિ. એવા જીવનની શાખાશી લઈ શકાય નાં

કયા જીવનમાં આ પરમેષ્ટિ-ભગવંતોની સાથે શરણાગતિ પ્રાપ્ત થવાની? દેવલોકમાં? ના. ના. કાલકૃત વૈભવોની મસ્તીમાં દેવાધિદેવની યાદ તો ક્યાંથી આવે પરાધીનતાની અતુટ બેડીમાં જકડાયેલાં મૂંગા બિચારા તિર્યંચાને તો આ પરમતત્ત્વની ગંધ પણ ક્યાંથી અરે નારકનો જીવ તો માર ખાઈ ખાઈને જ અધમુઓ થઈ જ હોય ત્યાં દેવાધિદેવને તો શે' ભણ શકે!

રહ્યું માત્ર માનવ-જીવન! અહીં જ એ શરણાગતિ પ્રાપ્ત થઈ શકે. જો માનવ સિવાય સારી શરણાગતિ કે

મેળવી શકતો ન હોય તો એ માનવ-હૃવનનું મૂલ કેટલું વધી જાય ! હવે સમજાય છે પણ-પળના મૂલ !

શરણાગતિનો લાવ પણ-પળમાં રૌદ્ર કર્મોના ઢેરનાં ઢેર મળગાવી મૂકે. કાળા કુસંસ્કારોને ખાળીને ખાખ કરી નાંખે. અજ્ઞાનનાં અંધાર ઉલ્લેચી નાંખે. લાખ લાખ ટન ફની ગંભીર ખડકાયેલી હોય પણ એક ચીનગારી પાસે એ શી રીતે ઊભી રહે !

વિરાટ અંધકાર, નાનકડી પણ દીવડી પ્રગટી નથી ત્યાં સુધી જ ઊભો રહી શકે ! દીવડીના પહેલા જ અંધકારે એને પલાયન થયે જ છૂટકો.

અધર્મના અને કુકર્મના વિરાટ-અસ્તિત્વ પણ શરણાગતિના એક જ સાચા લાવની ગેરહાજરીમાં જ ખુમારી અનુભવી શકે.

એ લાવ સમ્રાટનો જન્મ માત્ર, અધર્મ અને કુકર્મનો સર્વનાશ નોતરી લાવે.

આટલું પ્રયત્ન પણ છે પરમેષ્ઠિ લગવંતોની શરણાગતિમાં. એ લાવને જરા પણ વેગળો મૂક્યો કેમ પાલવે !

છતાં દમનશીળીની વાત છે કે હૃવનનો ઘણોખરો સમય તો આ લાવ-વિહોણો જ પસાર થઈ ચૂક્યો છે. દુર્ભાવો અને દુષ્ટ કર્મોએ જ અમૂલ હૃવનનું ઘણું ક્ષેત્ર રોટી લઈને આત્માની ભારે ખાનાખરાખી સર્જી નાંખી છે.

ઈન્દ્રિયોની વધુ પડતી પરાધીનતા જ આ હોનારતનું મુખ કારણ બનેલ છે. પાંચ ઈન્દ્રિયોના વિષયોના લોગમાં થતા ગલગલીઆએ જીવને મૂંઝવી નાંખ્યો છે. રૂપ મળતું જોયું, અને આંખો નાચી ઊઠી; શબ્દ સુંદર સાંભળ્યો અને દિશ ઠાલી ઊઠ્યું, સ્પર્શ મનગમતો અનુભવ્યો, અને શરીરમાંથી મજારી પસાર થઈ ગઈ; જીભે મીઠું ભાવતું ચાખ્યું, કે કલેજનું તર થઈ ગયું; નાકે સોડમ ખેંચી કે માથું તબિયત થઈ ગયું !

ચાંપ હાળીએ કે તરત જ બત્તી ચાચ તેવી રીતે તરત જ મુખનું સંવેદન કરાવી દેતાં આ વિષયોના લોગોએ જીવની સાન શુભાવડાવી દીધી.

વિષયાસક્તને આતમના મુખની વાતો શે' ભાવે ? ઈન્દ્રિયોના મુખથી દેવાયેલાને ત્યાગ-તપની મીઠાશ ક્યાંથી સમજાય ?

પેલો ભીલ ! બૂલો પડ્યો. ઝવેરીની દુકાને ખેઠો. બીજો એક ઝવેરી આવ્યો. એણે હીરો બતાવ્યો. દુકાનદાર ઝવેરી અંધારામાં એને જોઈને કહે છે કે, “ઓહો ! સૂરજ કરતાં ય વધુ ઝળકે છે ! મોતી આપ્યું. એને તપાસતાં કહ્યું, શું વાત કરું ? આમાં તો આખા સમુદ્રનું પાણી ઠલવાયું છે ભાઈ !”

મીઠા ભાઈએ સાંભળ્યું કે હસી પડ્યો ! હીરો તે વળી સૂરજ કરતાંય વધુ ઝળકા મારે ? મોતીમાં તો સમુદ્રના

પાણી ઠલવાય ! શહેરી બધાય ગમ્પીદાસ ! હીરા-મોતીના
પારખની બાષામાં ભીલે નરાતાળ બુઠાણું-હડહડતું ગમ્પું જ
ભેયું ! જંગલના એક જંગલીનો આંખો હીરા મોતીને
શું ભેવાની ?

ઈન્દ્રિયોના સુખમાં લપટાએલું કેમ પણ સચેતન
પ્રાણી આત્માના સુખમાં શું સમજવાનું ! જેને જીવ-
જીવનની કશી સમજણ નથી, સમજવાની તૈયારી પણ નથી.
જડ-જીવન માટે જ જે પોતાનું જીવન બનેકના કરવા
તૈયાર છે એના જીવનમાં ખીલું ભેવા ય શું મળે ! જીવડો
જતો હોય તો ભલે જાય. વિષયોના રંગ સલામત રહેવા
ભેઈએ !

જ્ઞાનીઓની દ્રષ્ટિએ આવા જીવો અત્યંત કંઠણાનું
પાત્ર બને છે. અમૂલ જીવન મળ્યું, શરણાગતિનો ભાવ-
વિકસાવવાની તક મળી, અને છતાં બુદ્ધો રહ્યો. નદીએ
આબ્યો અને તરસ્યો જ ગયો !

ઈન્દ્રિયોની શુભામી, શરીરની એશારામી બંધાં મુખી
દેકનાવાય નહિ અથવા તો એને ધિક્કારવામાં પણ આવે
નહિ ત્યાં મુખી પરમેષ્ઠિ ભગવંતોની શરણાગતિનો ભાવ-
મનમાં આધાર પામી શકે નહિ.

આધ્યાત્મિક જગતનું સર્વોચ્ચ તત્ત્વ શરણાગતિ છે.
છતાં ય વિષયાસક્ત જીવને એની કિંમત સમજાતી નથી.

સંસાર ભોગના અદ્વીજોના નશામાં ટેવાએલાને આ સાર્વિક
 દુઃખને કટોરો ભેવો ય ન ગમે એમાં કશું આશ્ચર્ય પામવા
 જેવું નથી. જેર, છતાં જો હવે શરણાગતિ સ્વીકારવાનો
 ભાવ જાગ્યો હોય, જો એ તત્વને જીવનમાં અપનાવવાની
 મનોદશા સાકાર બની રહી હોય તો જરા પણ વિલંબ
 કર્યા વિના પરમેષ્ટિ ભગવંતોની શરણાગતિનો ભાવ મનો-
 મંદિરમાં સ્થિર કરી દેવાના યત્નો આરંભી દેવા જોઈએ.

અલબત્ત, જાપ જપવા માત્રથી કે સ્તવનાઓ કરવા
 માત્રથી શરણાગતિના ભાવ જાગી જતા નથી. એના માટે
 સૌ પ્રથમ તો જોક્ષમ રીતે ગમે ત્યાં ઉછળતા ચિત્ત-વાનરને
 શાન્ત પાડી દેવું જરૂરી છે. આંખોને પણ નમ્ર બનાવવાનું
 અનિવાર્ય છે નિર્લજ્જ ચાલ અને નિયંત્રણા વિનાનું
 તોફાન, ખાસ કરીને આ આંખ અને મન એ બેને વરેલા
 છે, એટલે શરણાગતિના ભાવને આત્મામાં સ્થિર કરવા
 પૂર્વે આ બેયને શાન્ત કરી દેવા જોઈએ. મન એટલે
 આપણા મનુભાઈ, અને આંખ (નયન) એટલે નયનાળેન.

આ બેયની સાથે મુક્ત રીતે વાત કરીને એમને સમ-
 જાવી દઈને શાન્ત પાડી દેવામાં જોટલી સફળતા મળે
 એટલી ઝડપી સફળતા આત્મામાં શરણાગતિના ભાવને
 સ્થાપવામાં મળે.

ચાલો ત્યારે, આ બેયની સાથે આપણે વાર્તાલાપ શરૂ
 કરીએ, અને તેમને શાન્ત કરીને શરણાગતિના સૂર્યોચ્ચ

ધર્મની સાધના કરીએ.

“મનુભાઈ, આટલી બધી કુદાકુદ શા માટે કરો છો? આધ્યાત્મિક-વિશ્વની અંદર તમારું સ્થાન ફેટલું બિંચુ છે તે તમે સમજતા નથી? જરાક વિચાર તો કરો! તમે જરાક પણ આધાપાછા થાઓ તેમાં તો આ વિશ્વમાં ઉલ્કા-પાત મચી જાય અને તમે ગંભીર બનીને તમારા કર્તવ્યને અદા કરતા રહો તો આ વિશ્વની રોનક પડતાઈ જાય. અરે! સ્વર્ગ અને અપવર્ગ (મુક્તિ)ના સુખની છાયા આખા ય વિશ્વ ઉપર પડી જાય. આતમરામ આનંદમાં ડાલી બેઠે. મનુભાઈ, તમેય તે કેવા છો? ફેટલું ધંધલું? ફેટલું ખાધું? છતાં તમારું પેટ ભરાયું નથી? તમને સારામાં સારું ખાવા મળ્યું તો ય તમે ગંદામાં ગંદુ પણ ખાવાનું છોડતા નથી. આવું તે કેવું કરો છો? આ પાંચે ય ઇન્દ્રિયોને તમારી શુભામણી બનાવી છે, અને ધાયું કામ કરાવે છે, પણ અંતરના આતમરામની તો એમાં ભારે દુર્દશા થઈ જવાની છે તે તમે નથી જાણતા? આ તો જમવામાં જગલો અને કુટાવામાં લગલો એના જેવું થયું! વગર મક્તના વિચારો દરી કરીને તમે તો આત્માનું અધઃ પતન દરી નાંખ્યું, ખેર, હવે તો સરખા રહો. આ માટે પરમેષ્ટિ-લગવંતોની શરણાગતિ લેવી છે. તમે ઘોડી વાર શાન્ત રહો તો મારું કામ થઈ જાય તેમ છે.

મનુભાઈ, આ શરણાગતિનો સ્વીકાર એ જ આપણું
કર્તવ્ય છે હોં ! એને તો એક પણ પશુ દૂર ન ઠેલાય !
આજે તો એના વિના આખું ય જીવન પસાર કરી નાંખ્યું !
છતાં હવે તમે શાન્ત જની જાઓ તો અસીમ ઉપકારી-
એને શરણે જઈને મારા કાળા કર્મને અને ભૂંડા ભાવને
ધોઈ નાંખું. મારા કલંક ઉતારી નાંખું !

નયનાબેન, તમારી ય આમાં મદદ જોઈશે હોં ! તમે
ય આજ સુધીમાં મને ભારે ધોકો પહોંચાડ્યો છે. તમે
અજાણા છતાં તમારું જાણ તો જાણીયાને ય ઘૂળ ચાટતો
કરી દે તેવું છે. હશે ! આજ સુધીમાં અનેક લયાનક ભૂલો
કરી બેઠા. અધિકાર બહારની ચેષ્ટાઓ છાની છૂપી રીતે
કરી ગયા. ભલે. હવે તમે પણ શાન્ત થઈ જશો ને ? પરમેષ્ઠિ
લગવતોના ચરણે મારે જવું છે. તમે જો ઠરીને નથી
જાઓ, કશું ય કુતુહલ ન કરો અને કયાંય ન જાઓ તો
મારું કાર્ય જટ સરે તેમ છે ! આજ સુધી તમારા લોગના રંગ
રંગમાં ભાન જોઈ નાંખીને આ મહાન-ભાવને ભજવાતું
ભૂલ્યો હતો. પણ હવે માંદગી જાગ્યો છે, કિન્તુ તમારો
સહકાર મળે તો જ મારું કામ સધાય તેમ છે, કેમકે
મારા સમગ્ર જીવનમાં મેં તમને જીવ જ લાડ લગાવ્યા છે,
તમારું ધાર્યું જાણું પૂરું પાડ્યું છે. તમારું ઈચ્છ્યું જાણું
લાવી આપ્યું છે. હવે તમે જો એ ઉદ્ધતાઈ ન મૂકો, એ
કુટેવો ન છોડો તો મારા જીવનના ઉત્તર કાળની આ

લાવનાઓના કૃપા બેસી ચકશે નહિ.

મનુભાઈ! ઓ નયનાબેન! માઈં આટલું સાંભળો. મેં તમને જીવનભર સુધી પાળ્યા છે. પોષ્યા છે. હવે એના બદલા તરિક્કે પણ પેલા લાવની લક્ષિત કરવામાં તમે અનુકૂળતા કરી આપો. જો આટલું નહિ થાય તો માઈં અંતિમ જીવન પણ બરબાદ થશે, અને જો તમે શાન્ત થઈ જાઓ તો શરણાગતિના લબ્યતમ લાવને પામીને મારા અન્તકાળને હું સુધારી લઈશ.

જેનો અંત મારો એનું સઘળું સાઈં. જેનો અંત બરાબર એનું સાઈં પણ ખાઈં.

ચાલો ત્યારે, મનુભાઈ અને નયનાબેન! હવે તમે થોડી વાર તદ્દન શાન્ત બની જશોને! હું મારી સાધનામાં બેસી જઈં છું. મારા જીવનની ધન્ય પળોમાં પ્રવેશ કરૂં છું.”

અરિદંતે સરણં પવજ્ઞામિ

સિદ્ધે સરણં પવજ્ઞામિ

સાદ્ધ સરણં પવજ્ઞામિ

કેવલિપન્નસં ધર્મં સરણં પવજ્ઞામિ.

મારા જીવનના સર્વ સર્વસ્વ! સમગ્ર વિશ્વને સતત ત્રાસ આપી રહેલા રાગ અને દ્વેષની વાસનાઓના વિજયી ભગવંતો! લોકોલોક પ્રકાશી જ્ઞાનના સ્વામી! સાંસારિક સુખ સમૃદ્ધિના પ્રકર્ષના લોકતા એવા દેવેન્દ્રના પણ દેવ! જગતના જડ અને ચેતન તત્ત્વનું વાસ્તવિક નિરૂપણ કરનારા

યથાર્થવાદી પરમેશ્વર ! ત્રણેય લોકના ગુરુદેવ ! વિશ્વના એક માત્ર શત્રુ રૂપ કર્મના ઘાતક અરિહંત ભગવંતો ! આપનો અસીમ ઉપકાર હું વીસરી શકું તેમ નથી.

મને ન તો પરલોકની સમજણ હતી, ન તો આત્માની ખબર હતી, ન તો કર્મ જેવી વસ્તુનું જ્ઞાન હતું. મારા આ જીવનની પૂર્વે અનંત જીવનોની એક ધારી હારમાળા હતી અને આ જીવનની પછી પણ અનંત જીવનોની શક્યતા છે, એ વાતની મને કશી ગંધ ન હતી. અને તેથી જ મેં માની લીધું હતું આ જ મારું જીવન ! પાણીમાંથી ઊભો થયેલો પરપોટો પાછો પાણીમાં જ મળી જાય. જીવના સંબંધમાં ય હું આવું જ સમજતો હતો એટલે મને તો પાપનો કોઈ ડર ન હતો ! ધર્મ જેવા તત્વની જરૂર જણાઈ ન હતી.

કૃપાસિન્ધો ! આપે જ મારા જેવા કેટલાયના જીવનની ગળથૂંથીમાં આ વાત સજ્જડ કરી દીધી કે જીવ અનાદિ-કાળથી છે, કર્મ પણ અનાદિકાળથી છે અને જીવ કર્મનો સંયોગ પણ અનાદિકાળથી છે. આ ત્રણ વાત ઉપરથી એ પણ સમજાઈ ગયું કે જગત અનાદિ છે. આપે જ અમને જતાવ્યું કે આ અનાદિ પરંપરા દુઃખમય છે, દુઃખના ક્ષણને દેનારી છે, અને દુઃખની એકધારી પરંપરા ચલાવનારી છે.

કરુણાનિધાન! અમારા અનાદિ કાલીન ત્રાસને નજરે નોંધને આપ શાન્ત બેસી ન શક્યા. કૃતકૃત્ય થઈ જવા છતાં આપે અમારા દુઃખોના ઉચ્છેદ માટે અમને ઉપાયો પણ બતાવ્યા.

આપે જ કહ્યું, “આ કારમા સંસારનો વિચ્છેદ વિશુદ્ધ ધર્મથી થાય. વિશુદ્ધ ધર્મની પ્રાપ્તિ પાપકર્મના વિનાશથી થાય, અને પાપકર્મોનો વિનાશ તથાલવ્યત્વાદિ ભાવોથી શક્ય બને. તથાલવ્યત્વ એટલે કર્મ-સંયોગથી તદ્દન રહિત થઈ મોક્ષ પદની પ્રાપ્તિ કરાવી આપે. તેવો આત્મામાં રહેલો અનાદિ-પારિણામિક ભાવ, ‘આ સ્વભાવ જો આત્મામાં ન હોય કદાપિ કર્મમુક્ત થવાય નહિ; સિદ્ધિપદ પ્રાપ્ત થાય નહિ.’ લવ્યત્વ બધાયનું સરખું પણ તથાલવ્યત્વ તો દરેક સંસારી આત્માનું જૂદું હોય. તથાલવ્યત્વ પાકે નહિ ત્યાં સુધી પાપકર્મના વિગમ ન થાય, પાપકર્મ કરવાની વાસનાઓ શાન્ત ન થાય, પાપકર્મની વાસનાઓ શમ્યા વિના શુદ્ધ ધર્મની પ્રાપ્તિ ન થાય, શુદ્ધ ધર્મની પ્રાપ્તિ વિના ભીમ-લયાનક સંસારનો ઉચ્છેદ ન થાય.”

પ્રભો ! આજ સુધી ‘સંસાર લયાનક છે’ એ વાત જ અમને સમજાણી ન હતી. અમે તો એના ઉપર ઉપરના રંગરાગ અને આડંબરી દેખાવોમાં જ અંતર્ધ ગયા હતા. અમને એવી તો સ્વપ્ને પણ કલ્પના ન હતી કે આ દેખાવોની ભીતરમાં તો ભયંકર દુઃખોના ભાવો ઉકળી રહ્યા છે.

દેખાવમાં રમણીય જણાતાં વનમાં પ્રવેશી ચૂક્યાં, પણ અમે ન વિચાર્યું કે આ વનમાં તો ભયાનક ક્ષિધર-સર્પો છે, વીકરાળ સિંહ છે, કૂર વાઘોની જમાત પડી પાથરી રહે છે, અત્યન્ત કપટી શિયાળીઆઓ ફરી રહ્યા છે. આ બધું ચ આપે અમને બતાવ્યું, આજે અમને સંસારની ભયાનકતા સમજાણી. હવે અમને એટમ બોમ્બ એટલે ભયાનક નથી લાગતો જેટલા ભયંકર દગા-પ્રપંચના કુસંસ્કારો લાગે છે, હવે મનગમતા વિષયોના વિયોગમાં એટલે ત્રાસ નથી થતો જે ત્રાસ આપના વિયોગમાં થાય છે.

તથાભવ્યત્વના પરિપાક વિના અમારો ઉદ્ધાર થાય નહિ. અમારા ધન્ય જીવનનો મંગળમય દિવસ ભિગે નહિ. એટલે આપે તથાભવ્યત્વનાં પરિપાકના ઉપાયોમાં આ ત્રણ વસ્તુઓ બતાવી.

૧. અરિહંત-સિદ્ધ-સાધુ અને ધર્મની શરણાગતિ.

૨. કૃષ્ણતોની ગહી.

૩. સુકૃતોનું સેવન (અતુમોદન) આ ત્રણ તત્વનું એકાગ્રતા પૂર્વકનું સતત ચિંતન અને મનન કારમા કર્મનું કાટકું કાઢી નાંખે, કૂર વૃત્તિઓનો સર્વનાશ કરી દે. આત્માને એના વિશુદ્ધ સ્વરૂપમાં લાવી મૂકે. જેના જીવનમાં સંકલેશ છે, જેને કામ-ક્રોધ પજવી રહ્યા છે, લોભની

વૃત્તિ પીછા મૂકતી નથી, સ્વાર્થ કાળે કોઈ પણ જીવના મુખેદુઃખનો જે વિચાર કરતો નથી, કિન્તુ એ જીવો તરફ ઇર્ષ્યા-અસૂયા આદિ લાવે છે, એમને ધિક્કારે છે, અને એ રીતે પોતાની જાતને જે માનસિક કલેશોમાં હોમી દે છે એ સંસારી આત્માઓએ તો આ ત્રણ તત્વોનું વારંવાર સેવન કરવું જોઈએ.

શરણાગતિ ‘અહુ’ને યોગળી નાંખે, અને નમ્ર બનાવે. દુષ્કૃતોની ગહોં નવા પાપ-વિચારોના દુષ્કૃતને પણ ન કરવાની પ્રેરણા આપ્યા કરે.

સુકૃતોનું સેવન એના જીવનમાં અવનવો ઉલ્લાસ લાવે, એના જીવનને માત્ર ધિક્કાર-પાત્ર બનાવીને નિરાશાથી ભરી ન દે. એ ઉત્સાહ એને પ્રતિષ્ઠા ધર્મ-માર્ગે આગળ બઢાવે.

કેવું અદ્ભુત માર્ગદર્શન! કર્મણાં સભર હૈયાના સરોવરમાંથી ખળખળ વહી જતું આ પ્રેરણાનું નીર અમારા સંતાપોને હળવા કરી દે છે. કર્મના ભારથી ગભરાઈ ઉઠેલા અમને આશ્વાસન આપે છે.

હિતવત્સલ વિષ્ણુ! આપની આ મંગળ વાણી સર્વનું કલ્યાણ કરે! સર્વનું શ્રેય કરનારી બનો! આપે અમારા કલ્યાણની ભાવના સતત ભાવી. અનંતાનંત પરમેષ્ઠિ-ભગવંતોએ હીન-દુઃખિત બનેલા, સંસાર ભાવમાં ભારે

ભાર ખૂંપી ગયેલા; ઇન્દ્રિયોના ગુલામ બનેલા અમારી ઉપર કંઈના નજર નાંખી, અમારા-ઉદ્ધાર માટે આપે સંકલ્પ કર્યો. એ સંકલ્પને સફળ બનાવવા સમગ્ર વિશ્વનું યથાસ્થિત દર્શન અનિવાર્ય માન્યું. યથાસ્થિત દર્શન વિના સુખ દુઃખના કારણો શે જણાય? કાર્ય કારણ ભાવની કડીઓ શે સમજાય? ખેર, એ કૈવલ્યની પ્રાપ્તિ માટે આપે ભારે પુરુષાર્થ કર્યો અને અંતે...અમારા જેવા સર્વના ઉદ્ધારને કરનારી, સર્વના શ્રયને સાધનારી, સર્વના સર્વ દુઃખોની જડ ઊખેડી નાંખનારી મંગળ-વાણી આપના શ્રી સુખેથી વહેવા લાગી. સમગ્ર વિશ્વમાં એ વહી ગઈ. જેણે એ મંગળ-સરિતાના નીર પીધાં એ સર્વના કલ્યાણ થઈ ગયા!

કંઈના સિન્ધો! આ આપનું સ્વરૂપ મને કદાપિ સમજાયું ન હતું. આપ મારા અસીમ ઉપકારી છો એ વાત મને સ્વપ્ને યજ્ઞણવા મળી ન હતી, અને તેથી જ આપની ઘોર અવજ્ઞા કરી, અને એકાંત હિતકારિણી આજ્ઞાને ઉપેક્ષીને સંસાર ભાવોમાં દુઃખે ઘેર ઘેર ધસી ગયો. મેં મારા જીવનની એકેકી પળ એ પાપોના સ્પર્શે કલંકિત કરી નાંખી. ખેર, હવે બૂતકાળને શું રહ્યું? આજે આપ સમજાયા છો, એટલે મારું દિલ નાચી ઉઠે છે; હવે તથાભવ્યત્વને પકવી દેનારી (૧) શરણાગતિ (૨) હૃદય ગહી અને (૩) સુદૃતોની શોધનાને સ્વીકારીશ, મારા શેષ જીવનમાં આજ મારું એકનું એક કાર્ય બની રહે, મને કોઈ સંસાર-ભાવ ન સ્પર્શે, સદૈવ

હું વિકાસના માર્ગે આગેદ્વય કરતો રહું એજ મારી એકની એક કામના છે.

દેવાધિદેવ! આપનું સ્તવન, આપના ગુણોનું કીર્તન, આપનું સાન્નિધ્ય, આપનું ધ્યાન, આપનું ગાન મને અચિન્ત્ય આહુલાદ આપે છે. આજે તો આપનું કીર્તન-લજન એજ આપની શરણાગતિ બની રહો. અને આવતી કાલે એમાંથી સક્રિય સાધના રૂપ પ્રકૃષ્ટ શરણાગતિ મને પ્રાપ્ત થાઓ.

આપની આ સ્તવનાથી, આપના લજનીયાં ગાવાથી આપના નામનો અહુર્નિશ જાપ જપવાથી એવું પ્રચણ્ડ બળ જિત્વન્ન થઈ જાઓ જે મારામાં સમ્યક્ત્વ-ધર્મ લાવી મૂકે, દેશવિરતિ ધર્મ પણ જોઈ લાવે. સર્વવિરતિના શ્રેષ્ઠ ધર્મને પણ સાધી આપે. અરે! મારા જનમ-જનમના દારિદ્ર દેડી નાંખે. અને મારી એ વિશુદ્ધ ધર્મસિદ્ધિ, વળી કેઈ આત્મા-ઓના વિશુદ્ધિકરણમાં કારણ બને. એ રીતે સમગ્ર વિશ્વ ઉપર વિશુદ્ધિનો પ્રયોગ વ્યાપતો જાય. એક જ દીપ જલી જાય તો સેંકડો ઘુઝાયેલા દીપને સ્પર્શ માત્રથી જગવી જાય, એમાંનો એકેકો દીપ વળી સહસ્ત્રોના પ્રકાશ ચોમેર ફેલી દે.

યોગીશ્વર! આપના કયા ગુણોનું કીર્તન કરું! અનંત ગુણોના આપ સ્વામી છો, પ્રત્યેક ગુણ સમગ્ર વિશ્વના આલુત આકર્ષણ રૂપ બની જાય તેવો છે. કેવી આપની

કરૂણા! કેવું આપનું સુખ! કેવું આપનું સર્વજ્ઞત્વ! મેં
 આપનું વીર્ય! વિકારી વિશ્વ પણ આ શુભોના પ્રકરણે
 જોઈને અંતઃ જાય છે. આપને નમી પડે છે. આપ એમને
 છતી લેા છો. પણ પ્રભો! ખીજા શુભોથી તો લલે આપે
 વિશ્વને છતી લીધું એમાં તો બહુ મોટી નવાઈ નથી,
 પણ આપની આ ઉદાર અને શાન્ત મુદ્રાએ જ આખા
 વિશ્વને હંગ કરી મૂક્યું છે. ધર્મો તો ઘણા જોયા. ધર્મના
 પ્રભુતાઓ પણ જોયા, કિન્તુ કયાંય માફ ચિત્ત ન હતું.
 કયાંક દેવ સાથે દેવી ઊભા હતા. કયાંક દેવોના હાથમાં
 વિનાશક શસ્ત્રો હતા, કયાંક પગ નીચે રાક્ષસોને કચડી નાંખ-
 વામાં આવ્યાનું દ્રશ્ય હતું તો કયાંક આંખોમાં ક્રોધનો સાગર
 ધૂંધવાતો દેખાતો હતો. અરે! કયાંક તો દેવોના લિંગનું અત્યંત
 ખિલાસ દર્શન થઈ જતું હતું. કયાંય ન હતી એ તારી
 ઉદારતા ઝરતી દૃષ્ટિ અને ન હતી એ પ્રથમ-રસની શાન્તિ,
 ન હતી એ પ્રસન્નતા, અને ન હતી એ મુખની ગંભીરતા!
 કૃપાલો! તારી મુદ્રાના કામજમાં જ હું તો અટવાઈ ગયો
 છું. તારી મુદ્રાની આ મોહિની મારા મનમાન્યાં સુજોને
 ય બુલાવી દેવા સમર્થ બની છે. મને અહીંથી ખસવાનું
 મન થતું નથી. ખસ સદૈવ તારૂં વહન કમળ ટગર ટગર
 જોયાં જ કરું. તારો દારા બનીને તને શરણાગત રહું!

માનવ જીવન રૂપ ચિન્દામણિ રત્ન મેળવ્યું. પણ
 ઇન્દ્રિયોના ભોગમાં લલચાઈને અગણિત માનવોએ એ રત્ન

દિકરડે નાંખ્યું. એ અમૃતનેા કુંલ ઢાળી નાંખ્યો. વિશ્વવંધ ! તમને પામ્યા પછી પણ આ ભોગોમાં લલચાઇને જાતને જ ખાડામાં ઉતારી લસલસતા સૌન્દર્ય ભરી આમડીમાં અમે ભૂલા પડ્યા, રસનાના રાગમાં રગદોળાઈ ગયા, સ્પર્શની મોહિનીમાં મોહાઈ ગયા. જે ભોગો નાશવંત હતા એમાં જ અમે અટવાઈ ગયા અને જે આત્મા અમર હતો એનો લેશ પણ વિચાર ન કર્યો. અદ્ભુત જીવન મળ્યું હતું પણ આ વિષયભોગોના બદલામાં વેચી માર્યું. એનું લીલામ દરી નાંખ્યું.

સાફાઈ

દેટલી હદ બહારની મુખાઈ થઇ ગઈ ! ~~નકરવા~~ કરવા રાખની જરૂર પડી અને ઘરમાં ક્યાંય ન મળી એટલે ગોશીર્ષ ચન્દનના બહુમૂલ્ય લાકડાં ખાળી નાંખ્યા અને રાખ મેળવીને રાજી થયા.

બકરા માટે ઐરાવણ હાથી વેચી દીધો. એરડા વાવવા માટે જગા ન મળી એટલે આંગણે ઊભેલા કલ્પ વૃક્ષને મૂળીયાધી ઊખેડીને ફેંકી દીધું. તુચ્છ વિષયાસક્તિને પૂર્ણ કરવા માટે અમે અમૂલ જીવનની પળે પળ બરબાદ કરી નાંખી. એટલું તો દીધું, પણ કૃપાહી આપની પણ અવગણના કરી. આપની વાણીને ય ઉપેક્ષી અને ઇન્દ્રિયના ભોગમાં આટખીલી રૂપ બનતી એ વાણીને અવ્યવહાર પણ દહી દીધી. ધર્મને પણ અમારા વ્યવસાયમાં કુરસદે કરવાની ચીજ તરિકે સ્વીકાર્યો. જેને માટે સમગ્ર શક્તિ કુરબાન

કરવાની હતી, જેના ચરણે સઘળું ય ધન ન્યોચાવર કરી
દેવાતું હતું તે ધર્મને જ અમે ઉપેક્ષ્યો અમારા વિષય-
લોગની મોજ માણવા માટે.

ધર્મનો સ્વીકાર કરવા જઈએ તો આ લોગ-મુખ
અવગણવા પડતાં હતા, તપ અને શીલ, દાન અને ધ્યાન
જ અમારું જીવન બનતું હતું એ અમને ન ફાવ્યું; એટલે
જ અમે જમાનાવાદી બન્યા, દેશ-કાળ જોનારા બન્યા, અને
એના નામે ધર્મને ધક્કો મારી દીધો! અમારા જ જીવન
સાથે કેટલી ભયંકર રમત રમાઈ ગઈ!

પ્રભો! કેટલાકે તો આથીય આગળ વધ્યા. લોગોને
રોગ કહેનારા આપને ય એમણે વગોળ્યા. આપના તરફ
ધિક્કાર વરસાવવા લાગ્યા. આપને ગાળો માંડવા માંડ્યા.

ધન્ય હો તે આત્માઓને કે જેમણે આપને પ્રાપ્ત કરીને
જીવન ફતાર્યું બનાવ્યું; આપના ચીંધ્યા માર્ગે ચાલીને
જીવન ધન્ય બનાવ્યું; આપે બતાવેલા ઔષધો લઈને
આત્માને તદ્દન નિરોગી બનાવ્યો મારા તેમને અનંતશઃ
નમસ્કાર હો! તે પરમ પવિત્ર આત્માઓને અનંત વંદનાવલિ
હો! તે વિશુદ્ધ આત્માઓની મૂલત ઉપાસના પ્રાપ્ત થતી
રહો. એ મંયમ-પૂત ચરણોની રજ પાત્ર અમારા માથે પડે
તો ય ધન્યના અનુભવીએ! અરે! જે ભૂમિને તેઓ
સ્પર્શ્યાં એ ભૂમિ પશુ વંદ્ય બની ગઈ. એ ભૂમિને ય અમારા
કાંટિ નમસ્કાર હો!

વિશ્વ વત્સલ વિભૂ ! આપનું જીવન, આપનું વચન, આપનું સ્થાપિત શાસન તો અમારે વંદનીય-પૂજનીય છે જ, પણ આપના માત-પિતા કે જેણે આપને જન્મ આપ્યો એ ય વંદ્ય છે. આપનું દેવહૃદય પણ પૂજનીય છે જેણે આપના પુનિત-દેહનો સ્પર્શ મેળવ્યો, એ સુવર્ણ કમલ પણ વંદનીય છે, જે વિશ્વોદ્ધારકના ચરણો ચૂમે છે, એ દેવોના મુકુટ પણ અર્ચનીય છે જેઓ આપના ચરણોમાં નમે છે.

શું કહીએ, વિશ્વેશ્વર ! અમને તો નથી આપ મળ્યા, નથી આપના ચરણો ચૂમતા ગણધર-લગવંતો મળ્યા, નથી તો આપના પ્રશિષ્યો ય મળ્યા કશું ય નથી મળ્યું છતાં ય અમારો જન્મારો સદ્ગુણ થયો છે, કેમકે આવા જડના વિલાસથી ખદખદી ઊઠેલા વિશ્વમાં પણ આપના વિશુદ્ધ ચૈતન્યના ગુણગાન ગાવાને અમારી જાત તલસે છે, એ ગુણો ગાતાં અમારું હૈયું નાચી ઊઠે છે, અમને ભલે કશું ય નથી મળ્યું પણ આપના ગુણોના કીર્તન કરવાની ભાવના મળી છે એજ અમારા માટે ઘણું છે. અમે અમારી જાતને ધન્ય માનીએ છીએ, કૃતપુણ્ય માનીએ છે, કૃતાર્થ માનીએ છીએ, અનાદિ દાનથી જડના જ રાગમાં રગદોળાયાને વિરાગીના ગાણું ગાવાનો મનોરથ જાગે જ શી રીતે ? વીત-રાગ-લગવંતોના પદપાતનો ભાવ પણ મેં જન્મે ? એમાં ય આજના પ્રત્યક્ષ-સુખવાદી વિશ્વમાં તો આ વાતો ય હાસ્ય

સ્વદ બને છે ત્યાં વળી વીતરાગના લજનીયાં તો કેટલા દુર્લભ હોય ?

વિશ્વપતિ ! ગમે તેટલા કાળા કરમ કરીને આત્મો હોઈશ, અને આ જીવનમાં ય કામ ક્રોધના આકરાં-તુફાનોમાં શ્રીકાયો હોઈશ છતાં ય આડા કે સીધા હાથે એવું કાંઈક સત્કર્મ તો જરૂર કરીને આવ્યો છું કે જેના યોગે તારી પ્રતિ માફ દિલ ખેંચાયા કરે છે. પાપ કરતાં દિલ ડંખાય છે, પગ ભારે થઈ જાય છે, અને હૈયામાં ચીરાડો પડી જાય છે.

એટલે જ હજી પણ આશા છે જીવનના વિકાસની અને વાસનાના વિનાશની. પ્રભો ! આપનો જરાક સાથ મળી જાય. જરાક ટેકો મળી જાય, જરાક મારી ઉપર નજર પડી જાય તો મરતાં મરતાં ય આપનો આ બાળ કાળા કર્મોનો ભુક્ષો બોલાવી દે તેવું સામર્થ્ય ધરાવે છે. વાસનાઓને બાળી નાંખીને ભડચું કરી દેવાની હિંમત ધરાવે છે.

ગરીબ નિવાજ ! કરુણાની એક જ નજર ફેંકો, જે જ મીઠા બોલ એવકોને કહો, છવટે સ્વપ્નમાં ય પધારીને દર્શન દઈ જાઓ આટલું તો મારા માટે બસ થઈ જશે. આપનું ધન્ય-મિત્રન મારામાં અગણિત ઉત્સાહ પૂરી દેશે. પાપ-સ્રીલાઓથી ગઈ કાલ ભલે બરપૂર હતી પણ આજ તો આંતર-મસ્તીથી ખીચાખીચ બની જશે.

પગલે પગલું દબાવતાં એ સંતોના ચરણોમાં માફ શીર
નમાવતાં મેં જીવનની ધન્યતા અનુભવી હોય ! હા, અરેખર
આવી મસ્તી તો મેં ઘણીવાર અનુભવી છે. જીવનના આ
પ્રસંગોને યાદ કરું છું અને હૈયું નાંચી ઊઠે છે.

પણ....તરણતારણહાર ! આજ જીવનની ખીજ પથ
પળો તરફ નજર કરું છું અને ઢગલો થઈને જમીન ઉપર
બેસી જઉં છું. લમણે હાથ દઈને સૂનમૂન થઈ જઈ છું.
મારી હતાથાનો કોઈ પાર રહેતો નથી. મારા ઉદ્દેગની
કોઈ સીમા દેખાતી નથી. આવી ઉજળી બાલુવાળા, એજ
મારા જીવનની ખીજ બાલુમાં મરીના કાળા કૂચડા ફરી
વળેલા દેખાય છે.

એક હાથે મને દાન અપાવ્યું છે, તો ખીજ હાથે-
કારમી લોભવૃત્તિએ સેંકડોના ખીસા કતરાવી નાંખ્યા છે,
મારી પાસે જરૂર કરતાં વધુ ધન-ધાન્યાદિ હોવા છતાં
મારી અદમ્ય લોભવૃત્તિ તૃપ્ત કરવા જતાં મેં કાંઈ પણ
કાળું કામ કરવામાં બાકી રાખી નથી. અનાદિ કાળના આ
કુસંસ્કારોએ મને મૂર્ચ્છિત કરી નાંખ્યો છે. નથી દેખ્યાં
મેં જીવોના દુઃખ, નથી જોયાં એમની આંખના આંસુ,
નથી જોયાં એમના ચીંથરેહાલ કપડા કે નથી જોયાં એમના
બુખ્યાં પેટ કે ચેર માટીનું એનું સંતાન કટકી રોટલા માટે
ટગવળનું. જોયું માત્ર માફ સુખ ! મારી ઈચ્છા ! મારી
અદમ્ય વાસના ! જીવોના જીવત્વની મેં અવગણના કરી

એમના હુંખ તરફ મેં આંખ મીંચામણા કર્યાં અને...
સાતને દિ' મારી ઈચ્છાના પેટ પૂરવા મથતો રહ્યો !

એક બાલુ શીલ-ધર્મની વાતો સાંભળી, શીલવાન
પુરુષોના છવનો સાંભળ્યા અને મને ય એમ થઈ ગયું કે
આ શીલ-ચત્વ તો હું પણ સિદ્ધ કરું. આવું પ્રહસ્યર્થ
યાળીને રૌરવ નરકોના દ્વારે ખંભાતી તાળા લગાવી દઉં.
મારા છવનનું સાધ્ય બનાવી દઉં. બસ શીલ-શીલ અને
શીલ, તનથી, મનથી, અને વાણીથી. પણ અકસ્માતની વાત
બની કે જ્યાં કોઈ રૂપ-મારી નજરે ચડ્યું કે મન ઊછળ્યું
આંખો સ્થિર થઈને ત્યાં જ ચોટી ગઈ. અનેક પાપ-
વિચારોએ મારો કળજો લઈ લીધો. આવું તો અનેકાનેક
વખત મારા છવનમાં બની ગયું. એ વખત મને કશું ય
ભાન ન રહ્યું.

પ્રભો ! આ શું !

એક બાલુ તારી આજ્ઞાને સાધી લેવાનો ભવ્ય મનોરથ
જાગે અને બીજી બાલુ પાપ-વિચારો એ મનોરથના ચૂરે
ચૂરા કરી નાંખે. ઊંચે ઊંચે જવાનું અને ઊંડે ઊંડે પટકા-
વાનું ! કૃપાનાથ ! આથી જ હું હતાશ થઈ ગયો છું. મેં
પાળી વાર ઊંચ્ય આદર્શો ખાંધ્યા છે, અનેક વાર મારા
છવનની ઊંધી દિશા ખદલી નાંખવાના દૃઢ સંકલ્પો કર્યા
છે, પરંતુ જેમ જેમ વધુ મજબુતાઈ કરતો ગયો તેમ તેમ
વધુને વધુ ટીલો પડી ગયો છું. કામ-ક્રોધે મને ખૂબ અક-

ળાવી-મૂક્યો છે. લોભે મને ગૂંગળાવી મૂક્યો છે. માયા-
પ્રપંચે તો મારું સત્યાનાથ કાઢી નાખ્યું છે.

ત્રિભુવનપતિ! મારા જીવનના પાપોની કાળી-કથા
કહું તો દુનિયા મને ફીટકારે, મારા ઉપર ધિષ્ઠાર વરસાવે
તેવું છે. તે કર્મ-કથા તો હું કહેવાને ય અશક્ત છું.

ધિષ્ઠાર હો મારા કર્મોને ! ધિષ્ઠાર હો મારી જાતને !
ધિષ્ઠાર હો મારા ભવને !

ક્ષણમાં આંખોના ભવાં ચડી જાય તો, ક્ષણમાં રાજીનો
રેડ થઈ જઈ, ક્ષણમાં જાતને સુખી સુખી માનું, અને
ક્ષણમાં એજ જાતને દુઃખી દુઃખી કહ્યું. છે કાઈ ઠેકાણું
મનનું ! એની કલ્પનાઓનું ! એના તરંગોનું ! ક્ષણમાં
કોધનો ભરેલો અગ્નિ બની જઈ ! ક્ષણમાં ક્ષમાનો સાગર
બની જઈ ! ક્ષણમાં રોષ, ક્ષણમાં તોષ !

માનવ જેવો માનવ બન્યો એ તો ઠીક પણ મોહ
વિજેતા પરમાત્માનો દાસ બન્યો તો ય મોહ મને નચાવે,
કુદાવે ! કુટખોલના દડાની જેમ મારી ફેંકાફેંક કરે ! અને
તેમ છતાં મારી કૃષ્ણ દયાનું મને જ્ઞાન ન થાય ! જીવનના
ઉત્તર-ઢાળમાં ય મોહથી ઠરાતી મારી ફૂર મરકરીઓનો મને
ખ્યાત સુદ્ધાં ન આવે ! વિશ્વના યોગાનમાં મારી બુદ્ધિ
મત્તાની હું ગાળાશી લઈ રહ્યો છું, કુનેસ વૃત્તિને કુલ
હાર પાડેરાવું છું ! ઓહ ! શું થયે મારું ! હજુ પણ હું
તો પાપ-કર્મોમાં નીડરતા અને શૂરવીરતા પ્રગટ કરી રહ્યો

હું. મારા આંતર ઘરમાં જ જે મોહિ ધમસાણ મચાવી
દીધું છે એની સામે હું આંખ પણ ઊંચી કરી
શકવા કાયર છું! આખા દેશમાં ખ્યાતનામ બનેલા ઘરમાં
જ મારી આ અવદશા! અને છતાં તેનો મને વલવલાટ
પણ નથી! તેનું દુઃખ નથી! તેનો અજંબો નથી!

તારક દેવાધિદેવ! વાનર કરતાં ય વધુ અંચળ છું,
એક દાણ પણ તારા નામ જાપમાં સ્થિર રહી શકતો નથી.
લેંસ કરતાં ય વધુ ગંદો છું. પાપ વાસનાના કાદવોમાં
જ ગળાબુડ પડી રહ્યો છું. વાઘ અને સિંહ કરતાં ય
વધુ કૂર છું, પેટ ભરાએલું હોય તો પણ દોઢ શિકારને
જતો કરવા તૈયાર નથી. શિયાળ કરતાં ય વધુ કપટી છું,
ધર્મના બિદલા લઈને આખા ય જગતને ઠગી રહ્યો છું.
જમે તેમ હશે, જમે તેવો હોઈશ, મને તેનું જાણું આશ્ચર્ય
નથી. આશ્ચર્ય તો એ જ વાતનું થયું છે કે ત્રિભુવન
પતિ દેવાધિદેવને મેળવ્યા. અત્યંત બલપ્રદ એમની નિર્મળ
વાણી પ્રાપ્ત કરી. પછી પણ આ મોહરાજ મારી પાસે મનથી
વાળીથી, અને કાયાથી કુકર્મ કરાવી ગયો!!! આ તે શી
રીતે બને!

અમૃતનો કણિયો પણ લઈ લીધો હોય પછી વિષનો
કુંભ ગટગટાવી જઈએ તોય એ વિષ મું કરવાનું હતું!

પણ મારા સંબંધમાં આ મું બન્યું! દૃપાનિધિ!
આ વાત મને ન સમજાવો! મોટી મોટી આશા લઈને મેં

આપની વાણીના પાન કયાં હતા. આજે એ આશા ધૂળમાં મળી રહી છે, માફ જીવન ખાઈ-ખાટું થઈ રહ્યું છે. હવે તો આ કલ્યાણ પણ મારા માટે તો અસહ્ય બની ગયું છે. આપના જેવા તારકને મેં માથે સ્વીકાર્યા આપના જેવા રક્ષકને મેં માફ જીવન ધન સોંપ્યું, અને રત્નત્રયી સોંપી અને છતાં પેલો બદમાશ ડાકુ-મોહ મારા રત્નત્રયને હરી જાય? ઓહ! તો હવે મારા રક્ષક કોણ બની શકે! શું મારે એમ માનવું કે આપ પણ એની તાકાતની સામે પાછા હટી જાઓ છો! ના, ના, એવી કલ્પના તો આપના સ્વરૂપનો અજાયબ જ કરી શકે. તો પછી મારે શું સમ જવું? શું કરવું? કયાં જવું? કોની પાસે ફરિયાદ કરવી? કયાં જઈને ધા નાંખવી? હવે તો હું તદ્દન હતાશ થઈ ગયો છું. મને કંઈ સૂઝ પડતી નથી. માફ માથું ધૂમ થઈ ગયું છે, હેંચું ભારે થઈ ગયું છે.

ભગવંત! આપના ચરણો પકડ્યાં પહેલાં તો હું આખી પૃથ્વી ધૂમી વળ્યો હતો. સાગરોમાં નજર ફેંકી હતી. શુદ્ધઓમાં ય ધૂમી આવ્યો હતો, ઉચ્ચા આલમાં ય નજર તાણી હતી અને અતલ પાતાળમાં ય જઈ આવ્યો હતો, જ્યાં જ્યાં મને કોઈએ કહ્યું કે તારા રત્નોના રક્ષક આ દેવ બનશે ત્યાં હું દોડી ગયો હતો. મેં એ બધાય દેવ-દેવીને ચકાસી લીધા હતા. મારા ગત પ્રમાણે એમની પરીક્ષા કરી લીધી હતી. એમના જીવન, એમનું સ્વરૂપ, અને એમની

મૂર્તિ એ ત્રણ મારી પરિક્ષાના સાધન હતા. આ ત્રણ જ એ કહેવાતા સુવર્ણનો કસોટી-પત્થર હતો.

કૃપાકૃંભ! સખેદ જણાવવું પડે છે કે એ બધા ય સુવર્ણ પહેલે જ ધડાકે નકલી ઠર્યા હતા. કોઈના જીવન-ચરિત્રો જ એવા હતા કે સાંભળતાં જ મને તો એમ ધઈ ગયું કે મોહનો તમાચો ખાઈ ખાઈને અધમુવા થઈ ગયેલા, એના ગુલામ બની બેઠેલા મોહથી જડ બનેલા એ મારા રત્નોનું રક્ષણ શી રીતે કરવાના હતા? કોઈના સ્વરૂપ જોયાં તો અત્યંત વિચિત્ર દેખાયા! જેમાં કશોય ઢંગ ધડો ન દેખાય એવા દેવ દેવી માઈં શું દિકાળવાના હતા? કેટલાકની મૂર્તિઓ જોઈને ત્રાસ ધઈ ગયો! સર્વત્ર કામ-કોધના તુફાન દેખાયા. એ તુફાનમાં અટવાઈ ગયેલા આ દેવ-દેવીઓ જણાયા મોહના ગુલામો મને શી રીતે મોહ વિજેતા બનાવે!

મને ઠાઈ રક્ષક ન મળ્યો! રત્નત્રયી મળી, અને એનો રક્ષક ન મળો! હું તો થાક્યો, ટાંટીયા ધસતો, લઘુત્વે પડે, ભારે હંચે પાછો ફર્યો. ઉવટે માર્ગમાં મને મળી ગયા મારા પ્રાણ સમા આપ! માઈં જીવન! માઈં સર્વ સર્વસ્વ! મેં જોયું આપનું જીવન જેમાં મોહરાજની સામે બીપણ સંગ્રામ જોયો! મેં જોયું આપનું સ્વરૂપ! ત્યાં ઉદોષલ ભરેલી હતી વીતરાગતા! નીતરતી હતી દરજ્યા! આંખમાં હતી નરાતાળ નિર્વિહારતા! એવટમાં

હતું અસીમ પ્રેમ વહાવતું મોહક સ્મિત! ન મળે કોઈ
 સ્ત્રી જોળામાં, ન મળે વિકાર આંખની એકાદ પાંપણમાં!
 મોહ વિજેતા જ મારા રત્નોતું રક્ષણ કરી શકે! એતું
 માત્ર નામ સ્મરણ જ મોહને લગાડી મૂકવા બસ થઈ
 પડે! અને...મારા રક્ષક તરિકે, મારા અનન્ય તારક તરિકે,
 મારા જીવનના પ્રાણસમા મેં આપને સ્વીકારી લીધા હતા.
 અશરણશરણ! આ છે મારી જૂગ જૂની વાત! મારે તો
 હવે આપને એ પૂછવું છે કે શું આપની હાજરીમાં જ
 આપના લક્ષ-લક્ષ જપનમાં જ, આપના લજનીયાં ગાવામાં
 જ પેલો મોહ મારા રત્નો લઈ જાય ખરો! ઇન્દ્રના વજ્રથી
 પણ અમોઘ મારી શ્રદ્ધાને ઉઠાવી જાય એમ બને ખરું!
 કાજળની વર્ષાથી પણ ન ખરડાતાં મારા નિર્મળ જ્ઞાનને
 હરી જાય! ૨૦૦ મેગાટન બોમ્બ પણ જેનો કબ્જિયો ન
 ખેરવી શકે તેવું લોખંડી ચારિત્ર્ય ઘડી-બે ઘડીમાં એ
 રેંસી પીસી નાંખે!

પ્રભો! આ કલ્પના પણ હું કરી શકતો નથી, મને
 તમ્મર આવી જાય છે!

મારે એ દોષ આપના શિરે નાંખવો નથી. આપ
 તો મારા તરણ તારણદાર છો એમાં મને કોઈ સંદેહ
 નથી; પરંતુ મારો અગાધ પરિશ્રમ છતાં જ્યારે આ મોહ
 મને થપ્પડ મારે છે, મારી કૂર મશ્કરી કરે છે, મને વિકારી
 બનાવી મૂકે છે ત્યારે આપની ઉપર દોષ આવી જાય છે

કે આપ કેમ માફ રક્ષણ કરતા નથી. દાસનું ભક્ષણ થતું હોય તે વખતે ય સ્વામી એનું રક્ષણ ન કરે, અને માત્ર જોયા જ કરે તો એ સ્વામી પણ કેવું ? ખેર, ભવોદધિતારક ! આપની સંપૂર્ણ કૃષ્ણા-ભરી નજર મારી ઉપર હોવા છતાં મારી જ ક્યાંક ભૂલ થતી હશે કે જોથી હું આ રીતે મોહની જાળમાં ફસડાઈ પડું છું. માફ જ દોષ દુષ્ટ-તત્ત્વ મને શાપ દઈ રહ્યું હશે. પછી આપ શું કરી શકો ? સૂર્ય ચોમેર પ્રકાશ ફેલાવતો રહે પણ ધૂવડ જ ન દેખે તેમાં સૂર્યનો શો દોષ !

ગમે તેમ હોય, પણ મારા નાથ ! આપના સિવાય આ વિશ્વમાં માફ દોષ નથી. મારી તીજેરીમાં સેંકડો રત્નો પડ્યા હશે પણ એ બધા કરતાં ઘણી વધુ કિંમત આ ત્રણ રત્નોની છે, એ હું બરોબર સમજું છું. હું સાંસારિક રંગ રાગમાં ગમે તેટલો જૂકી જાઉં છું, તેમ છતાં મને તો આપે બતાવેલા માર્ગ ઉપર જ ભારે પક્ષપાત છે. હું આપનો અન્વલ પક્ષપાતી છું મારી અનાદિની અવળી ચાલ બહે મને અવળે રસ્તે દસડી જતી હોય પણ માફ મન, મારી નજર તો તે તરફ છે જ નહિ. એ ચોંટી છે માત્ર આપનામાં. અને મારે જ હું આપને એટલું કહેવાનો અધિકાર ધરાવું છું કે હે કૃપાલુ ! મેં આપના ચરણ પકડ્યા છે. એ ચરણ હું કદી છોડવાનો નથી, ગમે તેટલી આપત્તિઓમાં. અરે ! મૃત્યુ સામે આપને આંટા માર્યો તે

કરીને બેસવા લાગ્યથાળી બન્યો છું. તારી કૃપાથી જ
સ્વધરની ગંદકી તરફ મારી નજર ગઈ છે. તારી કૃપાથી
જ પરધર તરફ ઉપેક્ષા ભાવ આવવા લાગ્યો છે. અને
તારી જ કૃપાથી તારા સ્વરૂપને સમજી ચક્યો છું. તો
હવે થોડી વધુ કૃપા ઉતાર, મારા નાથ! જરૂર, વિચારમાં
તો વિવેક બુદ્ધિ આવી જણાય છે, પણ વર્તનમાં જે અક્ષાટ
અવિવેક ભયો છે તે હવે હટી જાય તેવું કાંઈક કરી દે.
કોઈ બહુઈ લાકડી ફેરવી દે કે વિચાર અને વર્તન એક થઈ
જાય. આજે તો મન મધ્દે જવા ફેદાફેદ કરે છે ત્યારે
ટાંટીયા ઉંબરા સુધી પણ પહોંચતા નથી. થોડી કડ્ડણા
વરસાવે તો માફ કામ થઈ જાય તેમ છે. સાગર ખુશ
થાય અને જે રત્નોની બક્ષિસ આપી દે તેથી કાંઈ સાગરને
રત્નોની ખોટ પડી જતી નથી તો મારા અંતર્યામી! તું
તો સાગરનોય સાગર! તારા દાસની ઉપેક્ષા કેમ કરે છું?

પણ હા એક વાત પૂછી લઉં કે આપ તો ઉદાસીન
બન્યા છો; પણ હું આપને પૂછીશ કે આપ કોનાથી ઉદા-
સીન બન્યા છો! જે જડ, લવ લવનનું સત્યાનાશ કાઢે છે
એ જરૂરી જ! કે લવધી પણ! લવ તો બિચારો કડ્ડણને
પાત્ર છે કે જે બિચારો જરૂરના આકર્ષણમાં ફસાઈ જઈ,
માર ખાઈ ખાઈને અધમુઓ થઈ ગયો છે!

એટલે ભલે આપ જરૂર પ્રતિ ઉદાસીન હો પણ લવ
પ્રતિ તો ઉદાસીન નહિ જ ને? આપના સિવાય

આ વિશ્વમાં કૃપા સહાર કોણુ છે ? અને સાથે એ પણ
 ઠહી ઠઉં કે મારા જેવો કૃપાપાત્ર પણ બીજો કોણુ હશે ?
 અત્યન્ત ખેઠંગી સ્થિતિમાં જેવો હું ફસાયો છું તેવા
 કદાચ કોઈ ફસાયા નહિ હોય. મેં જે દુષ્ટર્મો કર્યા છે
 એવા કોઈએ નહિ કર્યા હોય. મેં જે પ્રયત્નો ખેલ્યા છે એવા
 કોઈએ નહિ ખેલ્યા હોય. ‘હું સહુનું ખાઉં અને મારું
 ખાય તેનું નખખોદ લય’ એવી ભાવનાઓ સતત ભાવ-
 નારો મારા જેવો અભાગીયો કોણુ હશે ! આપના જેવા
 તરણુ તારણુહારની અવજ્ઞા કરનારો મારા જેવો નરાધમ
 તો આ વિશ્વમાં બીજો કોણુ હશે ?

હું પતિતપાવન ! જો આપ કૃપાતત્પર છો તો હું
 કૃપાપાત્ર છું. આપ મારી ઉપર અવશ્ય કૃપા ઉતારો.
 મારા જીવનની સઘળી વિષમતા ટાળી નાંખો. મારી પાપ-
 વાસનાઓને શાન્ત કરો. મારી ચિત્ત-વૃત્તિને નિર્મળ કરો.
 મારા પ્રતિ નો ઉદાસ ન જ રહો.

દિનખંધો ! આપની શરણાગતિમાં તો આપનું
 કીર્તન હોય, સ્તવન હોય, પણ મને લાગે છે કે શરણાગત
 જો પોતાના દુષ્ટત્યોને શરણ્યની પાસે પ્રગટ ન કરે, પોતાના
 અંતરનો શુભ અનુમોદનનો ભાવ પણ ન જણાવે તો એ
 સાચો શરણાગત નથી શરણાગતો તો અંતરના વિકાર-
 રોગો જણાવવા જોઈએ, અને સુદૃઢાનુમોદન રૂપ નીરાગિતાનું
 તત્ત્વ પણ જાનાવવું જોઈએ. આ સમજણથી, અને સાથે

સાથે તથાલબ્યત્વનો પરિપાક કરવાના હેતુથી જ આપની
પાસે મારા દુષ્ટતોની ગહોદ્દિ કરવા સહજ રીતે પ્રેરાઈ
જાઉં છું.

મેં પૂર્વે જ કહ્યું છે કે મારા જીવનમાં અજ્ઞાન અને
વેપરીત જ્ઞાનના યોગે મેં અગણિત પાપો કર્યા છે. જટના રાગ
કરવામાં મેં બાકી રાખી નથી, તેમ જીવે પ્રતિ દેવ કર-
વામાં કમીના રાખી નથી. મારી ઇચ્છાઓનું ખરખર પૂરવા
ખાતર મેં શું નથી કર્યું એની જ મને ખબર નથી.
અનુભવે બાળ્યું છે કે આ ઇચ્છાઓનું ખરખર તળીયા
વિનાનું છે; એમાં ગમે તેટલું નાંખીએ તો ય એ દલી
પુરાય નહિ, એથી જ આજે પણ આ ઇચ્છાઓ શમી નથી.
મારે જોઈતી હતી માત્ર સાડા ત્રણ હાથની જગ્યા પણ મારી
ઇચ્છાઓ તો સાડા ત્રણ માળમાં સાડા ત્રણસો મહેલમાં ચ
રહી શકી નથી. મારે જોઈતું હતું પેટ પૂરતું ખાવા પણ
ઇચ્છાઓ તો પ્રતિપણ ગમે તેટલું ખવડાવવા છતાં બૂખીને
બૂખી જ રહી. દેમ બાળે છપ્પનીયાં દુકાળમાંથી ન આવી
હોય! હજી એની બૂખ મટતી નથી. અતૃપ્તિની આગ હવે
તો વિરાટ ક્ષેત્રમાં વ્યાપી ગઈ છે. આઠાશ સમી અનંત
જિજ્ઞાસો અંત લાવવા માટે મેં કમર કસી છે. અને એ
અંત પણ એને તૃપ્ત કરીને લાવવાનો બાળે મેં નિર્ણય ન
! થોં હોય એ રીતે હું સમગ્ર જીવન, સમગ્ર જીવન-શક્તિનો
ચય કરીને સઘળું ય મારા ઘરમાં ફાલવતો જ આવ્યો છું.

પણ ...અફસોસની વાત છે કે આપે જણાવેલી પેલી કપિલ
ખોદકથા હજી મને સમજાતી નથી.

અશરણશરણ! આ ઇચ્છાઓ પૂર્ણ કરવાના મિથ્યા ત્રા
મારી ઘેર જોદી નાંખી છે. મેં સાંભળ્યું હતું કે ઇચ્છા
શાન્તિ લોગથી નથી કિન્તુ ત્યાગથી છે, પરન્તુ મેં એ
પણ વાર એ વાતને લક્ષ્યમાં જ લીધી ન હતી. આ
મારું શરીર ક્ષીણ થયું, મારી શક્તિઓ હણાઈ, ગા
કરમાયા, ચામડીઓ લચી પડી, દાંત પણ પડવા લાગ
બધાયને કાળની થપ્પડ લાગી. બધાય ઘરડા થયા પ
ઘરડી ન થઈ મારી ઇચ્છાઓ, એ તો જેમ કાળ બાય
તેમ જીવાન થતી બાય છે. હવે શું કરવું? જીવન પૂરું કે
જશે, ઇચ્છાઓ અધૂરી રહી જશે. અધૂરી ઇચ્છાની વાર
નાઓ જીવનોના જીવન સુધી મારી કમ્મર ભાંગી નાંખી
મને દુઃખી દુઃખી કરી મૂકશે

એકેકી ઇચ્છાએ પોતાની પ્રતિ માટે મારી પાસે પા
કરાવ્યા છે કાંઈ! અને તેય કેટલા! અગણિત પાપો, અ
તે પણ અધમાધમ કોટિના.

પ્રભો! મને સમજાતું નથી કે મેં આ અવજો મા
કેમ અપનાવ્યો? જોર, ભલે અપનાવ્યો પણ એ માં
કાવટ નહિ આવે એવું સમજ્યા પછી પણ મેં આંધળુકી
કરીને કેમ દોડ્યો જ રાખ્યું? આપના ગગન લેદી અવા
સાંન ય... “સજુર! સજુર! રૂક જાઓ!” છતાં ય હું કે

ન અટક્યો! મેં આપ કડ્ડણ સાગરની પણ શાથી અવ-
ગણના કરી!

જીવનના આરે આવીને ઊભો છું. હવે મારી દયા કોણ
ખાશે? મરીશ ત્યાર પછી પણ મારા માટે જે સારા બોલ
કોણ બોલશે? આડા હાથે કરી દીધેલો થોડો અમથો ધર્મ
અને બહુ જ વ્યવસ્થિત રીતે કરેલા કાળા કામ એ બેમા
કોણ ગવાશે?

નિરંજન! આપ તો સર્વજ્ઞ છો, આપનાથ' કશું ચ
અજ્ઞાત નથી. આજે તો હવે આ બધાય પાપોનું મિથ્યા
હુકૂત દેવા રૂપે આપને મન-વચન અને કાયાથી જાણાવું
છું કે હવે એ મારા પાપો મિથ્યા થાઓ. હયાના વિશુદ્ધ
ભાવથી ફરી જાણાવું છું કે એ મારા સમગ્ર હુકૂતો મિથ્યા
થાઓ. મારા આત્માના પ્રદેશે પ્રદેશેથી પોદ્ધાર કરીને હજી
એકવાર જાણાવું છું કે મારા બધા ય પાપો મિથ્યા થાઓ.
ફરી કદી પણ એ પાપ-ક્રિયા હું ન કરું. એ પાપ-વાસના
પણ ન ભાવું. એ પાપ-વિચાર વાણીમાં ચ ન લાવું. મારા
ભૂતકાળ ગમે તેટલો પાપથી ખરડાયેલો હોય પણ મારા
વર્તમાનમાં એ પાપ કદી નહિ થાય, અને મારા ભાવિના
અકાળંધ ઉજ્જવળ કાળમાં એ પાપના પડછાયો પણ નહિ પડે
એવો હું દૃઢ સંકલ્પ કરું છું.

મારા સંઘળાય હુકૂતો મિથ્યા થાઓ. મિથ્યા થાઓ.
મિથ્યા થાઓ.

મન-વચન અને કાયાના ત્રિવિધ યોગ પૂર્વક તદ્દન નિર્દોષપણે મિથ્યા દુષ્ટ કાર્યો સિવાય હવે મારી પાત્રે બીજા કોઈ માર્ગ રહ્યો નથી.

જગદીશ્વર ! હું માનતો હતો કે આ બધા ય મારું શરણુ છે. મારો વાળ વાંકો થાય તેમ નથી પણ મને આને જ સમજાયું કે મારા આ પાપમાં કોઈ ભાગીદાર થવાનું નથી. એ તો મારે જ જવાનું દુર્ગતિના ખાડાઓમાં, અને મારે જ ત્યાં ભોગવવાનું ભયંકર દુઃખ કે જેનો વિચાર કરતાં પણ હૈયું ધ્રુણ જાય, છાતીના પાટીયાં બેસી જ જાય ! આ વિશ્વમાં જે અશરણ્ય હતા એમને શરણ્ય માની બેઠો અને એમની પાછળ ભટકતો રહ્યો, એમને જ જોતો રહ્યો. મારા સુખના સાધન તરિકે આ અજ્ઞાને જ મારા જીવનને ખુવાર કરી દીધું. શરણ્ય હતા આપ, છતાં આપને તો મેં માત્ર પત્થરનું પૂતળું જ માની લીધા. અરે ! ઘરમાં પડેલા નવા પેસાની કશીક કિંમત મેં માની પણ એટલી ય આપની કિંમત હું ન સમજ્યો.

અકારણ વતસલ ! બહુ ભયંકર બ્રહ્મા કરી ચૂક્યો છું. અધાર અજ્ઞાને મારા જીવનને સ્વાટે ચડાવી દીધું છે. છેલ્લી દેવટિની ભયંકર અવસ્થા પ્રાપ્ત થયા પછી શારીરિક શક્તિના બે પાંચ પુંદ જ બાકી રહ્યા પછી, ભોગ-સાધનો બાબતે ગયા પછી, અને જીવનનો બહુ જ થોડો સમય બાકી રહ્યો પછી તારા શરણુ આવ્યો છું. મારા પાપ-કર્મોની ગંડ

રી રહ્યો છું. આપ મને હસી ન કાઢશો, મને અવગણી નાંખશો, મને ધક્કો ન મારશો. કેમકે જેટલા જોસથી મને જેટલા ઝનૂનથી મે સમગ્ર જીવનમાં પાપો કર્યા છે, મે પાપો તરફ ધસી ગયો છું એથી પણ વધુ બળપૂર્વક મને એથી પણ વધુ સત્વ સાથે એ પાપોથી પીછેહઠ કરીને અંપૂર્ણ પીછેહઠ કરવાનો દૃઢ લાવ રાખીને હું આપના પ્રભુ આગ્યો છું.

શરણ્ય તો શરણાગતની શરણાગતિનો લાવ જ જુએ કે. એ શરણાગતનો ભૂતકાળ ન ઉકેલે. એને તો ભૂલી જાય! ગળી જાય!

દિનબન્ધિ! મારા સર્વ પાપો મિથ્યા બનજો. મારા જીવનમાં અશિદ્ધ લગવંતો પ્રતિ, સિદ્ધ લગવંતો પ્રતિ, ઉપાધ્યાય લગવંતો પ્રતિ, સાધુ લગવંતો પ્રતિ, સાધ્વી લગવંતો પ્રતિ, ખીલ પણ માનનીય અને પૂજનીય ધર્મના ધ્યાનો અને પાત્રોને વિષે જન્મ-જન્માંતરોના માતા-પિતાને વિષે બંધુ-મિત્ર-ઉપકારીઓ વિષે, સમ્યક્દર્શનાદિ રત્નત્રયીના આરાધકો કે અનારાધકો વિષે, કે ખીલ કોઈ પણ વિષે અજ્ઞાનથી કે અવિધિથી ન આચરવા જેવું આચર્યું હોય, ન ઇન્કારવા જેવું ઇન્કાર્યું હોય, એવું જે કોઈ સુદ્ધ મને બાદર પાંખાનું ધી પાપ; મનથી વચનથી કે કાયાથી; દુર્યુ હોય, દરાચ્યુ હોય; કે અનુભોધુ હોય, રાગથી દ્રેષની કે મોહથી; આ જન્મમાં કે જન્માંતરમાં; એ સઘળું ય નિંદા

પાત્ર છે માટે હું નિંદુ છું. હુકુત છે માટે એની ગહા
 કરું છું. હેય છે માટે તેને છોડી દઉં છું. કલ્યાણ-મિત્ર
 સમા ગુરુ-લગવંતોના વચનથી આ વાત મને ધરાખ
 સમજાણી છે. વીતરાગ લગવંતોની એ વાણી એમ જ છે.
 એ વાત મને શ્રદ્ધા પૂર્વક કંસી ગઈ છે. મારા લોહીના ખુદે
 ખુંદમાં એ શ્રદ્ધા રમી ગઈ છે. મને એમાં કશો ય સંદેહ
 નથી. માટે એ અનંત ઉપકારી વીતરાગ લગવંતોની સાથે
 હું મારા હુકુત્યોની ગહા કરું છું આજ સુધી જેને હુકુત
 માનતો ન હતો તેને હવે હૃદયથી હુકુત્ય માનું છું. જે
 હેય માનતો ન હતો તેને હૃદયથી હેય માનું છું. કર
 કરીને મને કહેવાનું મન થઈ જાય છે મારા એ સઘળ
 પાપો મિથ્યા થાઓ. મિથ્યા જ થાઓ. મિથ્યા જ થાઓ
 કદી પણ એ પાપો કરી ન થાઓ. મારા જીવનનો આ
 સુવર્ણ દિન છે. મારા આધ્યાત્મિક જીવનની આ યાદગા
 પણી છે. મારા ભવ-ચક્રની આ ધન્યતમ સાધના મં
 વારંવાર પ્રાપ્ત થાઓ. આ સાધના મારા જીવનને પવિ
 કરો. મૃત્યુ કરો. ધન્ય જનાવો.

ભવસાગરમાં ડૂબતા મારા જીવનને ઉગારી લેનાર એ
 દેવાધિદેવ અને એ ગુરુદેવો સાથે મને વારંવાર મેળાપ થાઓ
 એમના મેળાપની પ્રાર્થના પણ વારંવાર થયા કરો. એમન
 તરફ મને રોજ જાદુમાન ઉત્પન્ન થાઓ. મારે હવે કશું
 જોઈતું નથી. મારું મૃત્યુ આજે આવે, આવતી કાલે આવે
 કે વર્ષો પછી આવે. મારે તો મારા મોતની છત્તી પણ

મુધી આપની શરણાગતિનો ભાવ જોઈએ. દુષ્ટતાની ગહી જોઈએ અને સુષ્ટતાનું અનુમોદન જોઈએ.

આ અનંત સંસારમાં જે કોઈ ધન્યાત્માએ જે કાંઈ સુષ્ટત ક્યું હોય તે બધાયની હું અનુમોદના જ કરતો રહીશ. મેં અભાગીઆએ તો મારા જીવનમાં એકલા દુષ્ટતા જ આવ્યાં છે, દુષ્ટતા કરીને ય એની શાળાશી લીધી છે. એવા પાપ કરવામાં કશી બાકી રાખી નથી. ખેર! તેમ છતાં જેણે જેણે અનંત વિશુદ્ધાત્માઓના પગલે પગલું દાખ્યું છે, એ બધાએ જે જે સુષ્ટત કર્યા છે એ બધાય સુષ્ટતાની હું ભાવભરી અનુમોદના કરું છું.

અનંતાનંત અતીત અનાગત અરિહંતોના લબ્યતમ અનુષ્ઠાનોની હું અનુમોદના કરું છું.

અનંતાનંત ભૂત-ભાવિ સિદ્ધ ભગવંતોના સિદ્ધ ભાવની ખૂળ-ખૂળ અનુમોદના કરું છું.

અનંતાનંત આચાર્ય ભગવંતોના પવિત્ર પંચાચારની અનુમોદના કરીને કૃતાર્થ બનું છું.

અનંતાનંત ઉપાધ્યાય ભગવંતોની શિષ્યાદિને સૂત્ર પ્રદાન કરવાની ક્રિયાની ભારોભાર અનુમોદના કરું છું.

અનંતાનંત સાધુ ભગવંતોની મોક્ષ-સાધક ક્ષેત્ર એવી સાધુ-ક્રિયાની અંતરથી અનુમોદના કરું છું.

સર્વ કલ્યાણ કામી ગ્રાવદો-ગ્રાવિકાઓ, દેવો અને

લિખારીના હાથમાં ચિંતામણિ આવી જાય તે વખતનો એનો આનંદ શી રીતે વર્ણવી શકાય ?

દુઃખીઆરાનો હાથ ચક્રવર્તી ઝાલે ત્યારનો એનો આનંદ તો વર્ણનનાતીત જ હોય ને ?

લલે હવે મૃત્યુ આવતું. મૃત્યુનો મને કશો ય ડર નથી. જેની વાસનાઓના મૃત્યુ થતા નથી એના મૃત્યુને પરલોકના ભયની આગાહીઓજ ભયંકર બનાવી મૂકે છે. કાયાના મૃત્યુ થતાં પહેલાં જે શરણને શરણાગત બનીને વાસનાઓના મોત લાવી દે છે એને તે વળી મૃત્યુના ભય શા ?

અરે ! વાસનાના મૃત્યુ સિવાય બીજા મૃત્યુ જ કયા છે ?

જન્માંતર પ્રાપ્ત કરવો, કાયા-પલટ કરવી એ તો ફાટેલા કપડાંને મૂંઝીને નવું કપડું પહેરવાની એક ક્રિયા માત્ર છે.

કાયિક મૃત્યુના તે ડર હોતા હશે !

નિભયને તો વળી મોત હોતા હશે !

વાસનાઓના શમન કરી દેનારને તે કોઈ ભય રહી જતો હશે !

જગદ્ધંધ-વિમૂતિ ! મારી વાસનાના ખાખરો ભરવામાં મેં અનેક છવોને દૂભવ્યા છે. પીડ્યાં છે. એમને

પ્રાસ આપ્યો છે. અરે ! નાના નાના કીડી દૂંધુઆ જેવા
જંતુઓને કે પૃથ્વી-પાણી આદિના જંતુઓને તો
ખતમ જ કરી નાંખ્યા છે. એ બધાય અપરાધોને હું
ખમાવું છું. હું એમનો ગુન્હેગાર છું. આ તકે તેમની
બધાયની માફી માંગું છું. વળી મારા નિમિત્ત પામીને
જેમણે કાંઈ પણ અપરાધ કર્યો હોય (જેમાં હું દોષિત ન
હોઉં) તે બધાય મને ખમાવી દે તેમ પણ હું ઇચ્છું
છું. મારી ખૂલ ન છતાં હું તેમને ક્ષમા આપું છું. મારે
હવે સર્વ જગજગતું સારું મેટ્રી છે.

મારું કોઈ દુશ્મન નથી. હવે આ વિશ્વમાં હું અત્યંત
શત્રુ બનું છું. મારા દુશ્મન તરિકે હોય તો એક માત્ર
દેવો છે. અને એથી પણ આગળ વધીને કહું તો એ
કર્મોને જન્મ આપનારા મારા મન-વચન-ક્રિયાના વ્યાપારો
છે. હુન્ટ ચિંતનાદિ રૂપ આ દુશ્મનો મારો કેટલો મૂંઝવે
નથી હજી પણ મને પજવ્યા વિના રહેવાના નથી. પણ
મને ખબર છે કે મનોવિજેતા-મોહ વિજેતા-આપના શરણે
ચાલી આવ્યો છું એટલે હવે તો એ હુન્ટ અધ્યવસાયોદિ
મારું કશું ચ બગાડી શકે તેમ નથી.

તે મનોમંદિરમાં આપ ગિરાજમાન ઘણેલા છો ત્યાં
હુન્ટ ચિંતન સી રીતે હોઈ શકે? તે વાળીમાં આપનું
ગાન વગાઈ રહ્યું છે એ વાળીમાં દોષો સી રીતે પ્રવેશી
શકે? તે કાયા આપને જૂઠી રહી છે એ કાયા અડના
નામમાં અકસ્ત બનીને સી રીતે રહી રહે!

નાથ! મારે તો આપની શરણુગતિમાં બધું ય કામ
સીધું ઊતરી જાય છે. હવે આ વિશ્વમાં માફ કેઈ નથી.
હું એકલો જ છું. હું કેઈનો નથી. મને કેઈની જરૂર
પણ નથી. મારે જરૂર છે આપની, આપના માર્ગની ઓળખ
આપતા અને ધર્મ સાધનાને મૂર્ત બનાવીને મારા આદર્શ
રૂપ બનતા સાધુ ભગવંતોની. સાધક અવસ્થાને પાર કરી
ગયેલા સિદ્ધ ભગવંતોની અને પ્રાણ સમા ધર્મ તત્વની.

એજ મારી જરૂરીઆત.

એજ માફ શરણુ.

મારા માટે વિશ્વ મરી પરવાર્યું છે.

હું વિશ્વ માટે મરી પરવાર્યો છું.

મારી નજરમાં અરિહંતાદિ જ છે.

મારા મનમાં એમતું જ રટણ છે.

મારી વાણીમાં એમતું જ કીર્તન છે.

હે વિશ્વોપકારક દેવાધિદેવો! આપને શરણુ આપ્યા

પછી મારી સઘળી દીનતા ભાગી ગઈ છે. મને કેઈવાતની
કમીના નથી.

એક વખત એવો હતો કે જ્યારે તું સમજાયો ન
હતો ત્યારે મારા પૂર્વ-પુણ્યના યોગે મને ઘણી સુખ-
સામગ્રી મળ્યા છતાં હું દીનતા અનુભવતો હતો. કેમકે મને
મળેલું ધન દેખાતું ન હતું. પણ ન મળેલી દુનિયાની

દોલત જ દેખાતી. મને મળેલા માનને હું ગણતો ન હતો કિન્તુ આવી પડતા જરાતરા પણ અપમાનને હું ઝાંખી શકતો ન હતો. આથી ભોગ-ચુખ મળવા છતાં એના ચુખ હું માણી શક્યો નથી.

એક બાલુ અતૃપ્તિનો વિરાટ સાગર મૂઢવાટ કરતો હોય ત્યાં અદ્ય-તુચ્છ તૃપ્તિના બાળોચિયાની માલિકીમાં શે આનંદ આવે !

એટલે મારી પાસે સ્વર્ગના ભોગો આવી પડે, છતાં જો અંતરમાં અતૃપ્તિના વિકાર પડ્યા હોય તો મને આજે દોમ દોમ ધીંગવમાં ય ચુખની ઝાંખી પણ શી રીતે થાય.

પ્રભો ! આ વાતની મન વલ્કુન હતી બહારનું બધું ય ચુખ સાધન મળી જાય પણ જો અંતરમાં અંતોષ શાન્તિ-તૃપ્તિ આદિ ગુણોનો વસવાટ કરી દેવામાં ન આવે તો એ જ બહારના ચુખ સાધનો મને જ ખાવા ધાય; મને જ ત્રાસદાયક બને; એ સાધનોના દેશમાં બહારથી મારે એમાં જ ગૂંચળાઈને; રીંગાઈને સરવું મરવું પડે

હવનના ઉત્તર દાળમાં આ તત્વ જ્ઞાન પ્રાપ્ત થયું છે એજ મારા માટે તો આનંદની બાળબાળ બની ગઈ છે. હવ્વ સપળી બાલ મારા હાથમાં છે. કુવામાં દોરડું કિતરી જાય પણ જો એક વેંત જેટલું ય હાથમાં રહી ગયું હોય તો, આપું ય પાછું કાઢી શકાય છે. એક વેંત સમા મારા હવનના એપ દાળમાં એવી ઉત્તમ આરાધના કરી હઈ કે મારી હારની બાલ હવનમાં ફેરવાઈ જાય.

દુઃખી જન વત્સલ ! હવે તું મળ્યો છે. મને મારી આરાધનામાં પૂરો વિશ્વાસ છે. ભલે અંગ ગળી ગયું હોય, માથે પળિયા આવી ગયા હોય, મોં જોખું થઈ ગયું હોય ચામડીઓ લચી પડી હોય, ગળા ઉપર લટકતું માથું ધૂણ રહ્યું હોય....એ બધું ય શક્તિ વિહોળું થવા છતાં તારા તત્વજ્ઞાને, તારા આલંબને મારા અંતરમાં કેઈ નવી જ શક્તિનો સંચાર થયો છે. એના બળ ઉપર તો હું એક ભવના નહિ કિન્તુ ભવોભવના સંચિત પાપ-કર્મોનો, પાપ વાસનાઓનો કચ્ચરઘાણ કાઢી નાંખીશ.

એ વાત સાચી છે કે શારીરિક બળની મદદથી શક્ય બનતાં એવાં બાહ્ય કઠોર તપ હું કદાચ ન કરી શકું, કે ઉગ્ર વિહાર ન કરી શકું, કે પુત્રાદિને પરાધીન એવો હું ઉત્તમ કદાનું દાન ન કરી શકું પણ તો ય શું થઈ ગયું? મને જે આપ મળ્યા છે એ એવા કંઠાનિધાન મળ્યા છે કે હવે આવા ગળીયા બળદ જેવાને ય એનું કલ્યાણ સાધી લેવામાં કશોય વાંધો આવે તેમ નથી.

રાજપાટના ત્યાગ આપે કર્યા, આપે કઠોર તપ તપ્યો અને ઘાર-પરીપક્ક સહ્યા, આપે ઉગ્ર સાધનાઓ સાધી, અને એની ફલશ્રુતિ રૂપે આપે સર્વોચ્ચ કેટિનું સિદ્ધપદ પ્રાપ્ત કર્યું. હવે મારા જેવાના કલ્યાણ માટે તો આપનું આલંબન તો અન્ય ગમ્મનું કારણ બની ગયું.

આપના જેવા ઉગ્ર વિહાર, ઘાર તપ, કે ઊચ્ચ ત્યાગ તપ

કોઈ કારણે અમે ન કરીએ તોય આપનું આલંબન માત્ર અમને તારી દેવા સમર્થ થતી હતી છે. આપની સાથે એકતાન થઈ જઈએ, એટલામાં જ ક્રમોની ભેખડમાં મુરંગો ચંપાઈ જાય છે... અને અસંખ્ય ભવોના સંચિત ક્રમોનો એક જ ઘાતમાં ભુકો થોડાઈ જાય છે. આપનું જ્ઞાન ગાઈએ અને પુણ્ય ક્રમના દેરના દેર ખડકાઈ જાય છે, આપનું કીર્તન, આપનું ભજન, આપના ચરણનું સ્પર્શન પણ વિદ્યુતના પ્રચણ્ડ ગળ લેવું છે. એ વળતે આત્મા ઉપર એવા સખત આટકા લાગે છે કે બાહી પડેલા, ચોંટી પડેલા, ખુણ આરી રીતે જામી પડેલા, આત્મા સાથે એકમેક જંવા થઈ ગયેલા ક્રમો ઊખડી ઊખડીને બહાર ફેંકાઈ જાય છે. પાપ-વાસનાઓ તો બળીને ખાળ થઈ જાય છે.

ત્રિભુવનપતિ ! શિષ્યપદ મેળવીને આપ તો અનંતાનંત ભવોનાં તારક બન્યા. આપના આલંબનને પામીને અનંતાનંત ભવો તીર્થંકર પદને પામી ગયા, આપના જ આલંબને અનંતાનંત સાધુ-ભગવંતો ધાર અને ઉગ્ર સાધનાના દરેક માર્ગે કદમ ભરી શક્યા. એ બાદ અભ્યંતર આપનિઓને હંદાવી શક્યા અને વિલેતા બની વિજયધ્વીને પણ વરી ગયા.

આપના આલંબનનું આ અદ્ભુત કામણ !

અને અમારા લેવાનું ય કામ નહીં ગયું ને ? અદિહંત શિષ્ય અને સાધુ ભગવંતોના આલંબને અમે ય ક્રમોની બારે રીખાણમાંથી દોરી જવાના.

ધર્મ આપે સાધ્યો; ઊચ્ચ પદો આપે મેળવ્યા,
અને અમે તો આપને નમ્યા કે તથા ! આપને સ્પર્શ્યો કે
વિજયશ્રી વર્ધો !

આપ કૃપાલુ ભંગવંતોએ ઊચ્ચ કોટિની ધર્મ-સાધના
પ્રાપ્ત ન કરી હોત તો આ ઊચ્ચ પદોની પ્રાપ્તિ ન થાત.
ઊચ્ચ પદોની સિદ્ધિ વિના અમે કેને નમન કરતે, કેના
ચરણ ચૂમતે, કેની શરણાગતિ લેતે ? જેવા તેવાના નમ-
નાદિમાં અમારા કથાય ભઠ્ઠીવાર ન આવત. અમારા દારિદ્ર્ય
તો આપના જ નમનાદિથી ટળી શકે. એ શક્તિ તો
આપને જ વરી છે.

પરમાત્મનુ ! સત્વડીન એવા અમને તો
આપનો ધર્મ ખરેખર કૃપી ગયો. આપે નિર્દેશો
કદયાણુકરે માર્ગે કદાચ અમે ન જઈ શકીએ તો ય
આપને નમન-વંદન કે આપનું અર્ચન જ આજે તો અમારા
માટે સુક્ષિતનો માર્ગ બની ગયેલ છે. સંસારના ત્રિવિધ
તાપોથી સંતપ્ત બનેલા અમારા માટે તો આપનો ધર્મ
પરમ-શાન્તિ આપનારો બની જશે. કેવી મન્ત્રની વાત
કે આપ સૂર્યશા નથી પણ દીપકશા છો. સૂર્ય તો પ્રકાશ
આપ્યા કરે પણ કોઈને ય સૂર્ય ન બનાવે, દીપક પ્રકાશ
આપે અને જે માર્ગ એનું સ્પર્શન કરે એટલા માત્રથી જ
એને દીપક બનાવી દે.

લોકપ્રદીપ ! માટે જ તો અમે આપને ભજીએ છીએ !
આપનું ધ્યાન કે આપનું ગાન જો અમને આપ સમાન

જનાવી શકતું હોત તો અમારા માટે એ જ્ઞાનતાન વ્યર્થ હતા, પણ તેમ નથી. આપના એ જ્ઞાન-તાન તો અમને ય આપ સુમાન જનાવી શકે છે.

હુ ખી જન વત્સલ વિજ ! આ વિચાર પણ મારા માટે તો અત્યન્ન સ્વચ્છ આનંદનું અનોખું સાધન જની ગયો છે. આજે તો હું છાતી દોડીને કહી શકું છું કે મારા દુર્ભાગ્યે કે મારા અવળા પુરુષાર્થે મારું જીવન આપત્તિઓથી વીટગાઈ જાય, મારા ઘરમાં લાખ-લાખ નાગ ફરતા રહે, ચારે બાજુથી મને ફટકા પડતા રહે, અરે ! “કાલે આવું છું ?” એ પ્રશ્ન પણ મનમાં ખરો થઈ જાય, મારા અતિમ દિવસોમાં સ્વજનો પણ મને ધિછારે, મારી સેવા ન ઉકાવે, મારી સામું પણ ન જુઓ તોય...મારા નાથ ! હવે હું દીન ન જનું. મને આ વાતનો જરા ય શોક નહિ થાય એટલું જ નહિ બદંકે આપત્તિઓને પચાવવાની તક મળ્યાનો આનંદ થશે.

ત્યાં સુધી મારી પાસે આપનું સ્મરણ છે, મારા દોલીંગ આપનું નામ પગમી ગયું છે. મારા વ્યાસમાં ય આપ સ્ત્રી સદા છે. ત્યાં સુધી હવે હું કદાપિ દીન હુંગી ધનતર નહી. દીનતા જેવી વસ્તુનું અસ્તિત્વ જ મારા મનમાંથી હુંગાઈ ગયું છે. પરંતુ બાજબંત મન્યા પછી રીતના દેની ! હવે તો ત્યારે જ પોક મૂકીને રોઈશ કે

ત્યારે મારી પાસેથી આપ ચાલ્યા જશે, ત્યારે જ ભીંત સાથે માથું અડાળીશ, ત્યારે જ ખાવાનું બંધ કરીશ, અરે ! ત્યારે જ અડીણના બે ટુકડા મોંમા મૂકી દઈશ ત્યારે મેં આપને શુભાવી દીધા હશે ! મારા આરાધ્ય દેવ ! આપને આ સેવકની વિનમ્ર પ્રાર્થના છે કે આવું તો કદી ય ન બનજો, મારા માથે મેડ જોડતી આપત્તિઓ એક સાથે તૂટી પડજો, સ્વયંભૂરમણ સાગરના પાણીનાં ટીપા જોડલા દુઃખ આવી પડજો પરંતુ આપનું સાન્નિધ્ય કદી ન હોતો. આપની સાથે બંધાએલી ખીત અતૂટ રહેજો એમાં તો કદી ભંગ ન પડજો.

મારી પાસે આપ છો તો વિશ્વનું સઘળું ય સુખ મારા ચરણે છે ! મારી પાસે આપ નથી તો મારા પ્રાણ નથી, મારા જેવો દુઃખીઆરો વિશ્વમાં કોઈ નથી. આજે મારા આનંદનો પાર નથી. શ્રણુગતિના ભાવમાં કેટલું બળ છે એ અનુભવથી સમજાયું છે. જેણે પાપો કરવામાં પાછી પાની કરી નથી, એવા તુચ્છ આત્માને પણ આ શ્રણુગતિનો ભાવ કેટલું આસ્વાસન આપે છે ! કેટલી અદ્ભુત ગ્રાન્તિ આપે છે ! એટલું જ નહિ કિન્તુ એ ભાવ જ એની ખરી મા બને છે. એના અસંખ્ય જીવનોના ભાવ દારિદ્ર કેટલી નાંખે છે. કરેલા પાપોના કળકળે ભાતીમાં છવાઈ ગયેલા ઘોર અંધકારને એક જ પગમાં કાંચકી લે છે, જીવન જીવવા જોયું બનાવી આપે છે.

કરુણા આગર ! હું અચિહ્નિત ભગવંતો હું આપના
ચરણોનું ભાવ શરણુ સ્વીકારું છું.

અનંત ઉપકારી હું સિદ્ધ ભગવંતો ! આજે હું
આપને શરણે આવીને મારા જીવનને ધન્ય બનાવું છું.
કોકર સાધના પંથના યાત્રી હું સાધુ ભગવંતો ! આપના
આદર્શ જીવનનું શરણુ સ્વીકારી હું બારે જુમારી
અનુભવું છું.

અમથ વિશ્વની માતા રૂપ હું ધર્મ-માતા ! તારા
ખોળે આવીને મારા અઘળા અંતાપ ધારી નાંખું છું.
આજે મને દોઢ વાતની કમીના નથી. મારામાં
હીનતાનું નામ નથી મને હુઝનના લેશ નથી. આદેશ
આનંદ અમર્યોદ જાન્યો છે. મારું જીવન ધન્ય જાન્યું છે.
આજે જ મારી જન્મદાત્રી માતા સ્તનકુક્ષી જાની છે. મારું
કુળ પવિત્ર ધન્યું છે મારી જન્મદાત્રી ગોરવશાલી જાની છે.

ભણ...મારા અજાનો દોઢ પાર નથી. મહિતા
જીવ મને મળે છે ન મળે આદેશ ને. મારા જીવનનું મન
જીવન છે. મહિતા મળે છે ન મળે... પણ મારા તારાની
ભાષિતો મને બલેભાવ ન હતા હું. ભણ મન્યા ન હશે.
મન્યા મન્યા ! તારી જીવનની મારી સાધુ
અમર્યાપ મને આપ ન મારા તારા સાધુ મને ન
દેખીશ. મને મારા જીવનને મારા ન મારીશ મન્યા

કુસંસ્કારના જેર ગટગટાવીને, ઢીંચી ઢીંચીને પીધા છે
છતાં તારી શરણુગતિનું અમૃત ગ્રાખ્યા પછી તો હું એ
જેર પીવાની કુટેવ સંદતર બૂલી જ ગયો છું; પણ તેમ
છતાં ક્વચિત્ કદાચિત્ એ જેર તરફ નજર થઈ જાય તો
રીસાઈ ન જઈશ. મને તરછાડી ન દઈશ. મારી આટલી
અરજ છે, એવક લાવથી આટલું ફરી ફરી વિનવું છું કે
શરણુ આવેશને કોઈ પણ સંયોગમાં કાઢી ન મૂકીશ.

આજે શરણુગતિ મેળવીને મેં મારા જીવનના પાપ
તોડ્યા, પાપ-વાસનાઓ તોડી પણ એથી ય મોટી સિદ્ધિ
તો મેં એ મેળવી છે કે મેં આજ કુસંસ્કારોના અનુબંધ
તોડી નાંખ્યા. તેં જ મને સમજાવ્યું છે કે, માનવ-જીવનનું
પહેલામાં પહેલું સર્વ સામાન્ય કર્તવ્ય જો કોઈ હોય તો
જન્માન્તરોથી ચાકી આવતી કુસંસ્કારોની પરંપરા (અનુબંધ)
ને તોડી નાંખવાનું, અને શુભ-પરંપરાને આગળ ધપાવવાનું
છે. શુભ પરંપરા આગળ ધપે નહિ તો ધર્મની સાધક
ઉત્તમ સામગ્રી ફરી-ફરી મળે નહિ.

શરણુગતિ-હુકુતોની ગહાં અને સુકુતોની અનુસોદ...
અશુભ-પરંપરાને અપૂર્ણ રીતે જેર વિખેર ફરી નાંખે છે.
નષ્ટ-વિનષ્ટ ફરી નાખે છે. શુભ-પરંપરાઓની સાંકળ સાથે
નવા શુભ અકોશો ગાઠવતી જાય છે

શરણુગતિના ભાવનું વારંવારનું સેવન ઉત્તમ ઔષધ
વિધિપૂર્વક સેવનની જેમ એકાંતે કરવાનુંકર અને
યાવન નિવાનું પદ્મ સાધક બને છે.”

સરોવર સમું, અનંત જ્ઞાન પુંજ સ્વરૂપ-આ જગદુજાતું
ચૈતન્ય એના આરાધકને તેને તેજ ક્ષણે સુખ શાન્તિ કેમ
ન ચળાડી આપે !

મારા છવન સુકાની ! આપના સ્વરૂપની વિચારણા
જ્યારે જ્યારે કરું છું ત્યારે, આપના તરફ મારું હૈયું ભાવ
ભર્યું બની જાય છે શિર એકદમ ઝુકી પડે છે. આપની
મહાન સિદ્ધિને અનંતશઃ વંદના. હવે આપના સ્મરણ
વિના હું કેમે કરી રહી શકું તેમ નથી.

આજ આપ મારી પાસે નથી. જ્યાં આપ છે
ત્યાં પણ આપના હૃદયમાં મારો વાસ નથી. મારા જેવા
તુચ્છને તો, આપના પવિત્ર અંતરને ખૂણે ખૂણે પણ સ્થાન
શાતું મળે ?

ખેર, એ બધું લલે ન મળે. પણ મારા હૃદયમાં જો
જો આપ વસી જાઓ તો મારે બીજા કશાની જરૂર નથી.
એક જ વાર મારા અંતરની ઝુંપડીમાંથી દોપોની ધૂળ દૂર
કરી નાંખું, ગુણોના નીરનો છંટકાવ કરી દઉં, વિરતીના
મુગંધી પુષ્પોના છાંડ રોપી દઉં અને.... પછી મારી કુટિરમાં
જો આપ પધારી જાઓ, સદાને માટે સ્થિર થઈ જાઓ તો
હું તો એમ જ માનીશ કે મારે ત્યાં સમગ્ર વિશ્વના સુખ
ભિમટ્યા છે, મારે ત્યાં ત્રણેય લોકના સુખ ભિલરાયા છે !

જે અંતરમાં આપની પધરામણી થાય તે અંતરમાં
મોહની તો શી ગુંજાયશ હતી કે તે પ્રવેશી શકે ! તે અંત-

રમાં ન મળે કોઈ વિકાર, ન મળે કોઈ વાસના, ન મળે
શોક, કે ન મળે સંતાપ, ન મળે આધિ કે ન મળે ઉપાધિ.

પ્રભો! આજે તો આ દાસની જીંપડી સાફ થઈ ગઈ
છે. ગુણોની સુગંધિ પણ મહેક મહેક કરી રહી છે. આપ
પણ પધારી ગયા છો. અને આપની પ્રીતમાં સેવક પણ
ભાન ભૂલ્યો છે. એના મનોમંદિરમાં હવે ખીલ કોઈને
પ્રવેશ મળી શકે તેમ નથી. કેમકે આપનો સેવક કુત્સીત
છે. ખાનદાન છે. પોતાના માથે સ્વામી તો એક જ રાખશે.

પણ હવે આપ ન જશો. આપની પ્રીત અભંગ
બનશે. મારા અંતરમાં આપ રહો, અને મારા જીવનમાં
આપની આજ્ઞાનું અહર્નિશ આરાધન રહો. આપની આજ્ઞાનું
સતત પાલન રહો. એનું પાલન જ મારા જીવનનું એકંદ્ર
એક કર્તવ્ય બની રહો. એનું આરાધન જો મને એ મુક્તિથી
પણ અધિક આપની ભક્તિ આપે, પછી મારે શું જોઈએ?
ભક્તિનો ભોગ આપીને મારે કશું ય જોઈતું નથી, અને
ભક્તિનો યોગ મેળવીને તો મને કરી જ ઈચ્છા રહેતી
નથી. વળી આપની અવસા તો મારા ઘોર-સંસારનું કારણ
છે. આપની વિરાધના કરનારા રૌદ્ર હુઃખોનો દંડ મેળવે
છે. કર્મસત્તા એનો કેટલો મૃકૃતી નથી

દેવાધિદેવ! એ હુઃખોનો તો મને હર નથી, એ
હુઃખોને હું રેતો નથી. કિન્તુ આપના જેવા એકાંત કરૂણા
શાસ્ત્રી, એકાંત ઉપકારીની અવસા કરવા મુખીના ધિદ્રામ્ભ મને

પ્રાપ્ત થઈ એનો જ ત્રાસ થાય છે. માનવ જન્મે મળ્યાં
કૃતજ્ઞતાને ન ઓળખી તો હું માનવ નથી નરેશ્વર હું
તુલ્ય વિનાનું જાંદુ પ્રાણી છું. નથી તો હું માનવમાં. કે
નથી તો પશુમાં મારો નંખર.

હવે આપની અવજ્ઞા દરવાનું મને કદી દિવ ન
થાઓ...સંસારના તુલ્ય ભોગ મુખોમાં લલચાઈને આપની
આજ્ઞાને હું કદી પણ ન અવગણું, આટલું તો હવે શ્રેય-
હવનમાં જરૂર બની રહેલો.

આપની આજ્ઞામાં એક જ બાબત છે...આશ્રય સંચાર
વર્ધક હોવાથી હેય છે...સંવર, મોક્ષનું દારણ હોવાથી
ઉપાદેય છે..., આપે નીરૂપેલા સમગ્ર દર્શનની વાતનો ચાર
આટલામાં જ સમાઈ જાય છે. જાકીનું બધું ય આ મુદ્દિ
જ્ઞાનના વિસ્તાર રૂપ છે.

હવનના જંગલી મુખોને જતા કરીને જેમણે આ
મુદ્દિ જ્ઞાનને આવકાર્યું, અપનાવ્યું, હવનમાં ઉતાર્યું તે
પુણ્યાત્માઓને ધન્ય હો. જેમણે હવનની પળે પળ આપની
આજ્ઞાના યોગ અને હોમમાં વીતાવી તે લવ્યાત્માઓને
મારા પુત્ર પુત્ર વંદન હો. આપની આજ્ઞાનો યોગ સાધીને
અનંતાનંત આત્માઓ મુક્તિ પદને પામ્યા. ભક્તિ લાવને
વર્ધા. ત્યાં મુધી એ આજ્ઞાનો યોગ જે કોઈને ન થયો
એમના દારિદ્ર ન ટળ્યાં, એમના ત્યાગ અને તપ કાયક
બન્યા, એમના ધ્યાન નિષ્કળ ગયા, એમના સંસાર-ત્યાગે
પણ એમને અતોબ્રહ્મ-તતોબ્રહ્મ કરી મૂક્યા.

જ્યાં સુધી આજ્ઞા યોગ પ્રાપ્ત થાય નહિ ત્યાં સુધી
 જીવનું જીવન શરૂ થાય નહિ જીવના જીવન વિનાના જડ-
 જીવન તો અનંતા કર્યા છતાં ય હુઃખોથી મુક્ત ન થયા.
 હવે ક્યારે એ જીવ-જીવન પ્રાપ્ત થાય. ક્યારે એ આજ્ઞા-
 યોગ પ્રાપ્ત થાય? ક્યારે એના જ્ઞેમની (રક્ષણની) પ્રાપ્તિ
 થઈ જાય! ભૂતકાળમાં જે કોઈ અનંત સુખના સ્વામી થયા
 તે બધાએ જડ-જીવનને ફગાવ્યા હતા અને જીવ-જીવન
 અપનાવ્યા હતા. ભવિષ્યમાં પણ જેમને અનંત સુખના
 સ્વામી થવું હશે તે બધાય જડ-જીવનને દફનાવશે અને
 જીવ-જીવનનો આરંભ કરશે. વર્તમાનમાં મારે પણ એ
 મુક્તિ જોઈતી હોય, મુક્તિ ન મળે ત્યાં સુધી શરણ્યની
 મદ-મસ્તી ભરી ભક્તિનો ખર્ચ હોય તો હવે અંતરથી
 જડ-જીવનને ધિક્કારવું જોઈએ. શક્ય એટલું દફનાવવું
 જોઈએ અને જીવ-જીવનના એક માત્ર પક્ષપાતી બનવું
 જોઈએ, શક્ય એટલું જીવ-જીવન આસ્વાદવું પણ જોઈએ

પ્રભો! આપની આજ્ઞાના યોગથી જ કર્મ પિંજર
 તોડી શકાય તેમ છે, એ આજ્ઞા યોગથી જ પાપ-વાસન
 એના સર્વનાશ નોતરી શકાય તેમ છે તો મને એ આજ્ઞા
 યોગનો કદર પક્ષપાત પ્રાપ્ત થાઓ. એની શીઘ્ર પ્રાપ્તિ
 થાઓ. એજ મારું સર્વસ્વ બની રહે.

મારા મારા રાજવીઓ તારો આજ્ઞા-યોગ "સાધી
 રાજર્ષિ" બન્યા, શાંતિબદ્ધ જેવા મુખ સખર આત્માઓ

આજ્ઞા યોગ સાધીને પરમર્ષિ પદ મેળવ્યું, સ્થૂલભૂત
 જેવાએ પણ પોતાનું શ્રેય સાધ્યું, મારા નાથ! આપે
 બતાવેલા ઈશ્વરને તો અગણિત આત્માઓએ આપનારો.
 જેણે આ ઈશ્વર સાધ્યો તેણે પોતાનું કલ્યાણ સિદ્ધ કરી
 લીધું. એમના પૂર્વ જીવનોમાં ગમે તેવા વાસનાના અંજારો
 ઝીંકાતા હતા, ગમે તેવા માયા પ્રપંચો એકાતા હતા. ભય-
 કર રણ-સંગ્રામો પણ રમાઈ ગયા હતા, તોય...આપના
 આજ્ઞા યોગને પ્રાપ્ત કરતાં જ તે બધું ય બાળે માફ થઈ
 ગયું હતું. આજ્ઞાને વફાદાર રહેવાની એક જ તમન્નાએ
 સઘળું ય પાતક ધોવાઈ ગયું હતું. એ સઘળી કુટેવો
 વીસરાઈ ગઈ હતી

કેવું પ્રચણ્ડ સામર્થ્ય હશે તારી આજ્ઞામાં! આજ્ઞા-
 કારક તારામાં!

હે વિશ્વવત્સલ! મને તો આવું કશું ય પ્રાપ્ત થયું
 નથી. પણ તેમ છતાં આજે મને જે શરણાગતિનો ભવ્ય-
 ભાવ પ્રાપ્ત થયો છે તે મારી નિરાશાના વાદળોને જરૂર
 વિખેરી નાંખશે, મારામાં દોષ દૈવી બળનો સંચાર કરશે,
 મારો દેહો ન મૂકતી વાસનાઓ હવે નાસભાગ કરી મૂકશે.
 મારા અંધકારમય જીવનમાં આજે પહેા ફાટ્યો છે.
 આવતી કાલે અરૂણોદય થશે અને પછી ભવ્ય-સાધનાનો
 સૂરજ અગમગારા કરતો ડોકાશે. મારા જીવનમાં પ્રકાશ
 પાથરશે.

પ્રભો હવે તો એ જ ઈશ્વર હું કે સદૈવ આપના
ચરણોમાં મારું મસ્તક મૂકી રાખું. દોષોના રાત્ર સમા
અહંને-મારી અકડાઈને-ઓગાળી નાંખવા આપના ચરણોમાં
જસ હુકી જ રહું સદૈવ આપની ચરણ રજાં મારા શીર
ઉપર પ્રાપ્ત કરીને ધન્યતા અનુભવું.

અને....મારી આંખો તો મારી સામે મરકી રહેલું
સુખારવિંદ લેયા જ કરે, મારી એક આંખ આપને મળ્યાના
હર્ષના આંસુ વેચ્યાં જ કરે. એ આંખના પ્રવાહમાં મારી
આત્મા ઝળોળાય, અને પવિત્ર થઈ જાય. શુદ્ધ બની જાય.
સુક્ત થઈ જાય જસ મારા આંતર મજો ધોવાઈ જાય,
અને બીજી આંખ....આપને નીરખીને રોચ્યાં જ કરે અને
સતત એ વિચાર કર્યાં કરે કે, હું કેવી અલાગણી
દેવાધિદેવ મળ્યા હતા છતાં ત્યાં ન ચોંટી અને ન્યાંતર
ડાકાડોળીયા માર્યાં કર્યાં ! જે તે લેયા કર્યું ! જે તેવાં
કર્યું ! મારી અખૂટ શક્તિને મેં જરખાદ કરી ! આ અ
જેલા નાથ મળ્યા પછી જડ-ચામડાં લેવા હું કર્યાં ગઃ
ઓહ ! મારું સત્ત્વ જરખાદ કર્યું, મારી શક્તિઓ ન
પામી !

આ વિચારે રડતી જ રહે બીજી આંખ. એન
નીરનો પ્રવાહ હર્ષના આંસુના પ્રવાહમાં ભળે અને
આંતરના તાપ ઠારી નાંખે. મારી વાસનાના મળ ધોઈ ન

અને મારું શીર પણ આપના ચરણોમાં માત્ર
જ ન રહે હો ! પણ તારા ચરણોમાં આંગોટયા કરે

કરતાં અશ્વિનાય તો ભલે અશ્વિનાય. એની અશ્વિનને જરા
વાગશે તો મારું કામ થઈ જાય.

એ શીરે તો કોઈને નમવાનું કંઈકયું જ નથી, ક્યાંક
નમવું પડ્યું તો ય પરાણે નમ્યું છે. એને હવે પ્રાયશ્ચિત્ત
મળવું જ લેઈએ. એ આપના ગરણેમાં આંગણાટનાં અશ્વ-
નાતુ ભલે રહે! અને અનેક ઘા પલ ભલે લાગના રહે.
લોહીની ધારાઓ પલ ભલે વહેતી રહે. આ તો મારા
પાપ-દુવનનું સાચું પ્રાયશ્ચિત્ત બની રહેશે.

પ્રભો! શું કહું આ તારા દર્શનથી. આજે તો મારા
રોમાંચ ખડા થઈ જાય છે. એ રોમે રોમે, તારા ઉપરની ભક્તિથી
છલકાઈ જતાં હૈયાં વસ્યાં છે, એટલાં હૈયે પલ આજે મને
તૃપ્તિ નથી. મારો આનંદ હવે સમાતો નથી. પ્રભો! જગા
આપ, ક્યાં સમાવી દઈ એ અમિત આનંદને! આજ સુધી
મને તારી મૂર્તિના જ દર્શન થતા હતા, આજે મને જાણે તારા
સાક્ષાત્ દર્શન થાય છે. ઓ, પ્રભો! આજે મારી સઘળી
વાસનાઓ નિર્મૂળ થઈ જાય, મારા પાપ-મળો ધોવાઈ
જાય. મારામાં શુભ-લાવોનો પ્રવેશ થાય. મારામાં સર્વ.
હવે પ્રતિ મૈત્રી જાણે. શુભીના શુભ જોઈને પ્રમોદ ઉત્પન્ન
થાય, દુઃખી ઉપર ક્રોધ થાય. દોષી ઉપર દ્રેષ ન થાય.
પલ ઉદારીનતા પ્રાપ્ત થાય. મારા અંતરમાં હવે કોઈ જ
પાપ-વિચાર ન જાય.

મને આજે ચક્રવર્તિના ચક્રવર્તી મળ્યા છે. ત્રિલોકના
સ્વામી મળ્યા છે, વિશ્વના દારિદ્ર દેહી નાંખનાર દેવાધિદેવ
પ્રાપ્ત થયા છે. શા મારે હું આ માંગણી ન કરું?

પ્રભો ! સેવકની યાચના નિષ્ક્રમ ન ગને હોં ! આગે
 જ મેં સમગ્ર સંસાર ઉપરથી મારું દિલ ઉઠાવી લીધું છે,
 આપની પાસે એને મૂકી દીધું છે. એટલે હવે આપ મારી
 લગીરે ઉપેક્ષા ન કરશો. જસ, હવે તો આપના મોકલે
 મુખારવિન્દના દર્શન કરતી મારી આંખો સ્થિર થઈ જાયો.
 એક મટકું પથુ ન મારો. શા માટે આટલો પણ સમય
 આપનું દર્શન ચૂકી જવું ! જોલાન હતો ત્યારે આંધળુકીયા
 કરીને દોડ્યો હતો મુખ દેવા દુઃખના જાનરમાં; ધમ્મર
 વલોણું કર્યા હતાં છાસ લેવા પાણીમાં; ૫૦-૫૦ વર્ષ વહી
 ગયા છતાંય છાથ ન મળી ! પાણીમાં તે છાથ મળે ! કસ્તૂ
 રી ફૂંટીમાં જ હતી પણ જિત્યારા હરણીયાને એની જાખર
 નહિ એટલે મુગંધીની શોધમાં દોડ્યા જ કર્યું. ક્યાંથી
 આવે છે મુગંધ ? જધું નેઈ કાઢ્યું. નેવા જેવું એક જ
 સ્થાન ન નેયું. પરિણામે ભૂખ્યો, થાક્યો-પાક્યો મર્યો !
 મુખ તો હતું આત્મામાં અને મેં માની લીધી જડમાં.
 જધું ફેંદી વળ્યો. જડમાં ક્યાંય મુખ ન દેખાયું આપ ને
 માર્ગમાં ભેટી પડ્યાં ન હોત તો મારે ય પેલા હરણીયાની
 જેમ મર્યાનું હતું. એક જ વાર નહિ, લાખ-લાખ વાર.
 અનંતી વાર. પ્રભો ! ઘણા ગદ્ગદાએ આપ મળી ગયા. હવે
 તો આપને કેમ વીસડું ! આપનો કેરો કેમ મેલું ! આપનો
 ઉપકાર કેમ બહુ ! હવે એ આંખ મટકું મારીને આપનું
 દર્શન જુએ તે ય મને પાસાય તેમ નથી. હવે તો મારા
 નાથ, લેવાલય મને આપ મળજે ! આપના ચરણોનું

ગ્રણ્ય મળજો! આંખો મળજો મટકું ન મારે તેવી, અને
આપને જ જોયા કરે તેવી, આપને જોઈ જોઈને નાચે તેવી,
હાથ મળજો, તે પણ આપની જ સેવામાં, આપના ગરબોની
સ્પર્શનામાં જ ધન્યતા અનુભવે તેવા. જ્ઞાન મળજો, પણ
આપના અનન્ત ગુણોનું પાન કરવામાં મસ્તાનીયત માણે તેવા

મારા ઉપકારી ભગવંત! આ આંખો, હાથે, અને કાને
તો કાળાં કાન કરવામાં બાકી રાખી નથી. ખેર, અલડાઈ ગયો
છું, પાપના પંકથી, અલડાઈ ગયું છે માફ સમજી જીવન,
અલડાયો છે આ દેહ. હવે એને તો અહીં જ બાળી દેવા
મૂકી દઈને હું મારી જાતને લઈને ચાલી નીકળીશ. હવે આ
ખોળીયું તો મારા માટે ત્રાસ રૂપ બન્યું છે. આ હાથ જોડે છું
અને યાદ આવે છે એનાથી કાતરી નાંખેલા ખીસ્સાં? એ
જ્ઞાનને અડું છું અને યાદ આવે છે નિન્દા-કુથલીના રસ
માણવાની એની જૂગજૂની કુટેવ, હૈયું જોડે છું અને
સ્મરણમાં આવી જાય છે અનેકનું બગાડીને જાતનું સુધાર-
વાના પાપ કાર્યોમાં ખચી નાંખેલી એની હિંમત.

મારા દેવ! એટલે આ શરીર તો વોસરાવી જ દેવું
છે. એનાથી મને જે કંઈ આપનું દર્શન-કીર્તન પ્રાપ્ત થયું
છે એનો જો કોઈ લાભ છે તો એના બદલામાં હવે મને
સુંદર મજનો પવિત્ર દેહ મળજો; અને મારી ભાવના સુગંધના
આંખ, જ્ઞાન. વિ. મળજો. અરે! લલેને કદાચ મારી જીભ
તોતડું બોલે તેવી હશે પણ જો તે તારા ગુણ ગાવામાં જ

કડવા થઈને પણ કોઈએ મને જે આવી વાત ન કહી. અને
કદાચ કોઈએ કહ્યું હશે તો મેં ન સાંભળ્યું. સંસારના રંગ
રાગમાં, સંયોગોની પછડમાં જાણીને આવી ગયો, અને આશું
ય છવન બરબાદ કરી નાંખ્યું! કોઈ દિવસ મેં મારા અનંત
ઉપકારીઓનો દિલ દધને વિચાર ન કર્યો, ત્યાગ તપ કર્યા કે
દાન દીધા પણ તે ય ઘણીવાર તો લૂખાં હૈયે! અંતમ ચિત્તો!
વિશ્વમાં જેનો જેટો ન મળે તેવો પાપાણુ શિશ્વીને મળ્યો
હોય, એમાંથી પોતાના રાજની બેનમૂન મૂર્તિ કેરી કાઢીને
એને રીઝવેલો હોય અને સાત સાત પેઢીના દાર્શિ દાળી
દેવા હોય એ વખતે પાપાણુમાંથી રાજની મૂર્તિ કોતરતાં
શિશ્વીના હાથનું એકેકું ટાંકણું શી રીતે પડે! એમાં કેટલી
સાવધાની હોય! ચિત્તની કેટલી સ્વસ્થતા હોય! જરાક આધી
પાછી આંખ ગઈ, મન ક્યાંકે આડું ઊતર્યું, હાથ જરાક
મથ ગયો તો ટાંકણું અવળું પડી જાય. પથ્થરની કાંકરી
આડી ઊડી જાય. મૂર્તિ જેટલો બની જાય. આશાનો કિડકો
તે જ કાણે કડકડમૂસ કરતો તૂટી જાય!

શિશ્વીને મળેલા પાપાણુ જેવું જ માફું છવન! એથી
ય અમૂલ્ક આ છવન! અને મેં આંધળા બનીને, બેલાન
બનીને, ઉદ્ધત અને ઉચ્છૃંખલ બનીને આ છવન પાપાણુ ગમે
તે રીતે તોડી-ફાડી નાંખ્યો! હવે ફરી ક્યાંથી મળશે એ
છવન!

જેર, ભૂતકાળ સમજાયો છે, એ જ આનંદની વાત છે.
હવે રડવાની કાંઈ જરૂર નથી, બાવીમાં ધર્મમગ છવન

હવવાની ભાવના ફક્ત કરવી હોય તો વર્તમાનને પ્રતિષ્ઠા ઉઠાવો રાખવાનો નિર્ણય મારે કરી લેવો જોઈએ. એવ હવનમાં ક્યાંય પણ ડાઘ ન પડી બચ, બહિર્ગુણનામાં ક્યાંઈ ન પડાય એનો દૃઢ સંકલ્પ કરી લેવો જોઈએ. આટલું થયે તો ભાવી ઉત્તર છે.

અંતમાં, હે અનંતના સ્વામી! આપની પાસે હવે એટલી જ પ્રાર્થના છે કે આપના પ્રભાવથી મને સંસાર પ્રતિનો વિરાગ-ભાવ પ્રાપ્ત થજો માર્ગાનુસારીપણું પ્રાપ્ત થજો, ઈષ્ટ ફલની મિદ્ધિ થજો. હું લોક વિરુદ્ધનો ત્યાગ કરનારો થઈ, ગુરુજનની સદૈવ સેવા ભક્તિમાં તત્પર રહું. હંમેશા કંઈને કંઈ પરાર્થ કરનો રહું, મારા હવનની આંતીર્ધૂટીને ઉદ્દેશતા ગુરુઓનો શુભ-યોગ મને મળતો રહે, અને....આપના કૃપાણુકારી વચનની સેવા સદૈવ પ્રાપ્ત થાય. આપના ચરણોનું જે શરણું સ્વીકાર્યું છે તે હવે કદી ન ટળે.

પ્રભો સદૈવ આપના ચરણ કમલની નજીક આ ભમરને વાસ આપજો.

આપના શુણુ-શુન્નમાં એ મસ્ત રહેશે. આપના ચરણોની ભક્તિમાં એ લીન રહેશે. શરણ્યના શરણે ગયેલો ભમરો હવન છૂવી જશે અને કંઈકના હવન છૂવારી જશે.

अरिहंते सरणं पवज्जामि
सिद्धे सरणं पवज्जामि
साह सरणं पवज्जामि
केवलपन्नचं धम्मं सरणं पवज्जामि

એ દેહમાંથી રશ્મિ ન છૂટતા હોત તો આ વાત બની શકતી હતી ?

છાશવારેને છાશવારે છાપે ચડતી જ્ઞાતિસ્મરણની વાતો વીતરાગ-સર્વજ્ઞ ભગવંતોના સત્ય વચનની સાબિતિ નથી શું ?

આજના ટેલિવિઝનનું મૌલિક તત્ત્વ કોઈ નવી શોધ નથી ! અને આઈન્સ્ટાઈનનો સાપેક્ષ-વાદ તો અમારા દેવાધિ-દેવના શાસનના પ્રાણ સમા સ્યાદાદનો એક અંશ માત્ર છે. એ વાતની આજના જગતને ક્યાં ખબર છે ?

અમારા વીતરાગ-સર્વજ્ઞ ભગવંતોએ વગર લેજોરેટ-રીએ આવી તો કેટલીએ વાતો કહી દીધી છે. અને તે ય અનંતાનંત તારકોએ. એકમતે ! એક અવાજે. હવે એ વચનની સત્યતા માટે આથી વધુ શું કહી શકાય !

છતાં કમનશીબીની વાત છે કે એ તારકો "પ્રતિ વિશ્વાસ જાગતો નથી".

ભાત ચડી ગયો છે કે નહિ એનો નિશ્ચય કરવા માટે માત્ર ચાર દાણા જ દાણી જોવાના હોય છે. એ ૪ દાણાના કાચા-પાકા ઉપર આખા ય તપેન્નાના ભાતનો નિશ્ચય થઈ જ જાય.

અનેક અગમ-અગોચર જેવી બાબતોને વૈજ્ઞાનિકોએ સિદ્ધ કરી આપીને દેવાધિદેવના વચનની સત્યતા વિશ્વમાં જાહેર કરી આપી છે.

હવે ળધા જ વિષયની સત્યતા સ્વયમેવ સ્વીકારી
દેવી જોઈએ. ભાતના દરેક દાણાને દાણીને તપાસવાનો
ન હોય.

છતાં દેવાધિદેવના વચન ઉપર કેમ ઝૂટી જવાતું
નહિ હોય? પરલોક કેમ દેખાતો નહિ હોય! કર્મનો ભય
કેમ થતો નહિ હોય!

હા. સમજાયું.

આવું ળધું એક અવાજે સ્વીકારવા જાય તો વિષય--
વાસનાતુ થું થાય! લોગ-લાલસાઓ મરી જ પરવારે!
સંસારના રંગરાગ આપોઆપ મુકાવા માટે.

આ જ નથી પાલવતું ભવાલિનંદી છવોને! માટે
જ નથી પાલવતી પેલી અડોલ શ્રદ્ધા.

૨ : વિશ્વોદ્ધારક તીર્થાધિપતિ :-

અશરણ અસહાય જગતને જોઈને દેવાધિદેવનો આત્મા
કકળી ઊઠ્યો.

ક્યારે સર્વને આ ત્રાસમય દશામાંથી મુક્ત કરું?
પણ ઉપાય શો? આ વિરાટ પ્રશ્ન એ ધન્ય આત્માને
વીંટળાઈ વળ્યો.

પણ....એ મહામાનવે સમાધાન મેળવી લીધું.

પગ ઉપર કુહાડો માર્યો.

મહાલિનિષ્ક્રમણ આદ્યું!

ગૃહસ્થાવાસ છોડ્યો ત્યારે સમન્તયુગે હજી તો
એ મહામાનવ કર્મોવાસમાં આળાદ ફર્યાદો છે!

ત્રિભુવનના ઉદ્ધારની આડે આવતા પાપી કર્મોભૂની
છાતીને ચીરી નાંખવા એ મહામાનવે વાઘનખ પહેર્યા
અને લયાનક કર્મોભૂઓને લેદીને ખતમ કરી દીધા!

પ્રકૃતિએ જિંચા સાદે જાહેર કર્યું, 'મહામાનવનો
કર્મોવાસ લેદાર્થ ગયો!

ચૌદ રાજ લોકમાં પ્રકાશ પ્રકાશ થઈ ગયો!
ગઈ કાલનો મહામાનવ આજે મહાદેવ બન્યો!
કૈવલ્યનો પ્રકાશ પ્રાપ્ત થઈ ગયો! સર્વના ઉદ્ધાર કાજે
શાસનની સ્થાપના કરી.

દેવોએ ચરણ ચૂમ્યાં, દેવીઓએ ટગર-ટગર એમના
દર્શન લીધાં! માનુષીએ ઓવારણ લીધા, માનવો પ્રભુના
અનન્ય લક્ષ્મી બન્યા!

પ્રકૃતિ પણ સર્વાંગે એમના ચરણે આજોટવા લાગી!
આત્મા પરમાત્મા બન્યો!

પણ....હજી એ સાધનાની વણગાર ચાલી જ નય છે.
સર્વના ઉદ્ધારનું સ્વાભાવિક કાર્ય તો હજીય સંપૂર્ણ રીતે
આરંભાયું નથી.

સંસારવાસમાં એ પ્રકાશનો પૂર્વ હજી જગજગ રહ્યો છે!
પણ... એક વાર જગતને મુખ-દુઃખના કારણોની કડીઓ

ખતાવતા-ખતાવતા જ એ આત્મા સંસારવાસમાંથી મુક્ત
બની ગયો.

આને કયાંય અજવાળા ન થયા! સર્વત્ર એક દાગુના
અંધકાર વ્યાપી ગયો!

વિશ્વોદ્ધારક તો ભલે અંતિમ બંધનમાંથી મુક્ત થયા,
પણ અમારા તો પ્રાણ ગયા! અમારો આધાર ગયો!

આખું ય વિશ્વ શોક-સાગરમાં ડૂળી ગયું! ભક્તોને
માથે તો બાણે વીજ પડી દેવો અને દેવેન્દ્રો દોડી આવ્યા.
વિશ્વોદ્ધારકના કાન્તિમય નિશ્ચેષ્ટ શરીરને જોઈને ત્યાં જ
હગલો થઈ ગયા! માનુષીના શ્વાસ અદ્ધર થઈ ગયા!
દેવીના હૈયાં ધીલુ ગયા.

સહુ ફફડ ફફડ રોવા લાગ્યા.

સમગ્ર પ્રકૃતિ બાણે ઉદાસ થઈ ગઈ. કરમાઈ ગઈ.

પશુ, પંખી, ફળ, ફુલ, નદી નાળા બધા ય સૂનમૂન
બની ગયા! વાયુ પણ થંભી ગયો!

વિશ્વોદ્ધારક આવ્યા ગયા! પણ.....શાસનનું નાવ
સંસાર સાગરમાં મૂકતા ગયા! જે એમાં બેસે એને એ
જરૂર તારે. હેમગેમ પાર ઉતારે! પણ કયાં સુધી! એકવીસ
હજાર વર્ષ સુધી જ ને! સમગ્ર ક્ષેત્રોના સર્વ કાળના સર્વ
જીવોના ઉદ્ધાર-સામર્થ્યનું શું! હા. એમનું સિદ્ધ પદ જ
એ પ્રશ્નના ઉત્તર રૂપે બાણે બની ગયું છે.

માત્ર ભરતક્ષેત્ર માંથી નહિ પણ કોઈપણ આય-

ક્ષેત્રમાંથી, કોઈ પણ આત્મા, સિદ્ધ જાનેલા એ અરિ હંત-ભગવંતનું વાસ્તવિક આલંબન લે કે પરમાત્મા જાને!

માત્ર થોડા સમય પૂરતી આ વાત નથી. આ તો અનંત-અનંત કાળ માટેની વાત છે, અને તેથી જ પરમાત્મા સર્વનું શ્રેય કરનાર કહેવાય છે.

૩: પરલોક દૃષ્ટિ :

આપણું વર્તમાન માનવ જીવન એટલે ડાલ કાર્નેગીનો એર-ટાઇટ કર્પાઈમેન્ટ નથી: કે જેની પૂર્વે કંઈ ન હતું, પછી પણ કશું જ નથી.

નથી એ પાણીનો પરપોટો. જે પાણીમાંથી ઉત્પન્ન થાય અને પાણીમાં જ મળી જાય.

આવું જ જો જીવનનું અસ્તિત્વ હોત તો સદ્ધર્મ જેવી કોઈ ચીજની જરૂર ન હોત.

પણ આ જીવનની પૂર્વે અનંત જીવનો હતા અને પછી પણ કેટલાય જીવનોની હારમાળા સંભવિત છે માટે જ દેવાધિદેવે નિરૂપેલા વાસ્તવિક ધર્મની સાધના કરી લેવાનું અનિવાર્ય છે.

પરલોક દૃષ્ટિ જેટલી સ્વચ્છ, એટલી જ ધર્મસાધના સ્વચ્છ.

પરલોકનો ભય ધર્મમાં પ્રીત જગાડે.

‘પરલોક છે’ એ વાતને જે આત્મસાત કરી લે

છે એને માટે ધર્મ આધનાના કાંટાળો-કોટાર માર્ગ પામી
સુંવાળો પુષ્પની પાંખડીઓ 'કેમળા બની જાય છે.

મૃત્યુનો પડદો ચીરી નાંખીને પરલોકને સતત જોયા
કરો. તમારી આંખ સામે જેટલા સ્પષ્ટ અને સ્વચ્છ આ
શબ્દો દેખાય છે એથી ય વધુ સ્વચ્છ અને અસંદિગ્ધ દર્શન
પરલોકનું કરતા રહો.

આંખ સામે લસલસતું રૂપ દેખાય અને જીભને મન-
ગમતો સ્વાદ મળી જાય તે વખતે જીવ સુંઝાઈ જાય છે
એ રૂપ-રસમાં ક્ષણ ભર માની લઈએ કે એ રૂપ-રસ સુખદ
વસ્તુ છે પણ તેથી શું તેનો સ્વીકાર કરી લેવો? એના
ભોગથી નીપજનારા ભયાનક પરિણામોની આગાહી કરતું
જિન-વચન, એ તરફ વધતા આપણને પાછા ધક્કો ન મારી
દે? તાલપુટ વિષના એક જ કણવાળો દુધપાકનો કોટારો
ગમે તેટલો મીઠો લાગે છતાં એને મોંએ અડાડવાની કલ્પના
પણ ન કરી શકનાર અહીં કેમ ભાન ભૂલતો હશે? પરલોક
દૃષ્ટિનો અભાવ જ કારણ નહિ હોય !

૪. ઈચ્છા-રોધનો અભ્યાસ :-

દેવાધિદેવના વચનનો કદર પક્ષપાત એની ઉપર
અતીત બહુમાન તો ચાહે ચ ગતિમાં સુલભ છે. પરંતુ
એ વચન બહુમાનમાંથી નિષ્પન્ન થતું ઈચ્છારોધનું
રૂપ તો સામાન્યતઃ માનવ ગતિમાં જ શક્ય છે. એટલે
ખીરે બધે અછત છે, ઈચ્છા-રોધના રૂપવાળા વચન-બહુમાનની.

અછતવાળી વસ્તુને જ આ છવનમાં મેળવી લેવામાં
હોવાપણ છે.

ડગલેને પગલે ઇચ્છા-રોધ કરતા રહીએ. કોઈવાર
આનો કપ છોડી દઈએ તો ક્યારેક ચોપડેલી રોટલી છોડી
દઈએ, તો ક્યારેક અમુક દ્રવ્યથી વધુ વાપરવાનો ત્યાગ
કરી દઈએ.

આવી જાતના નાનકડા ઇચ્છા-રોધથી પણ વિપયા-
સક્તિના મૂળીયાં ઢીલાં પડી જાય છે.

વારંવાર બહાર જો'યાતો એક રોપ બઢમૂલ બની શકે
નહિ, અંશતઃ કરમાઈને છેવટે ખલાસ થઈ જાય.

નાનકડાં ઇચ્છારોધમાં ય આવું જ બને છે આવો
ઇચ્છારોધ એટલે શુદ્ધ પદ્મમાં પ્રવેશેલો ખીજનો ચાંદ. જે
આપોઆપ પુર્ણિમાનો ચાંદ બનશે. અંધકારમય છવનમાં
ચોમેર પ્રકાશ પાથરશે.

વહેલામાં વહેલી તકે ખીજનો ચાંદ ઉગાડી દેવાનું
કર્તવ્ય આપણે હલ કરીએ.

૫. વિપ ઉતારતી નોખવેલ

કહેવાય છે કે જ્યારે નોખિયો સાપ સાથે લડે છે
ત્યારે નોખવેલ સૂંઘતો રહે છે લડતો-લડતો જમે તે રીતે
સાપને નોખવેલ પાસે જો'ચી લાવે છે. પછી એનો વિજય
અકર બની જાય છે. સાપના ત્રિવ દંશથી નોખીયાના શરી-

માં બાપી જતું ઝેર મોળવેલ સુંઘનાની સાથે કિનકં
બય છે

વિષયાસક્તિના દારૂળ વિષ હિતારી નાંગવા માટે જ
જિન-ખિચ્છ અને જિનાગમની મોળવેલ દેર દેર કિચ્છી
જેવા મળે છે. વિષયાસક્તિ હવે આ મોળવેલને અનન
સુંઘના રહે તો શું આસક્તિના વિષ હિતારી ન બય ?
એટલું જ નહિ પણ એ વિષના ધૂટેધૂટ પીવાની અનાદિ
દુર્થુદિ પણ નષ્ટ ન થઈ બય ? હવનું કલ્યાણ નજદીકમાં
જ આવી જઈને આંટા મારતું ન દેખાય ?

૬. સંગ્રહખોરી: ભયંકર પાપ :-

સાંભળ્યું છે કે જગતમાં હલકું ઘાસ કહેવાય છે.
પણ શું આ ઘાસથી ય હલકી યાચક વૃત્તિ નથી કે
જે હવનને દીન-હીન બનાવી દે છે ?

અને આનાથી પણ બદતર અત્યંત હલકી સંગ્રહખોરી
નથી-કે જે ખીજતના હવનોનું અસ્તિત્વ જ વીસરાવી દે છે
-જે સેંકરો હવતરોની કમરો ઉપર ખેસીને આનંદ માણે છે ?

૭. વિકાસનું અજ્ઞાત પાશુ :-

માનસ શાસ્ત્રીઓ માનવ મનના બે વિભાગ પાડે છે...
જેમાં એક મનને જાગૃત મન (Conscious) અને ખીજ
મનને સ્વપ્ન (Sub-Conscious) મન કહે છે.

આહ્લાદક હોય અને શબ્દ આહે તેટલો મધુર હોય પણ એ બધું ય નાશવંત છે એનું શું? ક્ષણિક વસ્તુમાં રાગ-નારને એક ક્ષણ પછી જ રોવું પડશે તેનું શું?

નાશવંતતાનું અસહ્ય કલંક સર્વત્ર લાગી ચૂક્યું છે.

માનવની નજરે આ વાત ચડી જાય તો એ બધા ય પર્યાયોથી પાછો હટી જાય. નશ્વરને ભેટવા જતાં જે ઈશ્વર ભૂલાયો હતો તે પાછો મનોમંદિરમાં આવી જાય. નહિ તો હવેલી લેતાં ગુજરાત જોયા જેવું થાય!

નાશવંતતાના કલંકને હૃદયથી જોયા વિના વિરાગ ટકી શકતો નથી. બીતરાગ ભણ શકતો નથી.

૯ અશુભ વૃત્તિને નીવારવાના ૪ માર્ગ :-

કેટલાક માને છે કે જીવનમાં જે કોઈ ભોગ વૃત્તિ જાગે છે તે બધીને તેનો ભક્ષ્ય આપીને જ શાન્ત પાડી દેવી જોઈએ.

ખીજા કેટલાક એમ કહે છે કે નહિ, એમ તો કદી ન થાય. વરૂ-વૃત્તિને ભક્ષ્ય આપીએ તેમ તે વધુ ભૂખી થાય. વધુને વધુ માંગણી કરતી જાય. જેને પહોંચી વળતાં કમર વાંકી થઈ જાય. મારે એમ ન કરતાં એ વૃત્તિઓને સમજાડ રીતે દાળી જ દેવી જોઈએ.

આ માર્ગ પણ તદ્દન અયોગ્ય છે. વૃત્તિઓનું દબાવું કરે તો અવસર આવતા બમણા વેગથી જ ઉછળવાની.

ચિત્તને પૂર્ણ શાન્તિ આપવા માટે તો વૃત્તિના અપશસ્ત વિષય દૂર કરીને ત્યાં પ્રશસ્ત વિષય ગોઠવી દેવો જોઈએ; અથવા તો મનમાં ઘર કરી ગયેલી તુચ્છ અમઝાણનું ઉત્તરીકરણ કરવું જોઈએ.

કંચન કે કામિની ઉપરના રાગની વૃત્તિ ત્યાંથી ઉઠાવી લઈને દેવાધિદેવ ઉપર સ્થિર કરી દેવામાં આવે તો એ જ રાગ પ્રશસ્ત બનીને ચિત્તને સ્વચ્છ આનંદ આપે.

અથવા એ કંચન કે કામિનીના સંબંધમાં આપણા મનમાં ઘર કરી ગયેલી ખેટી માન્યતાઓનું વિસર્જન કરી દેવું જોઈએ તે માટે ધન-મુચ્છાથી થતા કારમા તુકશાનો, સ્ત્રીના રૂપમાં છુપાયેલા અશુચિ પદાર્થો વિગેરેનું સૂક્ષ્મ ચિંતન કરવું જોઈએ. એ બધાયમાં રહેલી નાશવંતતાને વિચારવી જોઈએ.

આ બે છે વૃત્તિના વિસર્જનના શ્રેષ્ઠ માર્ગ લોગવી દેવાથી કે દાબી દેવાથી વૃત્તિનું વિસર્જન શક્ય નથી. એથી તો એ વૃત્તિઓ વધુ મજબૂત પગદડે જમાવવા સમર્થ બને છે.

બાળકને ઉધરસ થઈ છે. છતાં અજ્ઞાનને લીધે પીપર-મીટ ખાવાની તીવ્ર ઇચ્છા જોર કરે છે....જો એના પિતા એને પીપરમીટ ખવડાવી દે અથવા તો આંખ લાલ કરીને એની વૃત્તિને કચડી નાંખે તો તે ગંભીર ભૂલ કરી બેસે છે. કેમકે આ બેય માર્ગે બાળકની વૃત્તિ વધુ સતેજ બને

આપણે આરાધનાના માર્ગે આગળ જઈએ છીએ? તો ભૂલોને ભેટાં અને કબૂલતાં શીખી લેવું પડશે.

ભૂલને ભૂલ રૂપે સ્વીકારનારને એનો ભાર કંઈ અને અજાણ હોય છે. એ ભૂલને વહેલી તકે દૂર કરવા તલપતો હોય છે. એ તત્ત્વ જ એની ભૂલને અવશ્ય દૂર હટાડેલી છે એટલી દૂર કે ફરી એનું ધ્યાન પણ ન થાય !

આગળ વધવા માટેની આ એક જ શરત છે. 'ભૂલ થાય તો તેને દિલથી કબૂલતા જાઓ.

૧૨. કલ્યાણ મિત્રનો સંગ

ધર્મને રંગે પૂરા રંગાઈ જવાની ભરત્ય સ્થિતિને પ્રાપ્ત કરવા પૂર્વે અનેક કક્ષાઓમાંથી પસાર થવું પડે છે પણ એ બધી કક્ષાની પણ પહેલા-સૌ પહેલા-જરૂર કલ્યાણ મિત્રના સત્સંગની.

તમને જો કોઈ કલ્યાણ મિત્રનો સંગ થઈ જાય તો તમે નક્કી સમજજો કે હવે તમારું જીવન પ્રગતિને પંથે અપાટા બંધ રૂથ કરતું જશે. આગળ આગળની સઘળી કક્ષાઓમાંથી તમે આપોઆપ પસાર થતા જશો.

પરગામ જવા માટે જરૂર છે માત્ર ગાડીમાં બેસવાની ટિકિટની. ટિકિટ લઈને ગાડીમાં બેસી એટલે બધું જ આપણી સરકારના માથે. નદી-નાળાં જોળાંની આપવાના, અને ખાણ-ટેકરાં એણે જ કુદાવી આપવાના. સસાફર તો કશું જ નહિ.

કરવાતું. એ ઘસઘસાટ ઊંઘી જાય તોય ત્રાસે નદી-નાળાં
વિગેરેને પાર કરવાની કશી ચિંતા એના માથે નહિ.

આવું જ સત્સંગની ટિકિટમાં છે. એકવાર કલ્યાણ
મિત્રનો સંગ થયો, એ સંગનો રંગ લાગી ગયો; એટલે
આગળતું બધું ચ કામ ટપોટપ થવા માંડે. આરાધનામાં
ઉદ્વાસ ન આવતો હોય તો ઉદ્વાસ આવવા લાગે, તપ
કરવા તરફ અરૂચિ હોય તો રૂચિ પેદા થવા લાગે, દેવાધિ-
દેવને ભેટતા કોઈ સંવેદન ન થતું હોય તો તે ચ થવા
લાગે, દાન દેવાની ભાવના જાગે, શીલ પાળવાના મનોરથ
ધાય, એવું તો ઘણું ઘણું નવું રાચરાચીલું અંતરના
મંદિરમાં ગોઠવાતું જાય, અને જૂની, જૂગપુરાણી-ભવપુરાણી
દોષોની ધૂળ, બહાર ફેંકવા લાગે,

એમરે નવો પ્રકાશ પથરાઈ જાય.

નવી દૃષ્ટિ લાધી જાય

સમગ્ર સંસાર જુદા જ રૂપમાં દેખાવા લાગે.

નવું જીવન મળે.

કલ્યાણ મિત્રનો સંગ અજ્ઞાન ટાળે સાચી સમજણ
મેળવી આપે.

સમજણ આવી એટલે કલ્યાણ મિત્રનું કાર્ય પૂરું થયું.
દેમકે બાકીનું બધું કાર્ય સમજણથી થતું જ જાય. કશું
ચ દહેવું ન પડે. માર્ગ ચીંધવો ચ ન પડે.

સમજદાર માણસને મોક્ષ હથેલીમાં દેખાય.

સદૈવ કલ્યાણ મિત્રના સંગી જનજો.

૧૩. આપત્તિનો સ્વીકાર કરીએ; આમનો નાહ.

પ્રતિકુળતાને રોશો નહિ. એનાથી ડરશો નહિ. નાસ-ભાગ કરશો નહિ.

જીવનનું નક્કર ઘડતર કરનાર આ પ્રતિકુળ સંયોગો છે.

જીવનને સુંદર ઘાટ આપવા માટે પ્રતિકુળ-સંયોગોમાં અંપલાવ્યા વિના નહિ ચાલી શકે.

અનુભવોનું નક્કર જ્ઞાન, જીવનનું વાસ્તવિક જ્ઞાન, જંગતનું સ્વચ્છ દર્શન, પ્રતિકુળતા વહોરી લીધા વિના તો શક્ય જ નથી.

નદી સાગરને મળે છે ત્યારે આડા ઊભા રહેલા પથરોથી એ ડરતી નથી, ખડકોને ભેદી નાંખતા જરાય પાછી પાની કરતી નથી. ત્યારે જ તે સાગરને મળવાના કોડ પૂરા કરે છે ને!

અપાઘી વાહળોના થર જોઈને સૂરજ ભડકી ઊઠતો નથી. પણ એના પ્રકાશ-ગળ ઉપર એ મુસ્તાક હોય છે. અને તેથી જ તે વાહળોને પલાયન કરી મૂકે છે ને?

“માણી મને ચૂંટી લેશે તો?” એ ભયથી પુષ્પ કદી કરમાઈ જતું નથી. એ તો જન્મે છે સોયથી વીંધાવા અને ઇન્ત પામવા છતાં ય બહેકાવે છે મુગંધિ. ખીલવાનો એનો સ્વભાવ છે. ખીલવામાં જ એ જીવનનો આનંદ મેળવે છે.

મરી જવું એ તો ટાળી ન ટળે, એની જીવનની તદ્દન સાદગ્રિક બાબત છે. એની તે ભડક હોય! બડકી

જઈને ખીલવાને બદલે મુરઝાઈ જવું એ કરતાં મરી જવું
બહેતર નથી !

માનવે પણ ખીલતાં જ રહેવું હોય નો પ્રતિકુળતા
ઓનો સામનો ન કરતા સ્વીકાર કરતા શીખી લેવું ભેઈઓ
અહીં લાચાર બનશે તો મુંઝાઈ જશે. જીવનના વાસ્તવિક
આનંદ દૂષ ઢોળાઈ જશે

સઘળા ય દુઃખો વચ્ચે જીવન 'હોલી ડ' જેવું
લાગે તો જ જીવન એ જીવન કહેવાય.

તો હવે દેવાધિદેવ-ચી ધ્યા માર્ગે : ચાલીને પ્રતિકુળતાને
હસતે મોંએ વેઠી લેશેને ! બહાદૂરી હોય તો પ્રતિકુળતાની
આગથી નાસવાના બદલે એ આગના લડકા વચ્ચે બેસીને
હિમાલયની ટાઢનો અનુભવ કરતાં શીખી જલે. એમાં જ
આપણો સંપૂર્ણ વિજય છે.

૧૪. વ્યક્તિ અને સમષ્ટિ :-

વ્યક્તિત્વને ઝળકાવવાનો કદી પક્ષ ન કરશો. 'અહુ'
અને 'મમ' નો ભૈરવ નાદ વ્યક્તિત્વની ઉપાસના માટે
તમને પડકારશે. પણ તમે એનાથી ખીશે નહિ એની મુઝી-
યાણી સલાહથી લલચાશે નહિ. એકલતાના આનંદમાં
અટવાઈ જશો નહિ.

ઉપાસના તો સ્વત્વની કરલે.

સ્વત્વની ઉપાસના સત્ત્વ ખીલવે. સાત્ત્વિક આત્મા
સ્વાર્થને અચૂક વીસરે.

સ્વત્વ તમને તમારાપણું ભુલાવશે; અને સમિષ્ટનું
એક અળાંક અંગ બનાવશે.

વ્યક્તિત્વના રંગ રાગમાં વાસનાઓ પડી પાથરી રહે.
સમષ્ટિના જીવનમાં અનાસક્તિ સર્વત્ર વ્યાપી જાય.

સાગરમાં સમાઈ ગયેલું જલ-ખિંદુ જીવન ટકાવી
થકે છે, સોનેરી કિરણોના સંગે એ જીવનને ચમકાવી પણ
થકે છે. પણ એજ જલખિંદુ સાગરને તિરસ્કારીને જૂઠું
પડી જાય તો ? જીવનનું અસ્તિત્વ રક્ષેરક્ષે ન થઈ જાય !
એજ સુવર્ણકિરણ એનો લોગ ન લઈ લે ! પછી અળકાટની
તો વાત જ ક્યાં કરવી !

સાંભળ્યું છે ને ?—“વ્યક્તિ મટી હું બનું વિશ્વમાનવી,
માથે ધરું ધૂળ વસુન્ધરાની”

૧૫. વિયોગમાં આનંદ !

દૃષ્ટ-સંયોગોમાં તો અનાદિ-કાળથી આનંદ માનતા
આવ્યા છે. હવે વિયોગમાં ય હસતા-મરકતા શીખી
જાયો તો ?

એ વખતે રોવા-દૃટવાની માંડવાળ કરો તો !

રોટલો ને છાશ ખાતાં ય એવી શાન્તિ-તૃપ્તિ મળશે
જેની ઇર્ષ્યા ઇન્દ્રો પણ કર્યા વિના નહિ રહે.

વિયોગના સંયોગમાં તો સકળ સંસાર સુખ માને છે.
વિયોગમાં આનંદ તો માત્ર મુમુક્ષુ જ માની શકે. વાસ્તવિક
મસ્તીનો અનુભવ પણ વિયય-વિયોગમાં જ છે.

૧૬. વાંચન કુળા :—

નિત્ય ધર્મ-ગ્રન્થનું વાંચન કરો. દેટલા પાના વાંચવા ! એ નિયમ ન શખશો. પણ દેટલો સમય વાંચવું એ નિયમ જરૂર રાખજો. ઘણું વાંચી જવાથી ખાદ્યશુદ્ધિ જની શકાય પણ અંતરમાં જે સ્પર્શના થવી જોઈએ, જે આંદોલન ભગવું જોઈએ તે તો નક્કર વાંચનથી જ થાય. માટે એક માસમાં પાંચ ધર્મ ગ્રન્થ વાંચવાને બદલે એક જ ધર્મ-ગ્રન્થ પાંચ વાર વાંચવાનો મહાવરો પાડો.

આપણે જોઈએ છે સ્વચ્છ સમજણ કે જે આપણા જીવનનો સર્વતોમુખી વિકાસ સાધી આપે.

આવી સમજણ તો એકનું એક વારંવાર વાગોળવાથી જ આવી શકે તેમ છે.

રોટલી એક પણ ખાધેલી લોહી બનાવે તે કામની વીસ રોટલી ખાઈ જઈએ અને લોહીનો છાંટો ચ ન બને તે વીસ રોટલી આપણા માટે તો પેટના પથરા સમી જ ને ?

વાંચો. વિચારો અને ફરી ફરી વાગોળતા રહો. ખણી શ્રી ગુંજાયશ હુતી એ રાગાદિ શત્રુઓની કે તમને કનહી શકે ? અરે ! તમારી સામે જોવાની પણ હિંમત કરી શકે !

૧૭. નિર્ગ્રન્થ જીવન :—

જેન સાધુમાં અને તમારામાં દેટલો ફરક છે તે તમે દલી વિચારું છો ?

૧૮ દુઃખનું કારણ આસક્તિ:-

એક માણસ છે, માનસિક રીતે ઘણું દુઃખી છે અને કશું પણ એનું પડતું નથી. દુઃખ નિવારણ માટે ખૂબ ફર્યો, ઘણું ઠેકાણું જઈ આવ્યો. ઘણાને મળી આવ્યો.

ડૉક્ટર પાસે ગયો, તેણે કહ્યું 'પેટનો ખગાડજ તમારા માનસિક દુઃખનું નિદાન છે.

માનસશાસ્ત્રીએ કહ્યું 'તમારી નિરાશા-અન્ય તમને પીડે છે.' તાન્ટ્રિકે કહ્યું, 'તમને શનિ નડે છે.' સંન્યાસીએ કહ્યું, 'પ્રભુની ખદ્ધા મરણ ઉતરી છે.' જોષીએ કહ્યું, 'શુર નખળો બન્યો છે; કેમકે શુર ઉપર શનિની દ્રષ્ટિ છે અને રાહુ પણ ત્રિકોણ દ્રષ્ટિથી શુરને જુએ છે.'

જોષીની જોષીની વાત જુદી.

દુઃખમાં ઘટાડો ન થયો. અંતે આવ્યો ઉપાશ્રયે. વીતરાગના વિરાગી સેવક-મુનિ પાસે. માંડીને કહી નાંખી વીતક કયા!

મુનિએ પ્રત્યુત્તરમાં શું કહ્યું તે જાણો છો! એમણે એવી વાત કરી જે સાંભળતાં જ પેલા માણસનું સમાધાન થઈ ગયું. અને એ આનંદમાં આવી ગયો. મુનિના ચરણમાં લોટી ગયો. આશિષ લઈને મુનિ-ચીઠ્યા માર્ગે ચાલી નીકળ્યો.

શું કહ્યું મુનિએ ?

કે વિપયોની નરી શુદ્ધામી-વિપયાસક્તિ-સમગ્ર હુન્મોની
જનેતા છે. વિપયાસક્તિને જન્મ આપનાર અજ્ઞાન સમગ્ર
હુન્મનું મૂળ છે અને એ વિપયો તરફની અનાસક્તિ-વૃત્તિ-
ઓનું શ્રમન-સર્વ સુખનું મૂળ છે. જ્યાં સધી અંતરમાં
વૃત્તિઓનો વરૂં બેઠો છે, એનો લક્ષ્ય માંગ્યા કરે છે ત્યાં સુધી
તો જગતનું સમગ્ર સુખ ચરણે આબોટે તો ય સુખનો લવ
પણ ન મળે. આ વરૂં સદાને માટે શાન્ત થઈ જાય ત્યારે
જ હવન સુખ સભર બની શકે. વરૂં વૃત્તિની તાત્કાલિક
શાન્તિ ન થાય તો ક્ષણિક એવું સંસાર-સુખ પણ મળી
કેતું નથી. સંપૂર્ણ શાન્તિ વારંવાર લક્ષ્ય આપવાથી શક્ય
નથી, પણ સમજના બિધીકરણથી જ શક્ય છે.

સર્વ સુખનું મૂળ વરૂં વૃત્તિના શ્રમનમાં કે સમજણના
બિધીકરણમાં છે. હુન્મ માત્રનું મૂળ એ વરૂં વૃત્તિના ભોગમાં
કે દબાણમાં છે.

ગંગોત્રીના નીર સમી સંત-વાણી વિશ્વમાં વહેતી ન
ાય તો આ વિશ્વ ક્યાં જઈને અથડાય !
સ્વાર્થ અને પરાર્થ

આપે છે નીર, આંખો આપે છે આશ્ર, અંદન
જતા, અને ધૂપ-સળી આપે છે સુગંધ, સર-
મ સૂર મગજને તાજગી બક્ષે છે, પવનનો
હૃદયને આનંદ આપે છે, વૃક્ષોની ઘટા છાંયડી

આપે છે, આકાશનો ચાંદ કંડક આપે છે, દીપક બળીને પ્રકાશ આપે છે બધા ય જગતને કાંઈને કાંઈ આપે છે. હું શું આપું છું?

ધસાઈને-છોલાઈને બળીને પણ એ બધાએ આપ્યે જ રાખ્યું; આપવાનું ન વીસાયું; કથાય સ્વાયં વિના સહુને આપ્યું.

મેં શું આપ્યું?

શું મેં મારા જીવનમાં કશું ય નથી આપ્યું? ના. ના. એવું તો ન હોય!

પણ એ હકિકત છે કે મેં કશું ય નથી આપ્યું. તો શું મેં બધાયનું બધું લીધે જ રાખ્યું છે! બદલામાં ય કશું દીધું નથી!

ભૂલ્યો! હું જાતે જ લિખું છું ને! મારી પાસે શું હોય! શરીર લોકવાના બેચીંથરા અને સુવા માટે એક કટકો! અંતરમાંથી અવાજ આવ્યો, “બળરદાર! આમ છટકી જવાની વાત કાં કરે!

રહે ભૂલતો કે તું લિખું છે પણ લિખારી તો નથી જ. માટેસ્તો લિખ્યા લેવા છતાં દાતા તને નમે છે. તું દાતાને નહિ.

તારી પાસે છે જવાહીરનો અખુટ ખજાનો. જગતને જેમ આપતો જાય તેમ તે વધતો જ જાય!

આ જવાહીરનો ખતનો એટલે સમ્યક્જ્ઞાનનો અંશર. નંને
 જે મળ્યું છે એ તો કોઈને નથી મળ્યું. એક તુચ્છ છવન-
 જેથી દેવાની જરૂરિયાત લેલે ખીલતને મળી દોય પણ તારી
 પાસે તો છવનોના છવનના દેદાર જાદવી નાંખે તેવું ધન
 પડ્યું છે. સમગ્ર જગતની દરિદ્રતાને તોડી નાંખનાર તત્ત્વ જ્ઞાન
 તારી પાસે છે.

કર્મરાતની ચાલખાણને એ ઉઘાડી પાડી દે છે,
 મોહરાજને એ મૂઠીમાં પીચી નાંખે છે, વાચનાઓને પગ
 તળે કચડી નાંખે છે અને જેની પાછળ જગત ઘેલું બન્યું
 છે એ કંચન-કામિનીના મુખને એ ખદતર ગણાવે છે. એને
 શૂંકે છે. લોકોત્તર આનંદમાં ડોલાવે છે. અન્યેય વૃત્તિઓ
 ઉપર પણ વિજય મેળવી આપે છે.

છતાં ય તું શાન્ત બેઠો છે!

ઓ મુખ! આપવા છતાં ય વધતું લય તેવું આ
 ધન, કોઈને આપી દેવાનો તને મનોરથ થતો નથી!

કોઈના છવનના અંધારા ઉલ્લેચી નાંખનારી આ દોચ
 લાઈટ ક્યાંય ધરવાને તૈયાર નથી!

ધિધાર હો તારી મજબૂરીને!

હું તને પૂછું છું કે, શું તે તત્ત્વજ્ઞાન ઉપર તારી
 એકલાની ભાલિદી છે! અખૂર, જે તેમ માનતો હોય તો તે
 તારી ગંભીર ભૂલ છે. આ તત્ત્વજ્ઞાન તારું નથી, સમગ્ર

છે. લાવ, સર્વત્ર દોડી જઈ સહુને આગી દઉં. હવે તો આખા વિના મારાથી રહી શકાય તેમ નથી.

૨૦. પણ પળના મૂલ:-

ઓ મુમુક્ષુ! માત્ર જીવલ્લી પણ પળને સમજીને વાપરજે હોં! બહુ કિંમતી છે એ પળો. સમભાવની એકેકી પળમાં લગલગ બે કરોડ પદ્યોપમના દેવાયુની ભેટ ધરાય. એ પળમાં ગણાતા નમસ્કાર તો સાગરોપમોના નારકાયુના પાપ તોડી નાંખે, એ પળોની નવકારશી અનેક આપત્તિઓને વિદારી નાખે, એ પળમાં પરમેષ્ઠિને કરેલો લાવ-નમસ્કાર ભવ જંજળને ચીનગારી આંખી સળગાવી નાંખે.

સાઈ, પણ પળની કિંમત આંકજો. જે કાર્ય તેત્રીસ સાગરોપમમાં સર્વાર્થ સિદ્ધતા દેવ નથી કરી શકતા એ કાર્ય અહીં કાચી એકન્ડમાં થઈ જાય છે. માટે જ કહું છું કે બીજી ગતિમાં ય મુલલ એ વિષય-કષાયની વાસનાઓ પાછળ આંધળુકીઆ ના કરતો. મળશે કદાચ પુણ્યના સથવારે તત્કાલ દોઈ મુખ, પણ અંતે તો એ જશે, અને પાછળ મૂકતું જશે સાગરના નીર જેટલું કર્મ. અળભે ભવો મુધી આકાશમાં ઊછાળીને ધરતી ઉપર પટકી પટકીને મારે તેવું તીવ્ર રસ-વાળું ચીકણું કર્મ. એ તો ઠાક પણ વાસનાના સંસ્કારની તો એવી જડ નાંખી દેશે કે માર ખાઈ-ખાઈને-સોત ચેળવી ચેળવીને-તેવું કર્મ ખપશે ત્યારે ય આ સંસ્કારોએ એવા તો બીજા કર્મોના અનંત સાગરોનું ઉત્પાદન તૈયાર કરી દીધું હશે!

૨૩. રે, માનવ ! તારી મુખતા :-

‘ધર્મલાલ’ કહેતા કે મહારાજશ્રી પધાર્યા.

શેઠે પૂછ્યું, “આ સમયે કેમ પધારવું થયું ગુરૂદેવ !”
મહારાજશ્રી બોલ્યા, “થોડી રાખનો ખપ છે.”

એમાં તે શી વાર ! ઝટ દોડ્યા રસોડામાં, પણ રસોડું
તો ખુઝર્ગ માણસના માથાની ટાલની જેમ ચમકારા મારતું
હતું. ક્યાંય કશું ય ન મળે !

અરે ! મારે ત્યાં ચપટી રાખ માટે મહારાજશ્રી પધાર્યા
અને હું ન આપી શકું ! કેવી વાત ! શેઠના મનમાં જરાક
ગભરામણ થઈ, કાંઈક થકારે અનુભવ્યો. વિચારોના ધમ્મર
વલોણાં શોરખકાર કરવા લાગ્યા.

એકાએક શેઠને કાંઈક યાદ આવ્યું ! ચપટી મારતાકને
ચાલ્યા....દિવાનખાના તરફ.

તિલેરી પાસે આવીને અટક્યા. ખીસ્સામાંથી ચાવી
કાઢી. તિલેરી ખોલી.

સો-સો રૂપિયાની નોટોનું એક મોટું બંડલ બહાર
દાક્યું.

શેઠની બધી પ્રવૃત્તિ, એમના મુખ ઉપરનો એક પછી
એક પલટાતો ભાવ, બહુ જ ગંભીરતાપૂર્વક સાશ્વર્ય
વદને મહારાજશ્રી લેઈ રહ્યા હતા.

: અંત સમયની આરાધના :

મૃત્યુની નજરિયામાં આવી ચૂકેલા માંદા માણસની પાસે તેના સંજોગોનો અંતિમ આરાધન કરાવવા સારુ સદ્ગુરુને બોલાવવા.

પથારીમાં પડેલો માણસ ગુરૂદેવને વંદના કરે. જ્ઞાનનું પૂજન કરે, વાસસ્થેષ કરાવે અને કહે. “ભગવન્! અવસરોચિત કાંઈક કરમાવો મારા અંતિમ સમયને સાર્થક કરાવીને મારું જીવન સફળ બનાવો.” તે વખતે ગુરૂવર્ય જેવટની આરાધના કરી લેવા માટે કરમાવે છે.

મહાનુભાવ, તમારા જીવનમાં લાગેલા સઘળા અંતિ આરાધનું તમારે આલોચન કરવું નેહ્યો, તનો ઉચ્ચરવા નેહ્યો, સર્વ જીવસાથે સાથે ક્ષમાપના કરવી નેહ્યો, અરિહંતાદિ ૪૦૦૦ શ્રમણ સ્ત્રીકારવું નેહ્યો અને કુદૃષ્ટ-ગડા તથા કુદૃષ્ટાનુમોહન કરવા નેહ્યો.

હવે તે ભગવાન આ રીતે ગુરૂવર્યની સમક્ષ પાપ આલોચનાદિ કરે.

હે ભગવન્! જ્ઞાન, જ્ઞાની કે જ્ઞાનના સાધનોની મેં જે કાંઈ અશ્વાતના કરી હોય, મારા સામર્થ્ય છતાં જ્ઞાનીને વસ્ત્ર-પાત્ર દિ ન આપ્યા હોય તે સર્વ કુદૃષ્ટ મિથ્યા થાયો. ગુરૂદેવ-સુગુરૂ-પદમર્મની સદ્ગુણ સમ્યક્ પ્રકારે કયાંયે પણ ન કરી હોય, જિનેશ્વર દેવની પ્રતિમાની, તીર્થોની કે

જિનમંદિરમાં કોઈ પણ પ્રકારની મેં અશ્વાતના કરી હોય,
 ભક્તિ બહુમાન વિના પુજા કરી હોય, દેવ દ્રવ્યનું ભક્ષણ
 કર્યું હોય અથવા તો એ ભક્ષણ અન્યત્ર થતું બોધને, નિવાર-
 વાનું સામર્થ્ય છતાં ઉપેક્ષા કરી હોય તો તે સઘળું હુકૃત
 મિથ્યા થાયો. આરાધક સાધુ-ભગવંતોની કોઈ અશ્વાતના-
 નિંદા કે હિલનાદિ કર્યો હોય, સાધુ થવા ઇચ્છનાર કોઈ
 સુસુતુને અન્તરાય કર્યો હોય, ચારિત્ર્ય-ધર્મની લેશ પણ
 નિંદા કરી હોય, કોઈ ચારિત્રી ઉપર આળ ચડાવ્યું હોય
 તે સઘળા હુકૃત મિથ્યા થાયો.

કોઈ તપસ્વીની કે કોઈના તપની મેં નિંદા કરી હોય,
 શક્તિ છતાં તેમનું બહુમાન ન કર્યું હોય, મોહાદિને વશ
 થઈને તપ કરતાંને અન્તરાય કર્યો હોય તે સર્વ હુકૃત
 મિથ્યા થાયો.

એકેન્દ્રિયથી માંડીને પંચેન્દ્રિય સુધીના કોઈ પણ
 જીવનો વધ કર્યો હોય, કોઈનું પણ તાડનતર્જન કર્યું હોય,
 બળદ આદિ મુંગા પશુને ખીલે ખાંધી ત્રાસ દીધો હોય,
 માયાં હોય, ભૂખ્યા રાખ્યા હોય, મન-વચન કે કાયાથી
 ખીલ પણ જે કાંઈ હિંસાદિની હુકૃત પરિણતિ વિગેરે કરી,
 કરાવી કે અનુભવી હોય-તે સઘળું હુકૃત મિથ્યા થાયો.

સેધ, લોભ-ભય કે હાસ્યથી, અથવા પરવશપણથી
 કે અજ્ઞાનતાથી હું કાંઈ બહું ગોત્યો હોઉં, બાણીને કોઈ
 પર આળ ચડાવ્યું હોય, કોઈની શુભ વાત પ્રગટ કરી

: અંત સમયની આરાધના :

મૃત્યુની નજદિકમાં આવી ચૂકેલા માંદા માણસની પાસે તેના સંબંધીએ અંતિમ આરાધન કરાવવા સારું સદ્ગુરુને બોલાવવા.

પથારીમાં પડેલો માણસ ગુરૂદેવને વંદના કરે. જ્ઞાનનું પૂજન કરે, વાસકેષ કરાવે અને કહે. “ભગવન્! અવસરોચિત કાંઈક કરમાવો મારા અંતિમ સમયને સાર્થક કરાવીને મારું જીવન સફળ બનાવો.” તે વખતે ગુરૂવર્ય જેવટની આરાધના કરી લેવા માટે કરમાવે છે.

મહાનુભાવ, તમારા જીવનમાં લાગેલા સઘળા અતિ આરોગ્ય તમારે આલોચન કરવું જોઈએ, વ્રતો ઉચ્ચરવા જોઈએ, સર્વ જીવરાશિ સાથે ક્ષમાપના કરવી જોઈએ, અરિહંતાદિ ૪ નું શરણું સ્વીકારવું જોઈએ અને હુન્નૃત-ગહડી તથા સુકૃતાનુમોદન કરવા જોઈએ.

હવે તે ભગ્યાત્મા આ રીતે ગુરૂવર્યની સમક્ષ પાપ આલોચનાદિ કરે.

હે ભગવન્! જ્ઞાન, જ્ઞાની કે જ્ઞાનના સાધનોની મેં જે કાંઈ અશાતના કરી હોય, મારા સામર્થ્ય છતાં જ્ઞાનીને વસ્ત્ર-પાત્ર-દિ ન આપ્યા હોય તે સર્વ હુન્નૃત મિથ્યા થાઓ.

ગુરૂદેવ-સુગુરૂ-ધર્મની સદ્ગુણ સમ્પદ પ્રદારે ક્યારે પણ ન કરી હોય, જિનેશ્વર દેવની પ્રતિમાની, તીર્થોની કે

જિતમંદિરમાં કોઈ પણ પ્રકારની મેં અશાતના કરી હોય, સજિત બહુમાન વિના પુજા કરી હોય, દેવ દ્રવ્યનું લક્ષણ ક્યું હોય અથવા તો એ લક્ષણ અન્યત્ર થતું જોઈને, નિવારવાનું સામર્થ્ય છતાં ઉપેક્ષા કરી હોય તો તે સઘળું દુષ્ટત મિથ્યા થાઓ. આરાધક સાધુ-ભગવંતોની કોઈ અશાતના-નિંદા કે હિલનાદિ કયાં હોય, સાધુ થવા ઇચ્છનાર કોઈ સુમુક્તને અન્તરાય કયો હોય, ચારિત્ર્ય-ધર્મની લેશ પણ નિંદા કરી હોય, કોઈ ચારિત્રી ઉપર આળ ચડાવ્યું હોય તે સઘળા દુષ્ટત મિથ્યા થાઓ.

કોઈ તપસ્વીની કે કોઈના તપની મેં નિંદા કરી હોય, શક્તિ છતાં તેમનું બહુમાન ન ક્યું હોય, મોહાદિને વશ થઈને તપ કરતાંને અન્તરાય કયો હોય તે સર્વ દુષ્ટત મિથ્યા થાઓ.

એકેન્દ્રિયથી માંડીને પંચેન્દ્રિય સુધીના કોઈ પણ ભુવનો વધ કયો હોય, કોઈનું પણ તાડનતર્જન ક્યું હોય, બળદ આદિ મુંગા પશુને ખીલે ખાંધી ત્રાસ દીધો હોય, માર્યા હોય, ભૂખ્યા રાખ્યા હોય, મન-વચન કે કાયાથી ખીલ પણ જે કાંઈ હિંસાદિની દુષ્ટ પરિણતિ વિગેરે કરી, કરાવી કે અનુમોદી હોય-તે સઘળું દુષ્ટત મિથ્યા થાઓ.

કોઈ, લોભ-ભય કે હાસ્યથી, અથવા પરવશપણથી કે અજ્ઞાનતાથી હું કાંઈ બહું બોલ્યો હોઉં, બાણીને કોઈ ઉપર આળ ચડાવ્યું હોય, કોઈની શુભ વાત પ્રગટ કરી

હોય, જોટા ત્રાજવા-તોલા રાખ્યા હોય, જોટા દસ્તાવેજ કર્યા હોય-તે સઘળું દુષ્ટત મિથ્યા થાઓ.

ધન ધાન્યાદિની ચોરી કરી હોય, તેમ કરતાંને મેં સહાય કરી હોય, રાજ્ય વિરૂદ્ધ ચોરીઓ કરી હોય તે સઘળું દુષ્ટત મિથ્યા થાઓ.

કુમારી, વિધવા આદિ પરસ્ત્રી સાથે મૈથુન સેવ્યું હોય, બળાત્કાર કર્યો હોય, અનેકવિધ કામચેષ્ટા-કામકથા વિગેરે કર્યા હોય, દેવ, તિર્થજ્ય કે મનુષ્ય સંબંધી કામનો તીવ્ર અભિલાષ કર્યો હોય, પારકાના છોકરા-છોકરી પરણાવ્યા હોય, તેવા સંબંધમાં સંમતિ આપી હોય, ભાગ લીધો હોય, અનુમોદના કરી હોય તે સઘળું દુષ્ટત મિથ્યા થાઓ.

જરૂર કરતાં વધુ પડતા ધન-ધાન્યાદિનો પરિગ્રહ કર્યો હોય, જરૂરી વસ્તુ ઉપર પણ માયા-મૂઠ્ઠાં કર્યા હોય-તે સઘળું દુષ્ટત મિથ્યા થાઓ.

આ પાંચે ય આશુવ્રતો સ્વીકાર્યા પછી પણ જ્યાં ક્યાં ય પણ અતિક્રમાદિ લાગ્યા હોય તો તે સઘળું દુષ્ટત મિથ્યા થાઓ.

એજ રીતે દિક્ષપરિમાણાદિ શુભ-વ્રતોના સંબંધમાં જે કોઈ અતિચારાદિ લાગ્યા હોય તે સઘળું દુષ્ટત મિથ્યા થાઓ.

વિશેષથી, મેં સેવેલા કર્મોદાનના પાપ-ધંધાઓને હું ચિહ્નારૂં છું, અદારે પાપ-સ્થાનકના સેવનને ચિહ્નારૂં છું,

મારી સઘળી માનસિક-વાચિક અને કાયિક દુષ્ટ પ્રવૃત્તિને
ધિક્કારું છું-નિન્દુ છું, એની ગહો કરું છું.

શ્રી પંચ-પરમેષ્ઠિ ભગવંતોની સાથે વારંવાર દુહું છું
મારા સઘળા દુષ્ટો મિથ્યા થાઓ. મિથ્યા થાઓ, મિથ્યા
થાઓ.

હું કરી જણાવું છું કે મિથ્યાત્વ-વાસનાથી મૂઢ
ધર્મને મન-વચન કે કાયાથી કોઈ કુમતત્ત્વ સેવન કર્યું
હોય, વીતરાગ-સર્વજ્ઞ ભગવંતોના ધર્મની નિંદા કિલના
કરી હોય, કોઈના દુષ્ટર્મમાં નિમિત્ત બન્યો હોઈ તિર્થ-
જ્યોને ત્રાસ આપનાર શસ્ત્રો મેં તૈયાર કર્યા હોય, રાજદીપ
અમુક પક્ષે રહીને પરં-પક્ષની બન-હાનિ વિગેરેમાં આનંદાદિ
અનુભવ્યા હોય તે સર્વ દુષ્ટોની પુનઃ પુનઃ નિંદા-ગહો
કરું છું. મારા સઘળા દુષ્ટો મિથ્યા થાઓ. તત્ત્વન્ય સર્વ
ધર્મનો ક્ષય થાઓ. ક્ષય થાઓ.

તેની સાથે, મેં મારા હૃવન દરમિયાન જિનભવન
કરાવ્યું હોય, પ્રતિમા જેસાડી હોય, શ્રી જિનાગમ લખાવ્યા
હોય, તીર્થોના સંઘ કાઢ્યા હોય, સંઘ-પૂજા કરી હોય,
સાત દોષમાં જે કાંઈ દાન દીધું હોય....ખીલું પણ જે કાંઈ
સુદૃઢ કર્યું હોય તેની આ પળે ખૂબ ખૂબ અનુમોદના કરું
છું. એવા સુદૃઢો મને વારંવાર પ્રાપ્ત થાઓ. સુદૃઢ-સેવનની
પરંપરા ચાલ્યા કરે.

વર્ગી, શ્રી અરિહંત ભગવંતોની માગદિશક્તિની શ્રી
સિદ્ધ ભગવંતોના સિદ્ધત્વની, શ્રી આચાર્ય ભગવંતોના

પંચાચારની, શ્રી ઉપાધ્યાય ભગવંતોના અધ્યયન-અધ્યા-
પનની, સર્વ સાધુ ભગવંતોની સઘળી મોક્ષ-સાધનાની, સર્વ
શ્રમણોપાસકોના સઘળા સુકૃતોની, સર્વ સમ્યક્દષ્ટિના, સર્વ
માર્ગાનુસારી આત્માના સઘળા ય શુભ સેવનની પુનઃ પુનઃ
હૃદયથી અનુમોદના કરું છું.

હવે મને શ્રી અરિહંતાદિ ૪ નું શરણું હોજો. જેમણે
પોતાના અંતિમ ત્રીજા ભવમાં સર્વ છુવના ઉદ્ધારની પ્રવૃત્તિ
ભાવના ભાવી તે અનંતાનંત તારક-તીર્થંકર ભગવંતોને શરણે
હું જાઉં છું.

તે વીતરાગ-સર્વજ્ઞ ભગવંતો મારું શરણું હોજો જેમણે
સમગ્ર સંસાર ઉપર વિજય મેળવી ચૂકેલા કામ-ક્રોધ ઉપર
પણ વિજય મેળવી ઘાતી ક્રમોનો દય કરી વીતરાગ-ભાવ
પ્રાપ્ત કર્યો. જેઓ અષ્ટ-કર્મથી મુક્ત થયા છે તે અશીરીરી
શ્રી સિદ્ધ ભગવાન મારું શરણું હોજો.

હું તે અનંતાનંત સિદ્ધ-પરમાત્માને ભાવ ભરી વંદના
કરું છું જેમને હવે કદાપિ સંતાપભર્યા આ સંસારમાં
આવવાનું નથી.

શ્રી અરિહંત દેવના ધન્ય માર્ગની પ્રભાવના કરતાં,
એમના પ્રતિનિધિસભા આચાર્ય-ભગવંતો મારું શરણું હોજો.

પંચાચારનું કઠોર પાલન કરતાં, એકાંત દિતકરણશીલ,
શાસન-સંરક્ષક, અનંતાનંત આચાર્ય ભગવંતોને શરણે જઈ
આજે મારી જાતને હું ધન્ય ણનાવી રહ્યો છું.

આશ્રિતોને સન્માર્ગની સમજણ આપતા, સમગ્ર
સંસારની વાસનાના વિષ ઉતારતા ગારૂડી-મન્ત્રનું દાન કરતાં
ઉપકારી ઉપાધ્યાય ભગવંતો મારું શરણું હોજો.

સ્વયં સતત અધ્યયનશીલ બનીને વીતરાગ-વાણીનું
મંથન કરીને મુમુક્ષુને તત્ત્વનું દાન દેતું, એના છવનમાં
આધ્યાત્મિક આનંદનો આગરને હિલોળે ચડાવતા અકારણ-
વત્સલ ઉપાધ્યાય ભગવંતોને હું અંતરથી નમું છું.

સ્વજનોના સ્નેહ-પાથને તોડી નાંખી, કઠોર સાધનાના
પથે ચાલી નીકળેલા, સાધનાને પચાવીને એનો મસ્ત
આનંદ અનુભવતા, શુદ્ધચરણોમાં રહીને તદ્દન નિર્ભય બની
ગયેલા, મોક્ષ-માર્ગના સફળ યાત્રી સાધુ ભગવંતોનું
મને શરણું હોજો.

ત્યાગી, વિરાગી, દેવાધિદેવના સાચા શરણાગત
શ્રી સાધુ ભગવંતોને મારી પુનઃ પુનઃ વંદના હો.

કેવલિભાષિત ધર્મ મારું શરણું હોજો.
સમગ્ર સંસારના દ્રવ્યભાવ દારિદ્ર્યને ફેડતી, સુખના
સાચા રાહ સહુને દોરી જતી, એકાંગહિતકારિણી, એકાન્ત
હિતવત્સલ ધર્મમાતા મારું શરણું હોજો.

શ્રી અરિહંતાદિ ચાર જ આ લોકમાં સર્વોત્તમ તત્ત્વ
જે એ ચાર મંગલમય જ, મંગલકારી છે, એને મારા
જનનના શરણુદ્યુત છે. મારે હવે બીજું કંઈ શરણું
નથી. મેં આ શરણુગતિ ઉદયદી સ્વીકારી છે.

હવે મારી દીનતા દૂર થઈ છે. રોગોની મને પરવા નથી કેમકે મને ત્રાસ આપવાની તેમની તાકાતને સખ્ત પરાજય આપવા જોશું પણ મને પ્રાપ્ત થઈ ચૂક્યું છે. મૃત્યુ મને ડરાવી શકે તેમ નથી કેમકે મારી વાસનાઓના મૃત્યુ થઈ ગયા છે. હવે કાયાના મોતમાં હું માનતો નથી.

શ્રી અરિહંતાદિના શરણે ગયો છું હવે પરલોકનો મને ભય નથી, મેં સર્વ દુષ્કૃતોની ગહા કરી છે, સુકૃતોનું અનુમોદન કર્યું છે. એટલે કોઈ પણ આપત્તિ મારા માટે સંપત્તિરૂપ જાની જનાર છે. હવે મારા જીવનમાં આપત્તિ જેવી કોઈ વસ્તુનું અસ્તિત્વ જ. રહ્યું નથી.

મેં કર્તાવ્યભૂત સઘળું કર્યું છે, અકર્તાવ્યભૂત સઘળું વોસરાવ્યું છે, મારા છેડા શ્વાસે આ શરીરને પણ વોસરાવી દઉં છું.

મારું જીવન પવિત્ર જન્યું છે. ધન્ય જન્યું છે. મંગલમય જન્યું છે.

સંયોગમાં આનંદ માણીને આ જીવે વિયોગમાં પોક મૂકીને દુઃખની પરંપરા વધારી છે. પરંતુ હવે હું સઘળા જાંધનો તોડી નાંખું છું. અત્યારે મારા આત્માના કોઈ પણ પ્રદેશમાં સંસારિક સંયોગનો આનંદ ફરકતો નથી. હું છું ભાવ-સંયમની સાધનાને અંગતો યોગીઃ સર્વના વિયોગમાં આનંદ માનતો મસ્ત માનવ.

હું એકલો છું. મારું કોઈ નથી.

અરિહંત દેવ જ મારા દેવ છે.
નિર્ઘંધ જ મારા ગુરુ છે.

કેવલિ લાપિત ધર્મ જ મારો ધર્મ છે. મારો પ્રાણુ
છે. સર્વ જીવ-રાશી સાથે મેં આ લવમાં કે પૂર્વના અનંતા
લવોમાં જે કાંઈ અપરાધ કર્યો હોય તેની માફી માંગું છું.
તેઓના પણ અપરાધની હું માફી આપું છું.

મનથી મેં જે કાંઈ પાપ સેવ્યું હોય, વાણીથી જે
કાંઈ હુકુમત કર્યું હોય, કાયાથી જે કાંઈ કુકર્મ આદર્યું હોય
તે સર્વ મિથ્યા થાઓ. મિથ્યા થાઓ. મિથ્યા થાઓ.
શ્રી અરિહંતાદિ મારું શરણુ હો.

મન્ત્રાધિરાજ શ્રી નમસ્કાર મારા રોમેરોમમાં પરગમી
જાઓ. સહુ મને એ મહામન્ત્રનું શ્રવણ કરાવો. મારા અંતિમ
શ્વાસ સુધી મારું ચિત્ત એમાં જ રમતું રહે.

(અહીં ગુરુવચન પંચ-મહામત ઉચ્ચારાવે, અને સાથે
સાગારી અનશ્વન કરાવે.)

અ.....રિ.....હં.....ત.

અ.....રિ.....હં.....ત.

અ.....રિ.....હં.....ત.

—: સંપૂર્ણ :—

તમે આ પુસ્તક સાંઘત વાંચી ગયા ?

તમને એમ લાગ્યું કે આ પુસ્તકનું વાંચન જીવનની આજ સુધી અણવિકસિત રહેલી દિશામાં નવું જ એકાણ કરાવી શકે તેમ છે ?

પુસ્તક પૂર્ણ કરતાં તમને એવો લાગ્યો થાય છે કે, આજે મને કોઈ નવો જ પ્રકાશ પાપ્ત થયો ! નવું જ બળ મળ્યું ?

તમને એમ લાગ્યું ને, કે વર્તમાનકાળના લીધણ વાતાવરણમાં તો અપૂર્વ શાન્તિ આપનાર આ પુસ્તક પાસે ને પાસે જ રાખી મૂકવું જોઈએ. વારંવાર એનું મનન કરવું જોઈએ ?

તો આજે જ, જીવનના ઉત્તરકાળમાં અતી ઉપયોગી બનતા પ્રકાશનની (નીચે આપેલા પ્રાપ્તિ સ્થાનોમાંથી ગમે તે એક સ્થાનેથી) જોઈએમાં જોઈએ પાંચ નકલ મંગાવી લો. અને તમારા મિત્ર-મંડળમાં તેની પ્રભાવના કરો.

—: પ્રાપ્તિ સ્થાન :—

સોમયંત્ર ડી. શાહ જુરહાસ પંડિત સેવંતીલાલ વી. જૈન
જીવન નિવાસ સામે, સરસ્વતી પુસ્તક બંડર મોતીયા જૈન દેરાસર,
પાણીતાણા. દાથીખાના-રતનપોળ, પંજરાપોળ, માધવ-

અમદાવાદ.

બાગની પાછળ,

મુંબઈ-૪.

રોજના માત્ર ૧૫ ન. પૈસામાં

કલ્યાણ

જૈન સમાજમાં તથા જૈનેતર સમાજમાં પોતાની વિશિષ્ટતાથી સુપ્રસિદ્ધ થયેલ માસિક ‘કલ્યાણ’ રોજના માત્ર ૧૫ ન. પૈસાના ખર્ચે તમારા ઘર પહોંચતું થાય છે, જેમાં શિષ્ટ, સંસ્કાર પ્રેરક, સંસ્કૃતિ, શિક્ષણ તથા ધર્મશ્રદ્ધાનું ઉદ્ગ્રોધક સાહિત્ય પ્રસિદ્ધ થાય છે દુનિયા, દેશ તથા સમાજના પ્રશ્નોમાં તે આધ્યાત્મિક દૃષ્ટિબિંદુ રજૂ કરે છે.

વિવિધ વિષયસ્પર્શી, મનનીય તથા ચિંતનાત્મક અનેક-વિધ સાહિત્યનો સ્વસ્થાજ ‘કલ્યાણ’માં પીરસાય છે પૂ. પાઠ : આચાર્યદેવાદિ સુવિહિત પૂ. મુનિવરોના તથા ગ્રંથધ્રુવ લેખક બંધુઓના લેખો પ્રસિદ્ધ થાય છે જે ચાલુ વાર્તાઓ, મધપૂરો, અનુભવની એરણુ પરથી, જ્ઞાનગોચરી, મહામંગલ શ્રી નવકાન્ડ, દેશ અને દુનિયા, વહેતાં વહેણો, સમાચાર સાર ઇત્યાદિ વૈવિધ્યસભર વિભાગો જેની આગવી વિશિષ્ટતા છે.

આજે જ ‘કલ્યાણ’ના ગ્રાહક બનો !

જે દર મહિને ૧૦ રૂબા લગભગનું વાંચન આપે છે.

જા. ખ. મારેનું ઉત્તમ સાધન છે.

વાર્ષિક લવાજમ રૂ. ૫-૫૦ છુટક ચંક ૦-૬૨ ન. પૈ.

પરદેશમાં રૂ. ૬-૫૦

કીરચંદ જે. શાહ

શ્રી કલ્યાણ પ્રકાશન મંદિર

વલ્લભ સરે : : સોરાષ્ટ્ર

